

KELMĖS KRAŠTO PARTNERYSTĖS VIETOS VEIKLOS GRUPĖ

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

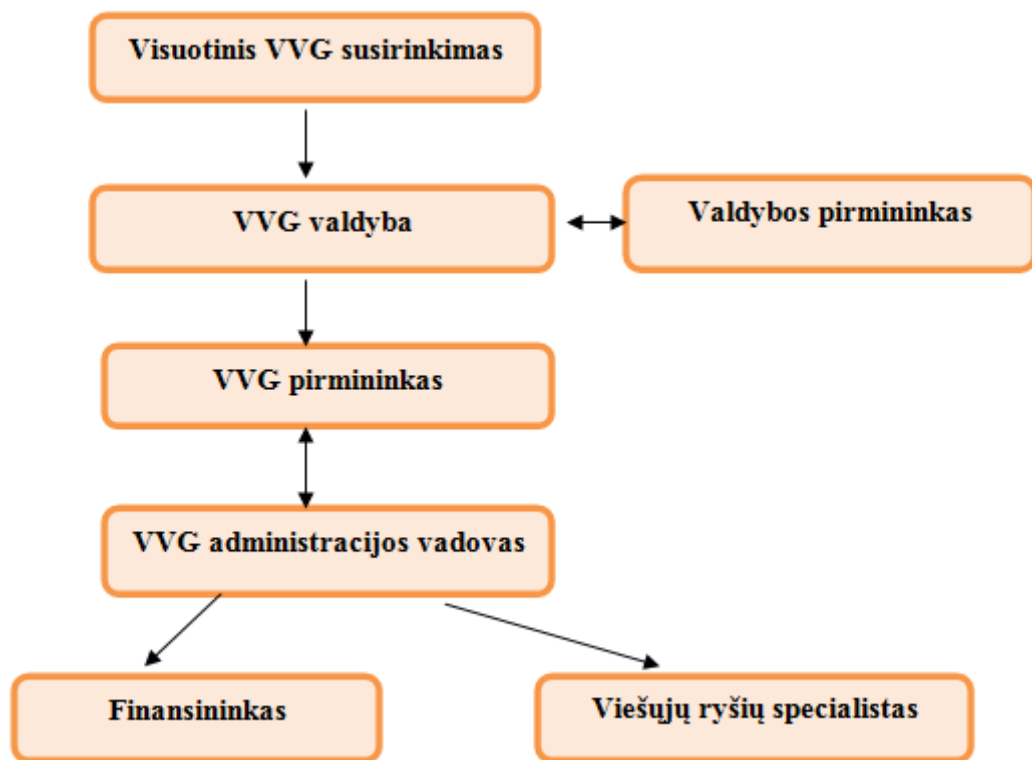
Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės 2016-2023 metų vietos plėtros strategija

Kelmė
2015

TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI		
1.	VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	3
2.	VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	5
3.	VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)	40
4.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	42
II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAIR TIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	44
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis	46
7.	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	47
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	53
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	67
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	87
11.	VPS finansinis planas	97
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	99
13.	VPS įgyvendinimo vidaus stebėseną ir valdymas	102
IV DALIS. PRIEDAI		
1 priedas.	VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2011 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.	105
2 priedas.	VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2013 m. (2014 m.) statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.	106
3 priedas.	Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės narių sąrašas	112
4 priedas.	Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės valdybos narių sąrašas	118
5 priedas.	Konsultacinių-informacinių renginių dalyvių sąrašai	119
6 priedas.	Kelmės rajono projektų idėjų santrauka	154
7 priedas.	Kaimo gyventojų anketinės apklausos anketos forma	161
8 priedas.	Kelmės rajono kaimo gyventojų anketinės apklausos rezultatų suvestinė	168
9 priedas.	Seniūnijų apklausos anketos forma	175
10 priedas.	Kelmės VVG valdybos susirinkimų protokolai	181

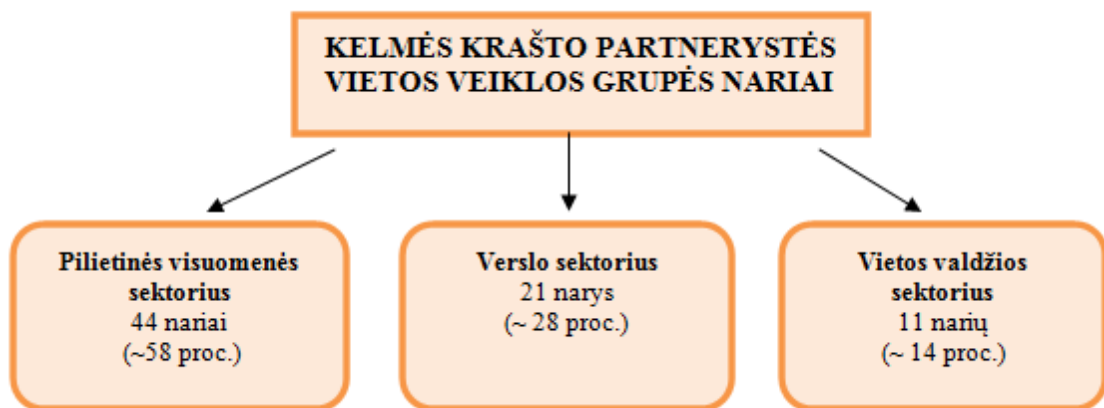
1. VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija

1.1.	Informacija apie VVG: 2004 m. birželio 25 d. penkių fizinių asmenų (Virginija Žurbenkienė, Vilma Žernienė, Rasa Norutienė, Ona Vaičiulienė, Meilutė Masalskienė) iniciatyva įsteigta Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupė (toliau - Kelmės VVG), kurios tikslas - suvienijus visuomenininkų, vietos valdžios ir verslininkų žinias bei gebėjimus spartinti Kelmės rajono kaimiškų vietovių plėtrą. Juridinių asmenų registre Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupė įregistruota 2004 m. liepos 12 d. adresu Budraičių k., Kelmės r. Kelmės VVG administracija įsikūrusi adresu Dariaus ir Girėno g. 2a, Kelmė. Kelmės VVG strateginis tikslas – propaguoti ir įgyvendinti partnerystės idėją Kelmės rajone, įsisavinant nacionalinę ir Europos Sąjungos finansinę paramą, skirtą integruotai kaimo plėtrai, bei konkurencingumo augimo skatinimas, sudarant sąlygas kaimo gyventojų gyvenimo kokybės gerinimui. Pagrindiniai Kelmės VVG veiklos tikslai yra: aktyviai dalyvauti rengiant ir įgyvendinant kaimo plėtros planus bei programas Kelmės rajono teritorijoje; telkti suinteresuotų vietos valdžios, verslo, nevyriausybinių ir kitų įstaigų bei organizacijų pastangas ieškant tinkamiausių sprendimų kaimo vietovių ekonominei ir socialinei gerovei kelti; skatinti ir palaikyti vietinės kaimo žmonių iniciatyvas verslo, gamtos apsaugos, švietimo, kultūros, socialinės paramos ir kitose srityse; teikti pasiūlymus vietos ir nacionalinėms institucijoms bei organizacijoms dėl kaimo plėtros planų ir priemonių kūrimo bei įgyvendinimo; organizuoti kaimo plėtros dalyvių švietimą ir mokymą; įgyvendinti Europos Sąjungos ir Lietuvos respublikos iniciatyvas Kelmės rajone, organizuoti ir teikti paramą kaimo bendruomenių projektams ir iniciatyvoms įgyvendinti; skatinti bendradarbiavimą su kitomis visuomeninėmis nacionalinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis bei kitomis įstaigomis ir organizacijomis Lietuvoje ir užsienyje; skatinti palankios verslo aplinkos formavimąsi, stiprinant ekonominį konkurencingumą ir investicinį klimatą, palankų esamų ir įsteigtų naujų įmonių plėtrai; skatinti ūkio augimą ir laisvą prekių, paslaugų ir asmenų judėjimą Kelmės rajone; užtikrinti, kad vykdoma veikla ir skatinamas augimas būtų suderintas su darnios plėtros principu. Siekiant užtikrinti efektyvią VVG veiklą, strategijos rengimą bei vykdymą Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės valdymą vykdo (žr. 1 pav.) VVG nariai, valdyba, pirmininkas ir administracijos darbuotojai. VVG valdymo organai yra: ❖ visuotinis narių susirinkimas; ❖ kolegialus valdymo organas – valdyba. Valdybos darbui vadovauja valdybos pirmininkas; ❖ vienasmenis valdymo organas – pirmininkas. Kelmės krašto partnerystės VVG administracija: ❖ VVG administracijos vadovas (VPS vadovas); ❖ VVG finansininkas (VPS finansininkas); ❖ VVG viešųjų ryšių specialistas.
------	--

1 pav. VVG valdymo struktūra

Šiuo metu Kelmės VVG sudaro 76 fiziniai ir juridiniai asmenys, atstovaujantys įvairias organizacijas, įmones ir įstaigas, veikiančias Kelmės rajone (žr. Priedas Nr. 3). VVG narių pasiskirstymas pagal sektorius pateikiamas 2 pav.

2 pav. VVG narių pasiskirstymas pagal atstovaujamą sektorių

Kelmės krašto partnerystės VVG valdybą sudaro 12 narių (žr. Priedas Nr. 4), kurių atstovavimas visiškai atitinka Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonės „Parama LEADER programos vietos plėtrai (bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP))“ įgyvendinimui keliamus reikalavimus: 41,7 % valdybos narių (5 valdybos nariai) atstovauja pilietinės visuomenės sektorių, 33,3 % valdybos narių (4 valdybos nariai) atstovauja verslo sektorių ir 25 % valdybos narių (3 valdybos nariai) atstovauja vietos valdžios sektorių. VVG valdyboje taip pat išlaikyta lyčių pusiausvyra: 41,7 % valdybos sudaro vyrai (5 valdybos nariai) ir 58,3 % moterys (7 valdybos nariai).

1.2. VVG vertybės.

	Europos Sąjungos išskiriamos pagrindinės vertybės: žmogaus orumas, laisvė, demokratija, lygybė, teisinė valstybė, žmogaus teisių užtikrinimas. Šių vertybių propagavimas, taip pat taikos ir ES piliečių gerovės užtikrinimas yra vieni pagrindinių ES tikslų. Šiuos tikslus papildo konkretesni tikslai: socialinio teisingumo ir apsaugos propagavimas, kova su socialine atskirtimi ir diskriminacija. Organizacijos vertybės nusako kaip organizacija dirbs ir kuo vadovausis savo veikloje, vertybės yra pagrindinis principas, kuriuo VVG remiasi savo veikloje. Kelmės krašto partnerystės VVG vadovaudamasi daugiau nei 10 metų darbo patirtimi suformulavo pagrindines vertybes, kuriomis organizacija vadovausis 2015 – 2023 metų periode. VVG vertybės: ❖ Tolerancija. Kelmės krašto partnerystės VVG vadovaujasi principu, kad skirtingų nuomonių, elgesio ar įsitikinimų pripažinimas pateikia įvairių minčių ir sprendimo būdų. ❖ Bendradarbiavimas. Kelmės krašto partnerystės VVG pavadinimas jau pasako, kad bendradarbiavimas tarp įvairių sektorių yra viena iš svarbiausių VVG vertybių. ❖ Kūrybingumas. Savo veikloje Kelmės VVG vadovaujasi principu, kad ir neįgyvendinama idėja ar neišsprendžiama problema gali būti įveikta, jei visi kartu siūlysime savo sprendimo būdus. ❖ Verslumas. Verslumą Kelmės VVG supranta kaip naujų galimybių išbandymą, veiklos tobulinimą, kuris kuria gyvenimo kokybę. ❖ Atsakomybė. Veiklos sėkmė priklauso nuo to kaip garbingai ir sąžiningai mes elgiamės vienas su kitu. Kelmės VVG vadovaujasi principu, kad visi organizacijos nariai yra atsakingi už vykdomas veiklas, vyksta darbų pasidalinimas paremtas pasitikėjimo, atsakomybės ir bendradarbiavimo principu. ❖ Viešumas. Tam, kad viskas vyktų skaidriai viskas turi būti vieša. VVG siekia viešumo, tuo pat metu skaidrumo bei darbo kokybės.
1.3.	VVG teritorijos vizija iki 2023 m. Atlikus Kelmės krašto partnerystės VVG teritorijos situacijos analizę, SSGG analizę, išsiaiškinus pagrindines gyventojų problemas, poreikius, įvertinus esamą situaciją buvo suformuota Kelmės VVG vizija: Kelmės rajonas – patraukti erdvė darbui, gyvenimui ir poilsiui su išplėta gamybine ir socialine infrastruktūra. Kaimo gamtos ištekliai, techninis ir kūrybinis potencialas sudarys sąlygas prisitaikyti prie nuolat besikeičiančios rinkos aplinkos, siekiant pateikti konkurencingus geros kokybės produktus bei paslaugas, didinant jų pridėjamąją vertę ir kaimo žmonių gyvenimo kokybę bei kuriant naujas darbo vietas rajone.
1.4.	Kelmės VVG misija – apjungti vietos valdžios, verslo atstovų, įvairių nevyriausybinių organizacijų, atstovaujančių kaimo žmonių interesus, pastangas siekiant spartinti kaimo vietovės darnią plėtrą. Siekti suaktyvinti kaimo bendruomenes, skatinti jos narių ir įvairių socialinių grupių žmonių gebėjimus aktyviau dalyvauti vietos ekonominėje, socialinėje, aplinkosaugos ir kultūros paveldo priežiūros ir išsaugojimo veikloje tam panaudojant vidaus ir išorės potencines galimybes.

2. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė¹

2.1. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupė veikia Kelmės rajono savivaldybės teritorijoje. Kelmės rajonas (žr. 3 pav.) yra Šiaulių apskrities pietvakarinėje dalyje, Vidurio Žemaičių aukštumoje ir Rytų Žemaičių plynaukštėje, kurio centras – Kelmės miestas. Rajonas ribojasi šiaurėje su Šiaulių, rytuose – Radviliškio, pietuose – Raseinių, Tauragės, pietvakariuose su Šilalės ir šiaurės vakarinėje dalyje su Telšių rajonais. Bendras rajono plotas – 1 705 km², tai yra 2,6 proc. šalies ir 20 proc. Šiaulių apskrities teritorijos².

¹ VPS naudojami seniūnijų ir savivaldybės administracijos pateikti duomenys su Šalies ir regiono rodikliais nelyginami, nes nėra teikiami Statistikos departamento arba teikiami kita imtimi, nei VPS.

² Kelmės rajono savivaldybės administracijos duomenys, www.kelme.lt;

Savivaldybėje yra 3 miestai – Kelmė, Tytuvėnai, Užventis, ir 6 miesteliai – Karklėnai, Kražiai, Lioliai, Pašilė, Šaukėnai ir Žalpiei. Rajone yra 11 seniūnijų, iš kurių dešimt - Kelmės apylinkių, Vaiguvos, Šaukėnų, Užvenčio, Kražių, Pakražančio, Liolių, Tytuvėnų apylinkių, Tytuvėnų m., Kukečių patenka į Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės teritoriją³.

3 pav. Kelmės rajono savivaldybės teritorija ir seniūnijos

Pagal 2015 m. seniūnijų pateiktus duomenis (žr. 2.1.1. lentelė) rajone yra 82 viensėdžiai (vienkiemiai), 667 kaimai, 6 miesteliai ir 2 miestai iki 6 tūkst. gyventojų.

2.1.1. lentelė. Kelmės rajono administracinis suskirstymas pagal gyvenamąsias vietas⁴

Seniūnija	Viensėdžiai (vienkiemiai)*	Kaimai**	Miesteliai***	Miestai iki 6 tūkst. gyventojų
Kelmės apylinkių	9	76	-	-
Kražių	15	137	3	-
Kukečių	13	70	-	-
Liolių	1	60	1	-
Pakražančio	8	73	1	-
Šaukėnų	2	53	1	-
Tytuvėnų apylinkių	8	109	-	-
Tytuvėnų	-	-	-	1
Užvenčio	22	62	-	1
Vaiguvos	4	27	-	-
Iš viso:	82	667	6	2

Viensėdžiai (vienkiemiai) - gyvenamosios vietovės, susidedančios iš pavienių sodybų.*

*Kaimas** - gyvenamosios vietovės, neturinčios miestų ir miestelių požymių*

*Miestelis*** - kompaktiškai užstatytos gyvenamosios vietovės, turinčios nuo 500 iki 3000 gyventojų, kurių dauguma gyventojų dirba pramonėje, verslo bei gamybinės ir socialinės infrastruktūros srityje, taip pat tradiciniai miesteliai.*

2.1.2. lentelėje pateikti seniūnijų duomenys apie gyventojų pasiskirstymą pagal gyvenamąsias vietas rodo, jog daugiausia Kelmės rajono VVG teritorijos gyventojų gyvena gyvenamosiose vietovėse iki 200 gyventojų, tokia dalis sudaro 57 proc. visų Kelmės rajono seniūnijų gyventojų. 33 proc. gyventojų gyvena

³ Lietuvos regionų portretas, http://regionai.stat.gov.lt/lt/siauliu_apskritis/kelmes_rajono_savivaldybe.html;

⁴ Kelmės rajono savivaldybės seniūnijų anketų duomenys.

gyvenamosiose vietovėse, kurių dydis nuo 201 iki 1000 gyventojų, 9,4 proc. gyventojų gyvena Tytuvėnų mieste, o likusi dalis, 0,6 proc., gyvena viensėdžiuose (vienkiemiuose).

2.1.2. **I lentelė.** Kelmės VVG teritorijos gyventojų skaičius pagal gyvenamąsias vietas⁵

Seniūnija	Gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)		Gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)		Gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų		Gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų		Gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	
	2011* m.	2014** m.	2011 m.	2014 m.	2011 m.	2014 m.	2011 m.	2014 m.	2011 m.	2014 m.
Kelmės apylinkių	32	46	1 324	1 420	943	1 013	-	-	-	-
Kražių	9	10	1 779	1 729	888	924	-	-	-	-
Kukečių	16	17	1 204	1 130	461	556	-	-	-	-
Liolių	4	4	1 233	1 222	1 285	1 239	-	-	-	-
Pakražančio	19	19	1 739	1 762	296	326	-	-	-	-
Šaukėnų	8	6	1 346	1 366	1 066	1 142	-	-	-	-
Tytuvėnų apylinkių	70	52	1 893	1 963	1 110	1 188	-	-	-	-
Tytuvėnų	-	-	-	-	-	-	2 302	2 225	-	-
Užvenčio	-	18	1 926	2 530	1 362	728	-	-	-	-
Vaiguvos	-	14	326	329	621	645	-	-	-	-
Iš viso:	158	186	12 770	13 451	8 032	7 761	2 302	2 225	-	-

* Duomenys pateikti remiantis 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenimis

** Duomenys pateikti remiantis seniūnijų pateiktais duomenimis iš gyvenamosios vietos deklaravimo informacinės sistemos už 2014 metus

Išskirtinumas ir identitetas: Kelmės rajono savivaldybė yra Šiaulių apskrities pietvakarinėje dalyje, kurios centras – Kelmė. Kelmės miesto įkūrimo data laikoma 1484 m., kada buvo pastatyta pirmoji bažnyčia. Kelmė – vieta, kur pirmiausia Lietuvoje buvo iškelta 1831 m. sukilimo vėliava. 1915–1917 m. ir 1945–1950 m. Kelmė buvo apskrities centras. Kelmės rajonas, būdamas prie istorinio Via Hanza kelio, traukia lankytojus savo krašto įvairove: nuostabiais Dubysos, Ventos ir kitų upių vingiais, tyrais ežerais, daugybe paveldo objektų. Rajone yra net 7 draustiniai (Šilkainių geomorfologinis, Šatrijos kraštovaizdžio ir kt.) ir 4 regioniniai parkai (Tytuvėnų, Kurtuvėnų, Dubysos, Varnių). Per teritoriją teka Dubysa ir Venta su intakais. Tyvuliuoja 53 ežerai (didžiausi – Gauštvinis, Gludas, Bridvaišis, Karklėnų), 10 tvenkinių (Aunuvėnų, Kentrių, Pašiaušės). Didžiausi miškai – Vainagių, Patumšių, Padubysio, Tytuvėnų. Priskaičiuojama apie 10 parkų. Žymiausias iš jų – Pagryžuvio parkas. Kelmės rajone savivaldybės susisiekimo sistemą formuoja šios pagrindinės transporto rūšys: autotransportas, geležinkelis. Kelmės rajono savivaldybėje taip pat yra aerodromai (Vaiguvos, Mockaičių ir Liolių vietovėse). Kelmės rajonas, būdamas prie istorinio Via Hanza kelio, traukia lankytojus savo krašto įvairove: nuostabiais Dubysos, Ventos ir kitų upių vingiais, tyrais ežerais, daugybe paveldo objektų. Rajone yra per 70 tautodailininkų, kurie savo kūrinius demonstruoja įvairiose liaudies meno parodose. Etninės kultūros puoselėtojai kasmet (liepos mėn.) organizuoja etnomuzikavimo ir liaudies amatų kursus, kurių metu mokoma įvairių senųjų amatų ir grojimo senaisiais liaudies instrumentais, apeiginio giedojimo. Kas antri metai vyksta akmentašių stovyklos, skirtos akmentašiui J. Liaudanskiui atminti, o skulptorių sukurti kūriniai papuošia Kelmės miestą. Tytuvėnų regioninio parko šiaurinėje dalyje, gūdžiuose Užpelkių miškuose, slepiasi du unikalūs akmenų ruožai, žmonių vadinami rūžomis. Tai ledynmečio palikimas. Vienas jų – Velniakelis –

⁵ Informacija už 2014 m. teikiama pagal seniūnijų anketų duomenis. 2011 m. surašymo duomenys iš statistikos departamento parengto leidinio „Gyventojai gyvenamosiose vietovėse“, internetinė prieiga: http://statistics.bookdesign.lt/dalis_10.pdf

tęsiasi 350 m ir yra taisyklingos pylimo formos. Jo gale – smėlio kūgis, kuris liudija, kad šioje vietoje iš ledyno plyšio ištekojo tirpsmo vandens srautai, kurie ir išplovė Velniakelio akmenis, o rajono šiaurės rytuose (apie 5 km nuo Šaukėnų), Kurtuvėnų regioniniame parke, trykšta vieni išpūdingiausių Svilės šaltiniai. Jie yra didžiausi Lietuvoje pagal užimamą plotą ir treči pagal trykštančio požeminio vandens kiekį. 1,8 ha plote verda per šimtą šaltinio akių, iš kurių susidaro maždaug 350 m ilgio Svilės upelis.

APIBENDRINIMAS:

- ❖ Patogi rajono geografinė padėtis, bendras rajono plotas – 1 705 km² (R1);
- ❖ Rajone yra 82 viensėdžiai (vienkiemiai), 667 kaimai, 6 miesteliai ir 2 miestai iki 6 tūkst. gyventojų (R2);
- ❖ 57 proc. visų Kelmės rajono seniūnijų gyventojų gyvena gyvenamosiose vietovėse iki 200 gyventojų (R3).

2.2. VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė

Vienas iš svarbiausių vietos plėtros strategijos rengimo etapų – rajono situacijos ir gyventojų poreikių analizė, kuria siekama išsiaiškinti vietos gyventojų požiūrį į rajono situaciją, sužinoti pagrindines problemas bei lūkesčius, todėl rengiant Kelmės krašto partnerystės VVG vietos plėtros strategiją buvo daug dėmesio skiriama rajono gyventojų ir organizacijų poreikiams ištirti.

Rajono gyventojų poreikių išsiaiškinimas ne tik aktyvina kaimo gyventojus, bet ir įtraukiant rajono žmones padeda priimti teisingus strateginius sprendimus. Kiek aktyviai į šį procesą bus įtraukti vietos gyventojai ir organizacijos, didelė dalimi nulemia vietos plėtros strategijos įgyvendinimo sėkmę.

Kelmės VVG stengėsi surinkti kuo daugiau ir platesnės informacijos apie savo rajono žmonių poreikius, identifikuoti tikslinių gyventojų grupių problemas. Tuo pačiu buvo siekiama, kad surinkta informacija galėtų atspindėti viso rajono kaimo gyventojų nuomones. Tuo tikslu gyventojų poreikių tyrimas buvo vykdomas šiais metodais:

1. Konsultaciniai-informaciniai renginiai;
2. Jaunimo darbo grupės;
3. Kaimo gyventojų anketinė apklausa;
4. Kelmės rajono seniūnijų ir savivaldybės administracijos skyrių anketinė apklausa;
5. Kelmės VVG valdybos susirinkimai;
6. Viešai prieinamos statistinės informacijos, rajono strateginių ir kitų dokumentų analizė.

Gyventojų poreikių tyrimas prasidėjo nuo **konsultacinių-informacinių renginių**. Tai struktūruoti susitikimai su tikslinėmis žmonių grupėmis, šiuo atveju buvo pasirinktos šios tikslinės grupės:

- ❖ kaimo bendruomeninių ir kitų organizacijų atstovais;
- ❖ seniūnais ir vietos valdžios atstovais;
- ❖ Kelmės krašto partnerystės VVG nariais;
- ❖ Kelmės jaunimu;
- ❖ vietos verslininkais.

Konsultaciniai-informaciniai renginiai vyko neformalios diskusijos forma, kurios metu buvo diskutuojama iš anksto numatytomis temomis. Tai padeda gauti kokybinę informaciją ir yra geriausia priemonė, kai siekiama išsiaiškinti ryškiausias problemas, išgirsti įvairias nuomones, idėjas, suprasti žmonių požiūrį bei išsiaiškinti jų poreikius ir lūkesčius ateinančiam periodui.

Iš viso visame Kelmės rajone buvo suorganizuota 30 konsultacinių-informacinių renginių šiomis temomis: „Efektyvus projektų valdymas: nuo minties iki rezultato“ ir „Regiono perspektyvinės plėtros modelio kūrimas“, kuriuose dalyvavo visų kaimo bendruomenių, mokyklų, kultūros centrų, seniūnijų, jaunimo ir kitų organizacijų atstovai bei smulkūs kaimo verslininkai (dalyvių sąrašai pridedami, žr. Priedas Nr. 5). Šie renginiai pasirinkti, kaip vienas iš tyrimo metodų, kad būtų galimybė diskusijų pagalba „išgryninti“ potencialių vietos projektų pareiškėjų idėjas, sužinoti jų rajono viziją ateinančiu periodu bei įvertinti savo regiono

specifiškumą. Renginių metu taip pat buvo siekiama išsiaiškinti vietos problemas bei gyventojų poreikius, tam tikslui pasiekti buvo naudojami šie metodai:

- ❖ diskusijos, kurių tikslas buvo aptarti 2014-2020 metų finansavimo periodo naujoves, reikalavimus ir galimybes;

- ❖ „Smegenų šturmas“ – kurio tikslas buvo išsiaiškinti skirtingų vietovių išteklius, turimą potencialą, galimas plėtros kryptis ir projektines idėjas (generuotų idėjų santrauka pridedama, žr. Priedas Nr. 6).

Tuo pačiu metu buvo organizuojamos ir **jaunimo darbo grupės**, šių susitikimų metu vyko diskusijos prie apskrito stalo su kaimiškų vietovių jaunimu (dalyvių sąrašai pridedami, žr. Priedas Nr. 5) apie įvairias kaimiškųjų vietovių jaunimo problemas ir galimus jų sprendimo būdus. Susitikimų metu taip pat buvo pristatyta Kelmės VVG veikla, pateikta platesnė informacija apie rengiamą vietos plėtros strategiją ir analizuojami pagrindiniai jaunimo poreikiai ateinančiam periodui.

Atsižvelgiant į konsultacinių-informacinių renginių metu gautą informaciją, bei siekiant į vietos plėtros strategijos rengimą įtraukti kuo daugiau rajono gyventojų, VVG administracijos darbuotojai parengė situacijos ir poreikių analizės anketą, ir tuo tikslu buvo vykdoma **kaimo gyventojų anketinė apklausa** – tai metodas, kuris padeda gauti kiekybinę informaciją.

Vykdam šią anketinę apklausą buvo apklausti rajono gyventojai, kaimo bendruomenių ir kitų rajone veikiančių įstaigų bei organizacijų atstovai, jaunimas. Siekiant, kad atlikta apklausa būtų reprezentatyvi, o gauti duomenys atspindėtų viso rajono situaciją buvo skaičiuojama apklausos imtis – reikalingas tyrimo dalyvių skaičius. Žinant Kelmės rajono gyventojų skaičių⁶ ir pasirinkus statistinę paklaidą $\pm 5\%$, esant 95% patikimumo lygmeniui, pakankama paprastoji atsitiktinė imtis - 378⁷. Tyrimas buvo vykdomas 2015 m. kovo – gegužės mėn. O apklausoje iš viso dalyvavo 576 įvairaus amžiaus respondentai (tyrimo rezultatų apibendrinimas pateikiamas, žr. Priedas Nr. 8).

Anketa buvo sudaryta iš 29 klausimų, iš kurių 9 klausimai buvo skirti bendrai informacijai apie respondentą gauti, likę klausimai - išsiaiškinti: opiausias gyvenamosios vietovės problemas, kokioms paramos sritims gyventojai teiktų prioritetą laikotarpiui iki 2020 metų, atitinkamų paslaugų trukumą gyvenamojoje vietoje, gyventojų nuomonę apie patraukliausias ekonomines veiklas, bendruomeninį verslą bei kaimo jaunimo situaciją (anketa pridedama, žr. Priedas Nr. 7).

Taip pat buvo atliekama **Kelmės rajono seniūnijų ir savivaldybės administracijos skyrių anketinė apklausa** – skirta kiekybiniais duomenimis ir informacijai apie padėtį Kelmės rajono kaimo vietovėse gauti. Buvo apklausta 10 Kelmės rajono seniūnijų. Joms buvo pateiktos anketos (žr. Priedas Nr. 9), kuriose buvo prašoma pateikti statistinę informaciją apie seniūnijos gyventojų skaičių, gyventojų pasiskirstymą pagal amžių ir gyvenamąsias vietas, apie gyventojus patiriančius ekonominius sunkumus ar socialinę atskirtį. Seniūnijų taip pat buvo paprašyta pateikti duomenis apie gyventojų užimtumą, smulkų ir vidutinį verslą, paslaugų sektorių, žemės ūkį, gamtos išteklius, kultūrą ir NVO veikiančias jų teritorijoje bei įvairias įstaigas ir organizacijas, veikiančias seniūnijos teritorijoje.

Rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus prašyta pateikti bendrą rajono situaciją apie asmenis patiriančius socialinę atskirtį ir susiduriančius su ekonominiais sunkumais bei apie įstaigas susijusias su socialinių paslaugų teikimu ir jų pastatų būkle. Kultūros ir sporto skyriaus pateikė informaciją apie rajono teritorijoje esančius kultūros ir istorijos objektus bei vertybes, plėtojamą tautinį paveldą bei organizuojamus tradicinius renginius. Švietimo skyrius – duomenis apie savivaldybei pavaldžias švietimo įstaigas ir organizacijas, veikiančias Kelmės rajone. Taip pat nurodė, jose besimokančių asmenų skaičių ir pastatų būklę.

Siekiant užtikrinti sklandų VPS rengimą buvo organizuojami reguliarūs **Kelmės VVG valdybos susirinkimai**, kurių metu teikiami įvairūs siūlymai, vertinimai ir daromos įvairios vyraujančių gyventojų poreikių įžvalgos. Atskirų susirinkimų metu buvo atlikta Kelmės rajono stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizė, vadovaujantis atlikta anketine apklausa apibrėžti plėtros poreikiai. Taip pat

⁶ Kelmės rajono gyventojų skaičius – 23 623 paimtas iš Kelmės rajono savivaldybės seniūnijų pateiktų duomenų iš gyvenamosios vietos deklaravimo informacinės sistemos.

⁷ Imties apskaičiavimo formulė <http://www.apklauso.lt/imtys-dydis>

panaudojant grupinių susitikimų metu gautą informaciją nustatyti VPS prioritetai, priemonės, veiklos kryptys bei numatytas finansinis planas (Kelmės VVG valdybos susirinkimų protokolai pridedami žr. Priedas Nr. 10).

Visi poreikių tyrimu metu surinkti duomenys naudojami rengiant kitus Kelmės VVG vietos plėtros strategijos skyrius.

Rengiant šią vietos plėtros strategiją ir siekiant pateikti kuo išsamesnę VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos analizę, buvo analizuojama viešai prieinama statistinė informacija ir atlikta rajono strateginių ir kitų dokumentų analizė.

2.3. VVG teritorijos socialinė situacija

Apžvelgiant gyventojų kaitos tendencijas Kelmės rajone buvo remiamasi Kelmės rajono savivaldybės seniūnijų pateiktais duomenimis iš gyvenamosios vietos deklaravimo informacinės sistemos (žr. 2.3.1. lentelė)⁸. Turimi duomenys rodo, kad gyventojų skaičius lyginant 2011 m. ir 2014 m. sumažėjo apie 7 proc. arba 1 819 gyventojų (780 – vyrų ir 1 039 moterimis).

Statistikos departamento pateikiamais duomenimis Kelmės rajono gyventojų skaičius 2011 m. buvo 20 231, 2013 m. – 19 063⁹, o 2014 m. sumažėjo iki 18 284¹⁰. Nors seniūnijų pateikti duomenys apie gyventojų skaičių ir skiriasi nuo Statistikos departamento pateikiamų skaičių, bendra gyventojų mažėjimo tendencija rajone išlieka.

2.3.1. lentelė. Kelmės rajono gyventojų skaičius pagal seniūnijas 2011 m. ir 2014 m.

Seniūnija	2011 m.			2014 m.			Pokytis
	Iš viso:	Vyrų:	Moterų:	Iš viso:	Vyrų:	Moterų:	Iš viso:
Kelmės apylinkių	2 604	1 311	1 293	2 479	1 267	1 212	-125
Kražių	2 901	1 383	1 518	2 663	1 297	1 366	-238
Kukečių	1 866	923	943	1 703	838	865	-163
Liolių	2 617	1 324	1 293	2 465	1 235	1 230	-152
Pakražančio	2 220	1 093	1 127	2 107	1 039	1 068	-113
Šaukėnų	2 672	1 322	1 350	2 514	1 256	1 258	-158
Tytuvėnų apylinkių	3 498	1 759	1 739	3 203	1 634	1 569	-295
Tytuvėnų	2 400	1 081	1 319	2 225	1 010	1 215	-175
Užvenčio	3 591	1 720	1 871	3 276	1 590	1 686	-315
Vaiguvos	1 073	525	548	988	495	493	-85
Iš viso:	25 442	12 441	13 001	23 623	11 661	11 962	-1 819

Viena iš pagrindinių gyventojų skaičiaus mažėjimo priežasčių – neigiama natūrali gyventojų kaita (žr. 4 pav.). Statistikos departamento pateikiamais duomenimis Kelmės rajono savivaldybėje, įskaitant ir miestą, 2011-2013 m. mirusiųjų skaičius viršija gimusiųjų skaičių¹¹.

Kita ne mažiau svarbi gyventojų skaičiaus mažėjimo priežastis – migracijos procesas. Šalies mastu daugiau kalbama apie tarptautinę emigraciją, kai gyventojai išvyksta į užsienio šalis, tačiau Kelmės r. savivaldybės atveju svarbi yra ir vidinė migracija, kai gyventojai išvyksta į kitas Lietuvos teritorijas, dažniausiai didesnius miestus, galinčius pasiūlyti daugiau galimybių¹².

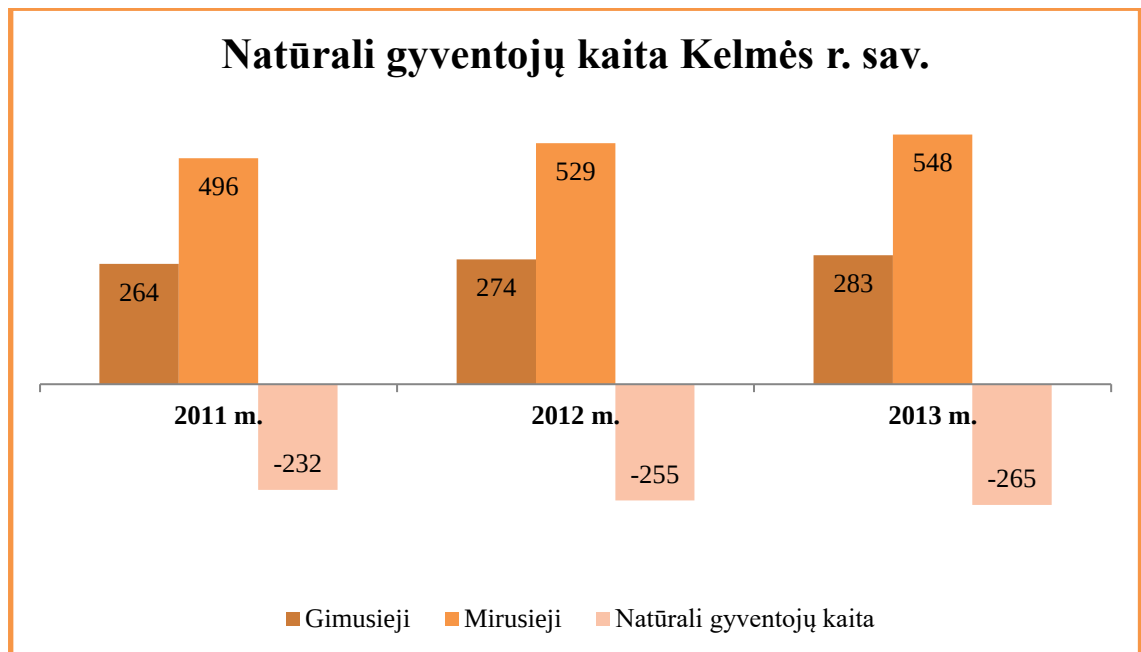
⁸ Kelmės rajono savivaldybės seniūnijų anketų duomenys.

⁹ Statistikos departamento duomenys, <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/saveselections.asp>

¹⁰ Kelmės rajono savivaldybės 2015 metų socialinių paslaugų planas, <http://www.kelme.lt/lit/Veiklos-planas>

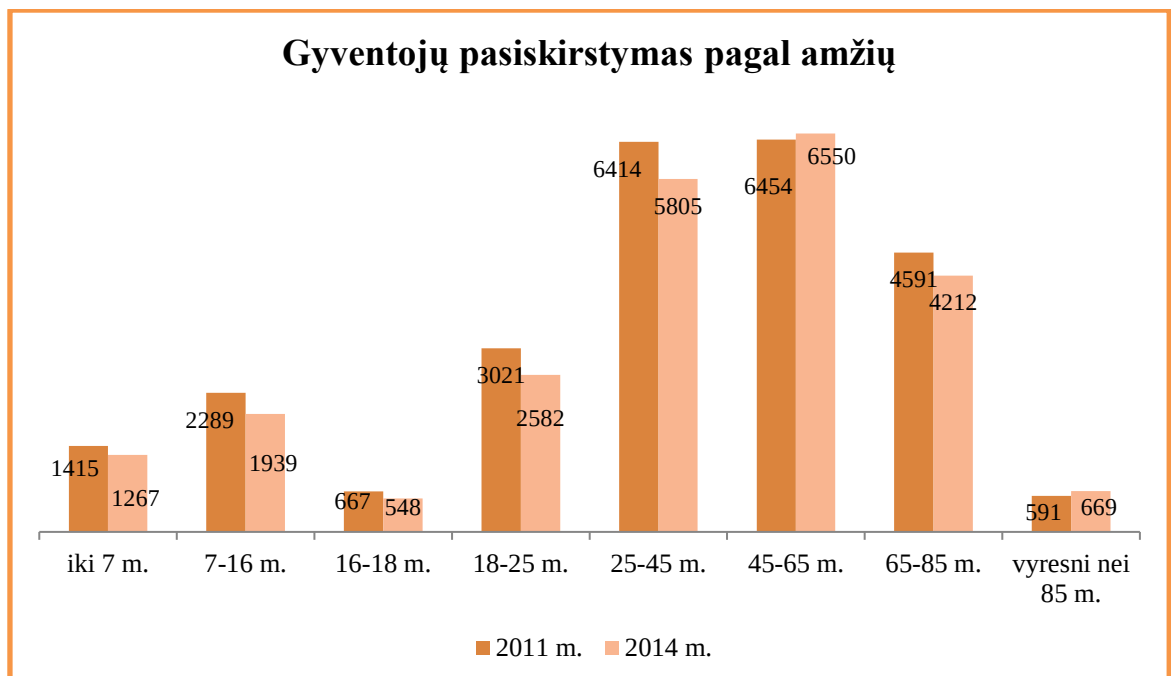
¹¹ Statistikos departamento duomenys, <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectTable/Omrade0.asp?SubjectCode=S3&ShowNews=OFF&PLanguage=0>

¹² Kelmės rajono savivaldybės 2013-2020 metų ilgalaikis strateginis plėtros planas, <http://www.kelme.lt/Planavimo%20dokumentai%20561>

4 pav. Kelmės rajono savivaldybės natūrali gyventojų kaita 2011-2013 m.

Kelmės rajono gyventojų pasiskirstymas pagal amžių buvo analizuojamas taip pat pagal Kelmės rajono savivaldybės seniūnijų pateiktus duomenis iš gyvenamosios vietos deklaravimo informacinės sistemos (žr. 5 pav.)¹³. Lyginant 2011 ir 2014 metus gyventojų mažėjimo tendencija pastebima visose amžiaus grupėse, išskyrus gyventojus, kurių amžius nuo 45 iki 65 metų ir vyresnius nei 85 m. 45-65 m. amžiaus gyventojų rajone 2014 metais buvo daugiausia ir jie sudarė 27,7 proc. visų Kelmės rajono gyventojų. 24,6 proc. rajono gyventojų buvo 25-45 metų amžiaus. Mažiausią rajono gyventojų dalį sudaro gyventojai, kurių amžius 16-18 metų – tik 2,3 proc. bei vyresni nei 85 metų – 2,8 proc.

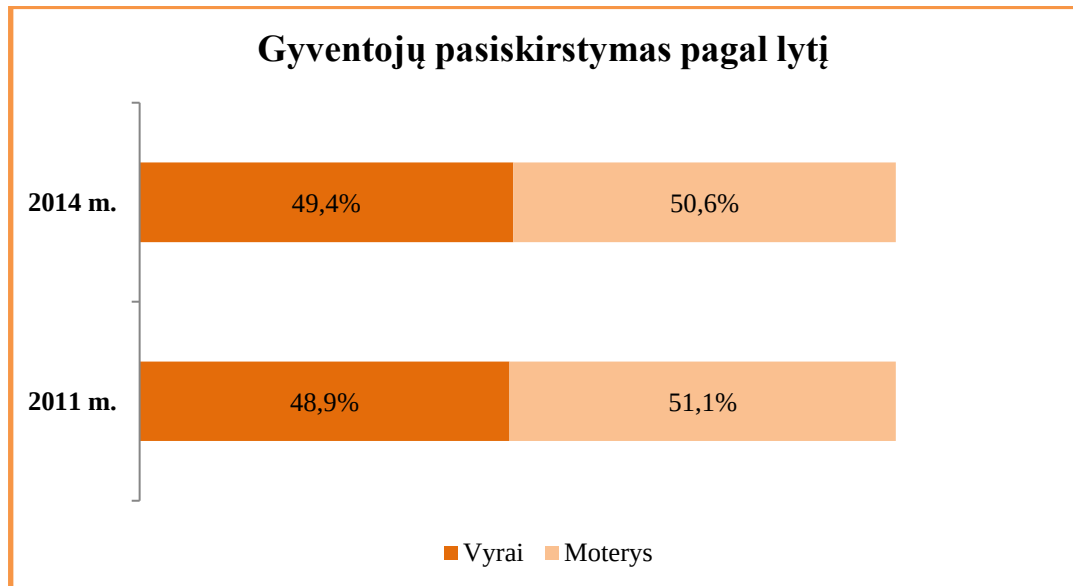
5 pav. Kelmės rajono gyventojų pasiskirstymas pagal amžių 2011 m. ir 2014 m.

Kelmės rajono gyventojų pasiskirstymą pagal lytį ir seniūnijas galima matyti 2.3.1. lentelėje pagal Kelmės rajono savivaldybės seniūnijų pateiktus duomenis iš gyvenamosios vietos deklaravimo informacinės

¹³ Kelmės rajono savivaldybės seniūnijų duomenys.

sistemos¹⁴. Keletas seniūnijų, pagal 2014 m. duomenis, išsiskiria tuo, jog vyrų skaičius jose didesnis nei moterų, tai Liolių, Tytuvėnų apylinkių ir Vaiguvos seniūnijos. Remiantis šiais duomenimis Kelmės rajone didesnę gyventojų dalį sudaro moterys (žr. 6 pav.). 2011 metais 51,1 proc. visų rajono gyventojų skaičiaus sudarė moterys, o 2014 m. – 50,6 proc., nei vyrai.

Statistikos departamento teikiamais duomenimis 2011-2013 m. laikotarpiu Kelmės rajono savivaldybės teritorijoje (įskaitant ir Kelmės miestą) moterys sudarė 53 proc. visų gyventojų, o vyrai – 47 proc. Tuo pačiu laikotarpiu tiek Šalyje, tiek Šiaulių apskrityje lyčių pasiskirstymas buvo labai panašus: moterys – 54 proc., vyrai – 46 proc.¹⁵.

6 pav. Kelmės rajono gyventojų pasiskirstymas pagal lytį 2011 m. ir 2014 m.

Remiantis 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis Kelmės rajono savivaldybės teritorijoje, neišskiriant Kelmės miesto, gyveno 526 kitos tautybės gyventojai, kurie sudarė 1,6 proc. visų savivaldybės arba 0,7 proc. Šiaulių apskrities gyventojų. Dauguma kitataučių – rusų tautybės (460 gyventojų), 25 – kitos, 16 – ukrainiečių, 13 – lenkų bei 12 – vokiečių tautybės¹⁶.

Kelmės rajono gyventojų išsilavinimas buvo analizuojamas remiantis 2011 metų visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis, pagal kuriuos aukštąjį išsilavinimą turėjo 1 292 gyventojai, aukštesnįjį (spec. vidurinį) – 2 520, vidurinį – 5 883, pagrindinį – 3 949, pradinį – 4 144, o nebaigę/nelankę mokyklos bei neraštingi – 573 gyventojai (žr. 7 pav.). Kelmės rajono gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalis (6,4 proc. nuo visų rajono gyventojų) yra ženkliai mažesnė lyginant su Šiaulių apskritimi bei Lietuvos Respublika. Gyventojų, turinčių pagrindinį ir pradinį išsilavinimą skaičius rajone viršija apskrities ir Šalies rodiklius¹⁷.

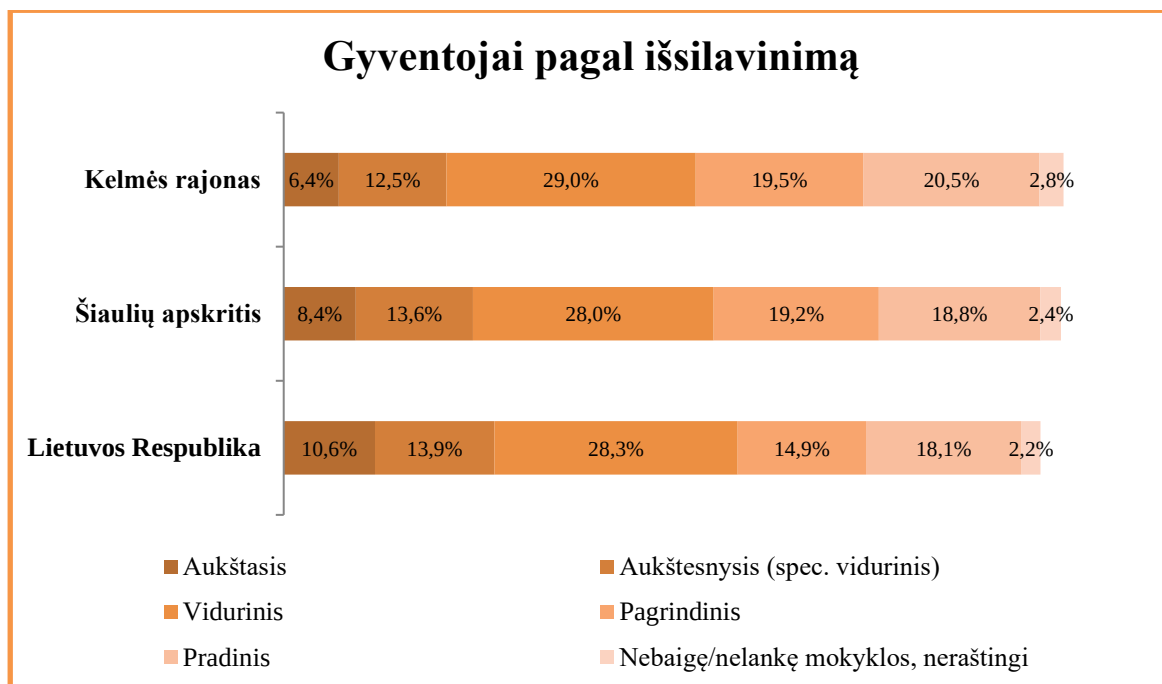
Iš turimų duomenų matyti, jog didžioji dalis Kelmės rajono gyventojų turi vidurinį (29 proc.) arba pradinį (20,5 proc.) išsilavinimą, o gyventojai, turintys aukštąjį išsilavinimą sudaro tik 6,4 proc. visų kaimo gyventojų.

¹⁴ Kelmės rajono savivaldybės seniūnijų anketų duomenys.

¹⁵ Statistikos departamentas, <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/saveselections.asp>

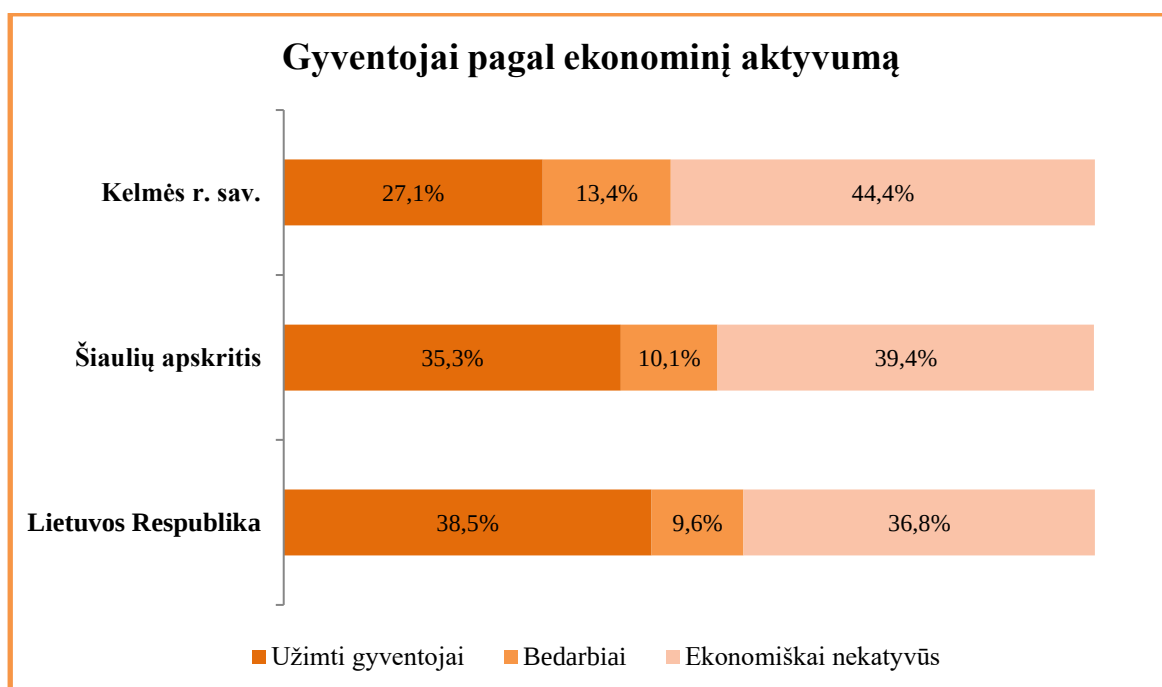
¹⁶ 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenys, <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas>

¹⁷ 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenys, <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas>

7 pav. Kelmės rajono, Šiaulių apskrities bei Lietuvos kaimo gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą, 2011 m.

Gyventojų pasiskirstymas pagal ekonominį aktyvumą buvo analizuojamas bei lyginamas remiantis statistikos departamento pateikiamais 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis (žr. 8 pav.). Pagal kuriuos matyti, jog beveik pusė (44,4 proc.) Kelmės rajono savivaldybės (įskaitant ir Kelmės miestą) gyventojų yra ekonomiškai neaktyvūs, užimti gyventojai sudaro tik 27,1 proc. visų savivaldybės gyventojų ir lyginant su Šiaulių apskritimi bei Šalies tuo pačiu rodikliu jų yra ženkliai mažiau, atitinkamai bedarbių skaičius – ženkliai didesnis¹⁸.

8 pav. Kelmės r. sav., Šiaulių apskrities ir Lietuvos Respublikos gyventojų pasiskirstymas pagal ekonominį aktyvumą 2011 m.

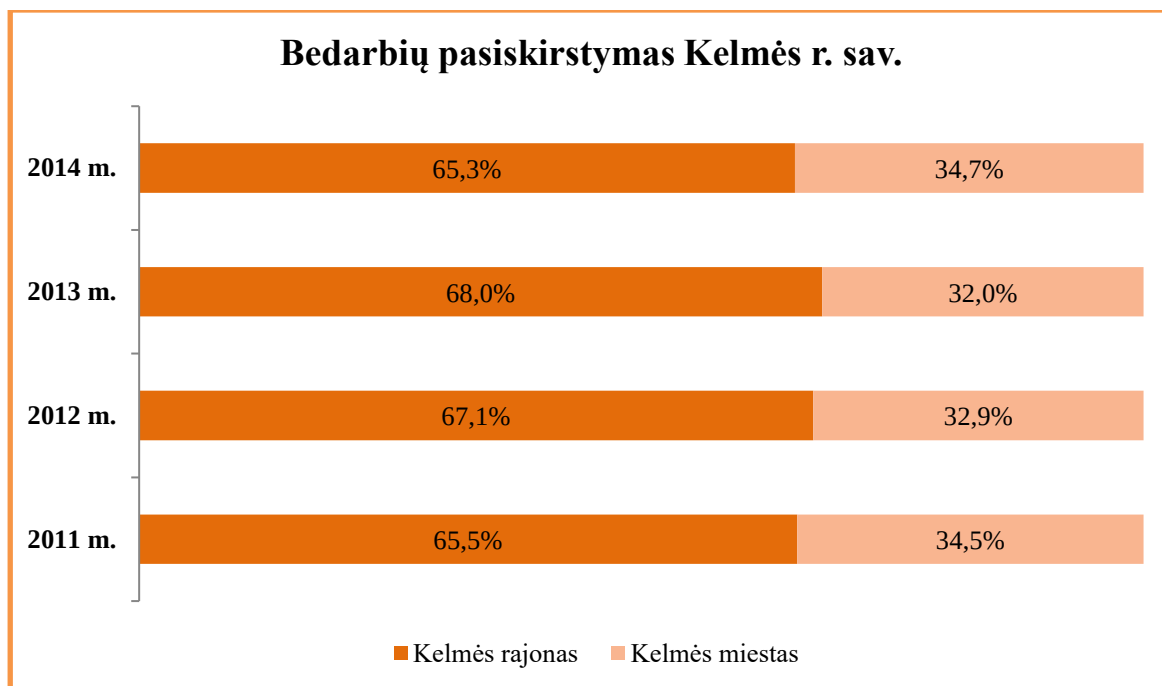
¹⁸ 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenys, <https://osp.stat.gov.lt/2011-m.-surasymas>

Remiantis Šiaulių teritorinės darbo biržos Darbo išteklių skyriaus vyr. specialistės pateiktais statistiniais duomenimis¹⁹ (žr. 2.3.2. lentelė) apie Kelmės rajono seniūnijų bedarbių skaičių 2011-2014 m. laikotarpiu matyti, jog nuo 2011 m. iki 2012 m. jų skaičius rajone didėjo, o nuo 2012 m. – mažėjo. 2014 m. 6,6 proc. visų rajono gyventojų buvo bedarbiai.

2.3.2. lentelė. Kelmės rajono bedarbių gyventojų skaičius pagal seniūnijas 2011-2014 m.

Seniūnija	Įregistruota bedarbių per metus			
	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Kelmės apylinkių	230	343	317	214
Kražių	181	267	197	149
Kukečių	158	200	143	111
Liolių	209	285	224	196
Pakražančio	151	206	144	131
Šaukėnų	138	264	152	147
Tytuvėnų apylinkių	259	384	248	202
Tytuvėnų	210	311	221	193
Užvenčio	174	286	218	143
Vaiguvos	92	157	82	73
Iš viso:	1 802	2 703	1 946	1 559

Lyginant Kelmės r. sav. registruotų bedarbių pasiskirstymą Kelmės rajone ir Kelmės mieste 2011 – 2014 m. laikotarpiu (žr. 9 pav.) matyti, jog didžioji dalis savivaldybėje registruotų bedarbių yra kaimo gyventojai.

9 pav. Kelmės rajono ir Kelmės miesto registruotų bedarbių pasiskirstymas 2011-2014 m. laikotarpiu

Lietuvos darbo biržos teikiamais statistiniais duomenimis²⁰ (žr. 2.3.3. lentelė) 2011 m. Kelmės r. sav. buvo registruota 18,3 proc. visų Šiaulių apskrities (neįtraukiant Šiaulių miesto) ir 1,1 proc. šalies bedarbių. 2012 m., padidėjus bedarbių skaičiui, Kelmės r. sav. buvo registruota 20,1 proc. visų apskrities ir 1,2 proc.

¹⁹ Šiaulių teritorinės darbo biržos darbo išteklių skyriaus vyriausiosios specialistės el. laiško printsreen variantas ir siųstas dokumentas.

²⁰ Lietuvos darbo biržos statistiniai duomenys, pateikiami leidinyje „Lietuvos darbo rinka skaičiais 2014“, <https://www.ldb.lt/Informacija/Veikla/Documents/2014%20leidinys%20skaiciais.pdf>

Šalies bedarbių. 2014 m. sumažėjus bedarbių skaičiui, Kelmės r. sav. buvo registruota 15,6 proc. Šiaulių apskrities ir 0,9 proc. Šalies bedarbių. Lyginant su kitomis Šiaulių apskrities savivaldybėmis Kelmės r. sav. 2014 m. buvo trečioje vietoje pagal bedarbių skaičių, ją lenkė tik Šiaulių r. sav. bei Radviliškio r. sav.²¹

2.3.3. lentelė. Bedarbių skaičius 2011-2014 m.

Teritorija	Iregistruota bedarbių per metus			
	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Kelmės r. sav.	2 752	4 026	2 861	2 386
Šiaulių apskritis (neįtraukiant Šiaulių miesto)	15 061	20 060	16 969	15 323
Lietuvos Respublika	256 696	330 780	299 631	263 569

Remiantis 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis²² Kelmės rajono savivaldybės teritorijoje, neišskiriant Kelmės miesto, dauguma gyventojų (9 453) buvo šeimos ar kitų asmenų išlaikomi (29,0 proc., o Šiaulių apskrityje ir Šalyje tik 27,4 proc.) arba gyvenantys iš pensijos (8 944, tai 27,5 proc., kai Šiaulių apskrityje – 25,2 proc., o Šalyje tik 23,4 proc.). Darbo užmokestį, kaip pagrindinį pragyvenimo šaltinį, nurodė tik 7 444 arba 22,9 proc. visų Kelmės r. sav. gyventojų, kai Šiaulių apskrityje šis rodiklis lygus 32,8 proc., o Šalies net 35,8 proc. (žr. 10 pav.).

10 pav. Kelmės r. sav. gyventojų pasiskirstymas pagal pagrindinį pragyvenimo šaltinį 2011 m.

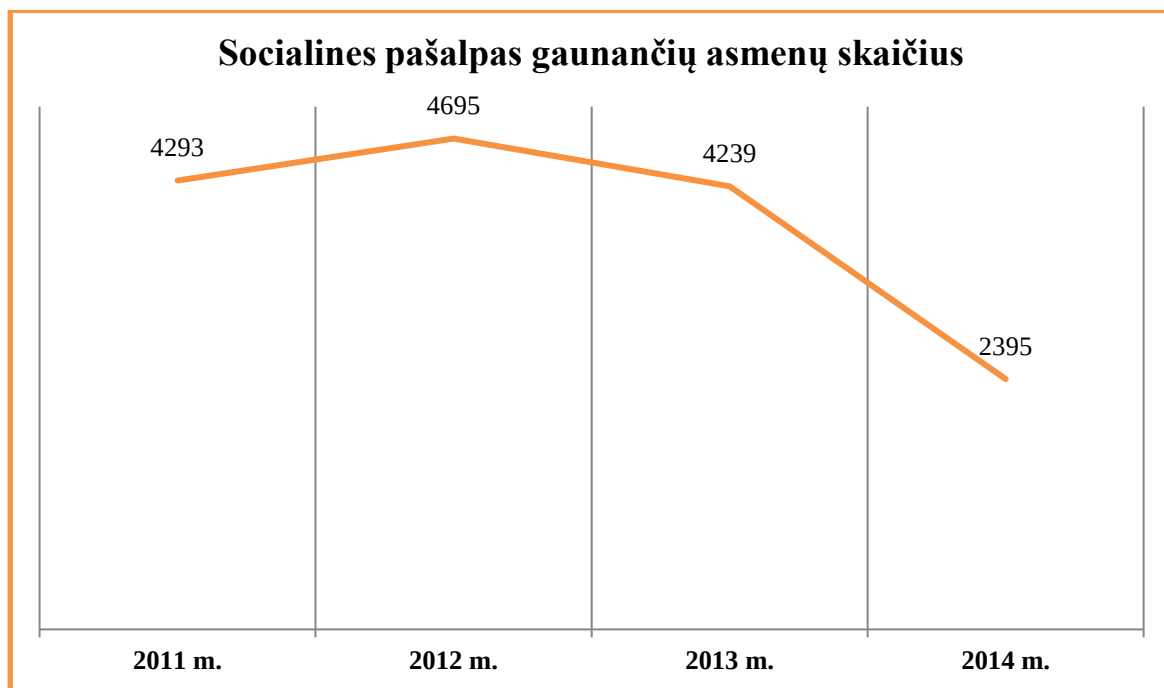
Kelmės rajono savivaldybės administracijos duomenimis²³, pasikeitus socialinių pašalpų skyrimo tvarkai, jas gaunančių šeimų ir asmenų skaičius savivaldybėje, lyginant su 2012 m. mažėjo perpus (žr. 11 pav.).

²¹ Lietuvos darbo biržos statistiniai duomenys, pateikiami leidinyje „Lietuvos darbo rinka skaičiais 2014“, <https://www.ldb.lt/Informacija/Veikla/Documents/2014%20leidinys%20skaiciais.pdf>

²² „Gyventojai pagal pagrindinį pragyvenimo šaltinį savivaldybėse“ internetinė prieiga <https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/204992/Gyventojai+pagal+pagrindini+pragyvenimo+saltini+savivaldybese.xlsx/88820961-6adb-438b-98d0-c324716d713a>; Procentas skaičiuojamas nuo visų 2011 m. Kelmės r. sav. gyventojų pagal statistikos departamento duomenis.

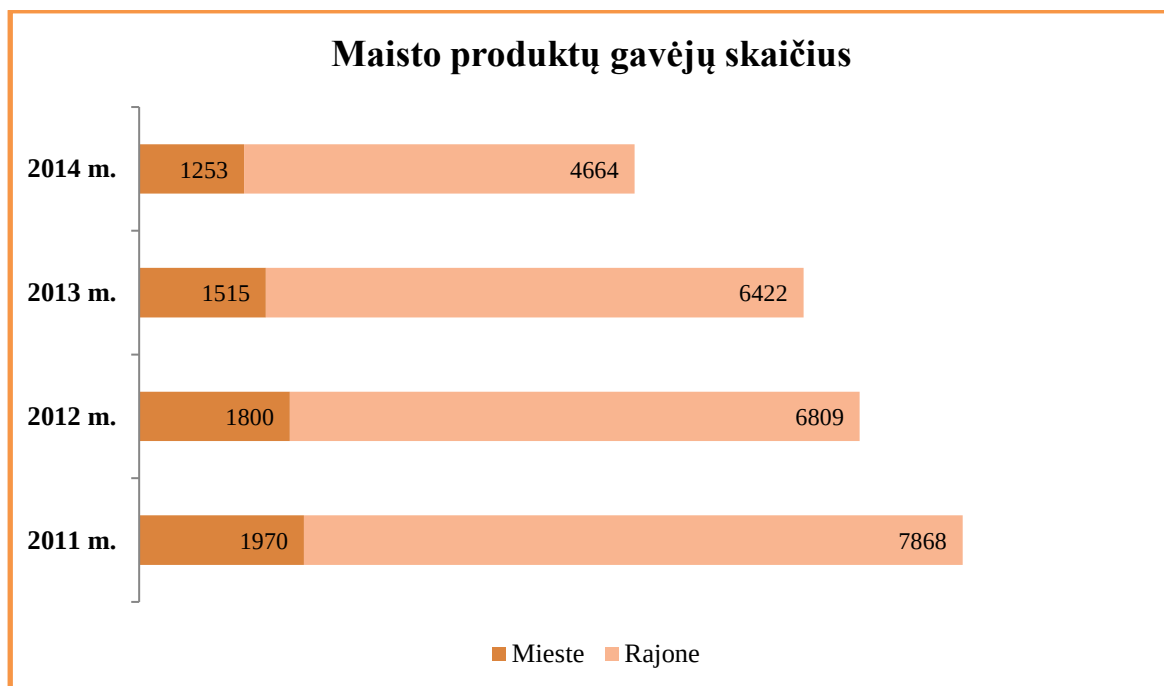
²³ Kelmės rajono savivaldybės švietimo būklė 2014 m. pagal stebėsenos rodiklius, <http://kelme.lt/lit/2014-m-svietimo-bukle-rajone-/2>

Kelmės rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus pateiktais duomenimis 2015 m. Kelmės r. sav. teritorijoje gyvena 2 038 socialines pašalpas gaunantys asmenys ir 890 šeimų. Vertinant pagal socialinę padėtį, šiuo atveju, šie asmenys gali būti priskiriami skurdą patiriančių asmenų grupei.

11 pav. Socialines pašalpas vidutiniškai per mėnesį gaunančių asmenų skaičius

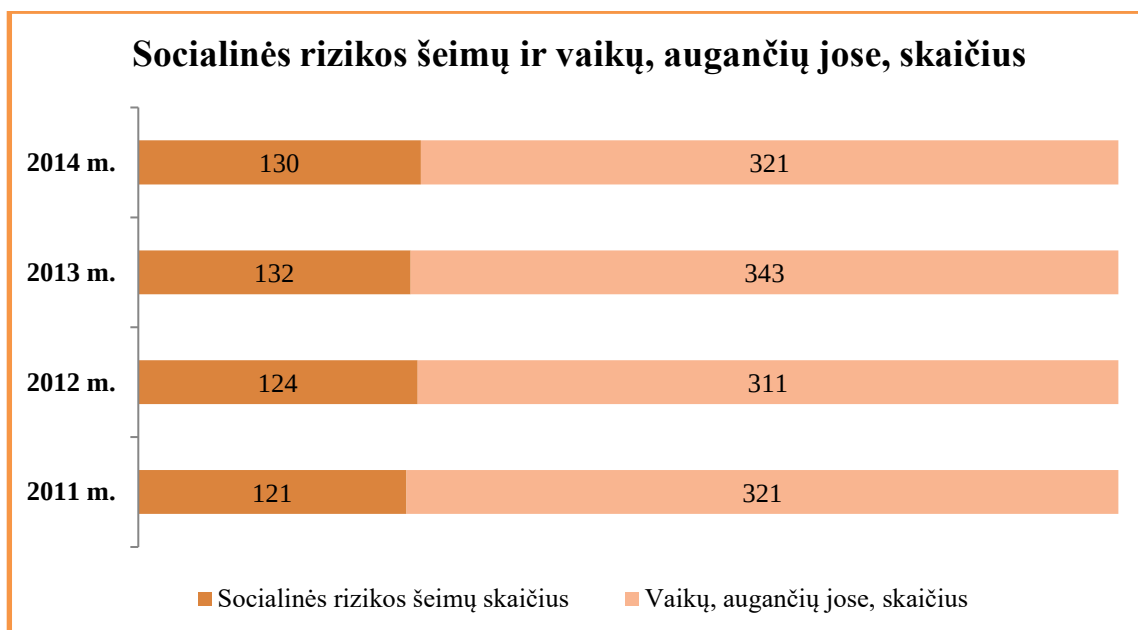
Kelmės rajono socialinių paslaugų tarnybos duomenimis²⁴ maisto produktų gavėjų, iš Europos Sąjungos intervencinių fondų, gaunančių mažas pajamas, skaičius kasmet mažėja ir mieste ir rajone. Lyginant 2011 ir 2014 m. jų sumažėjo beveik perpus (žr. 12 pav.).

12 pav. Maisto produktų gavėjų skaičius Kelmės mieste ir rajone, 2011-2014 m.

²⁴ Kelmės rajono Socialinių paslaugų tarnybos 2014 m. veiklos ataskaita, http://sptkelme.lt/?page_id=33

Kelmės rajono savivaldybės socialinių paslaugų planų (2012 m., 2013 m., 2014 m., 2015 m.) teikiamais duomenimis (žr. 13 pav.), apie socialinės rizikos šeimas ir vaikus, augančius socialinės rizikos šeimose, matyti, jog iki 2013 m. augę skaičiai pradėjo mažėti²⁵. Kelmės rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus pateiktais duomenimis 2015 m. Kelmės r. sav. buvo 129 socialinės rizikos šeimos.

13 pav. Kelmės r. sav. socialinės rizikos šeimų ir vaikų, augančių jose, skaičiaus 2011-2014 m. laikotarpiu

Remiantis LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teikiamais statistiniais duomenimis 2011 m. Kelmės r. sav. buvo 2 652 neįgalūs asmenys, vyresni, kaip 18 metų bei 219 neįgalių vaikų, 2012 m. šis skaičius mažėjo iki 2 625 neįgalių asmenų ir 215 vaikų²⁶.

Kelmės rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus pateiktais duomenimis²⁷ 2015 m. Kelmės r. sav. teritorijoje gyveno, 158 vieniši (lankomi socialinio darbuotojo) asmenys, 2012 m. sausio 1 d. tokių asmenų buvo 147. Kelmės r. sav. 2015 m. duomenimis gyvena 1 511 asmenys, kuriems nustatyti specialieji poreikiai ir kuriems reikalinga socialinė globa ar rūpyba, o 2012 m. sausio 1 d. duomenimis tokių asmenų skaičius buvo didesnis ir siekė 1 577, 2015 m. duomenimis 111 asmenų yra globojami Liolių socialinės globos namuose, kai 2012 m. sausio 1 d. duomenimis tokių asmenų buvo kiek daugiau - 136, o 47 – kitų rajonų ir valstybiniuose socialinės globos namuose, šis skaičius ženkliai išsaugo, lyginant su 2012 m. sausio 1 d. duomenimis, kai jų buvo tik 15.

VšĮ Kelmės r. psichikos sveikatos centro pateikiamais duomenimis²⁸ priklausomybės ligomis sergančių asmenų skaičius per 2011-2014 m. laikotarpį (žr. 2.3.4. lentelė) kito nežymiai. Tačiau, kaip matyti iš pateiktų duomenų, daugiau negu 60 proc. priklausomybės ligomis sergančių asmenų gyvena rajone.

2.3.4. lentelė Priklausomybės ligomis sergančių asmenų skaičiaus pokytis 2011-2014 m. laikotarpiu

	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Iš viso Kelmės r. sav. gyventojų	493	496	494	496

²⁵ Kelmės rajono savivaldybės socialinių paslaugų planų duomenys, <http://www.kelme.lt/lit/Veiklos-planas>;

²⁶ LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos statistinių duomenų portalas Lietuvos socialinis žemėlapis, <http://www.socialiniszemelapis.lt/index.php?1262538155>

²⁷ Kelmės rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus 2015 m. gruodžio 2d. raštas Nr. SS-253 „Dėl informacijos pateikimo“

²⁸ VšĮ Kelmės rajono psichikos sveikatos centro 2015 m. gruodžio 29 raštas Nr. 313 „Dėl informacijos pateikimo“

Iš jų Kelmės rajono (kaimo) gyventojai	309	311	311	310
--	-----	-----	-----	-----

Kelmės rajono savivaldybėje pagrindinis bendrųjų ir socialinės priežiūros socialinių paslaugų teikėjas yra Kelmės rajono socialinių paslaugų tarnyba. Ji organizuoja gyventojų aprūpinimą techninės pagalbos priemonėmis, teikia pagalbos į namus, transporto, maitinimo organizavimo, būsto ir aplinkos pritaikymo paslaugas ir kt. Viena pagrindinių paslaugų, teikiamų Socialinių paslaugų tarnyboje, yra socialinių paslaugų teikimas namuose seniems žmonėms ir neįgaliesiems, kuriems dėl sveikatos būklės reikalinga kitų asmenų pagalba. Senstant rajono gyventojams, itin auga socialinių paslaugų poreikis, ypač pagalbos į namus paslaugų teikimo. Kelmės rajone suaugusiems asmenims su negalia nėra teikiamos socialinės priežiūros paslaugos socialinės priežiūros centruose, trūksta paslaugų socialinės rizikos suaugusiems asmenims, taip pat trūksta socialinių paslaugų vaikams su negalia, šių paslaugų poreikis yra minimalus. Neįgalūs vaikai siunčiami į valstybinius globos namus ar Šiaulių sutrikusio vystymosi kūdikių namus²⁹.

APIBENDRINIMAS:

- ❖ Lyginant 2011 m. ir 2014 m. gyventojų skaičius rajone sumažėjo apie 7 proc. (R4);
- ❖ Rajone kasmet didėja neigiama natūrali gyventojų kaita (R5);
- ❖ 45-65 m. amžiaus gyventojų rajone 2014 metais buvo daugiausia ir jie sudarė 27,7 proc. visų Kelmės rajono gyventojų (R6);
- ❖ Mažiausią rajono gyventojų dalį sudaro gyventojai, kurių amžius 16-18 metų – tik 2,3 proc. (R7);
- ❖ 2014 m. Kelmės rajone moterų dalis buvo didesnė nei vyrų apie 1 proc. (R8);
- ❖ 2011 m. Kelmės r. sav. kitos tautybės gyventojų dalis buvo 1,6 proc. (R9);
- ❖ Kelmės rajono gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalis (6,4 proc. nuo visų rajono gyventojų) yra ženkliai mažesnė lyginant su Šiaulių apskritimi bei Lietuvos Respublika (R10);
- ❖ Didžioji dalis (29 proc.) Kelmės rajono gyventojų turi vidurinį išsilavinimą (R11);
- ❖ Beveik pusė (44,4 proc.) Kelmės rajono savivaldybės (įskaitant ir Kelmės miestą) gyventojų yra ekonomiškai neaktyvūs (R12);
- ❖ Daugiau negu 60 proc. savivaldybėje registruotų bedarbių yra kaimo gyventojai (R13);
- ❖ 6,6 proc. visų rajono gyventojų 2014 m. buvo bedarbiai (R14);
- ❖ Lyginant su kitomis Šiaulių apskrities savivaldybėmis Kelmės r. sav. 2014 m. buvo trečioje vietoje pagal bedarbių skaičių (R15);
- ❖ Dauguma gyventojų (29 proc.) 2011 m. buvo šeimos ar kitų asmenų išlaikomi arba gyvenantys iš pensijos (27,5 proc.) (R16);
- ❖ Socialines pašalpas gaunančių asmenų skaičius sumažėjo pusiau (R17);
- ❖ Rajone mažėja paramą maisto produktais gaunančių asmenų skaičius (R18);
- ❖ Nežymiai mažėjo socialinės rizikos šeimų ir vaikų, augančių jose, skaičius (R19);
- ❖ Lyginant 2011 m. ir 2012 m. nežymiai mažėjo neįgalių asmenų ir vaikų skaičius (R20);
- ❖ Kelmės r. sav. gyvena 1 511 asmenys, kuriems nustatyti specialieji poreikiai ir kuriems reikalinga socialinė globa ar rūpyba ir tik 158 yra globojami globos namuose (R21);
- ❖ Kelmės rajone suaugusiems asmenims su negalia nėra teikiamos socialinės priežiūros paslaugos socialinės priežiūros centruose, trūksta paslaugų socialinės rizikos suaugusiems asmenims, taip pat trūksta socialinių paslaugų vaikams su negalia (R22);

Anketinė kaimo gyventojų apklausa parodė, jog dauguma apklaustųjų mano, kad nedarbas (57,5 proc.), gyventojų skaičiaus mažėjimas (47,9 proc.), gyventojų senėjimas (42,2 proc.) ir mažos gyventojų pajamos (40,8 proc.) yra opiausios rajono problemos. Tai patvirtina ir atlikta rajono socialinės situacijos analizė (R5, R6, R13).

²⁹ Kelmės rajono savivaldybės 2015 m. socialinių paslaugų planas, <http://www.kelme.lt/lit/Veiklos-planas>.

20 proc. apklaustųjų mano, kad opiausia rajono problema – paslaugų trūkumas, o 53,8 proc. respondentų mano, kad paslaugų (švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo ir pan.) gyventojams ir paslaugų socialiai pažeidžiamoms grupėms (bedarbiams, vaikams, vyresnio amžiaus žmonėms, neįgaliesiems ir pan.) (43,1 proc.) plėtra turėtų būti vienos iš prioritetinių krypčių teikiant ES paramą.

Dauguma, net 71,4 proc. nurodė, jog trūksta specialių paslaugų sodyboms, 68,1 proc. respondentų jaučia buitinių paslaugų trūkumą savo rajone, 53 proc. apklaustųjų mano, kad jų rajone trūksta vyresnio amžiaus asmenų ir sunkių ligonių priežiūros paslaugų, taip pat jaučiamas nesudėtingų pastatų remonto (52,1 proc.), transporto (51,9 proc.) ir vaikų priežiūros (51,7 proc.) paslaugų.

Daugiau negu pusė respondentų kaip svarbiausias priemones, kurios pagerintų kaimo jaunimo situaciją nurodė tai, jog turi būti finansuojamos jaunimo verslo iniciatyvos (60,6 proc.) ir didinamos laisvalaikio galimybės (46 proc.). Daugiau negu trečdalis apklaustųjų mano, kad turėtų būti sudarytos galimybės jauniems žmonėms dirbti (39,9 proc.), jaunimas turi būti informuotas apie galimybes mokytis, kurti verslą ir pan. (38,4 proc.), o bendruomenė taip pat turėtų įtraukti jaunimą į savo veiklą (37,8 proc.).

Visus šiuos gyventojų iškeltus poreikius taip pat patvirtina atlikta socialinės rajono situacijos analizė. Atsižvelgiant į šią socialinę situaciją, nustatytus gyventojų poreikius bei planuojama vietos plėtros strategijos biudžetą buvo apibrėžta VVG teritorijos vizija, kurios vienas iš aspektų, jog Kelmės rajono gamtos ištekliai, techninis ir kūrybinis potencialas sudarys sąlygas prisitaikyti prie nuolat besikeičiančios rinkos aplinkos, siekiant pateikti konkurencingus geros kokybės produktus bei paslaugas, didinant jų pridėjamąją vertę ir kaimo žmonių gyvenimo kokybę bei kuriant naujas darbo vietas rajone ir taip užtikrintų Kelmės rajono socialinės situacijos gerėjimą.

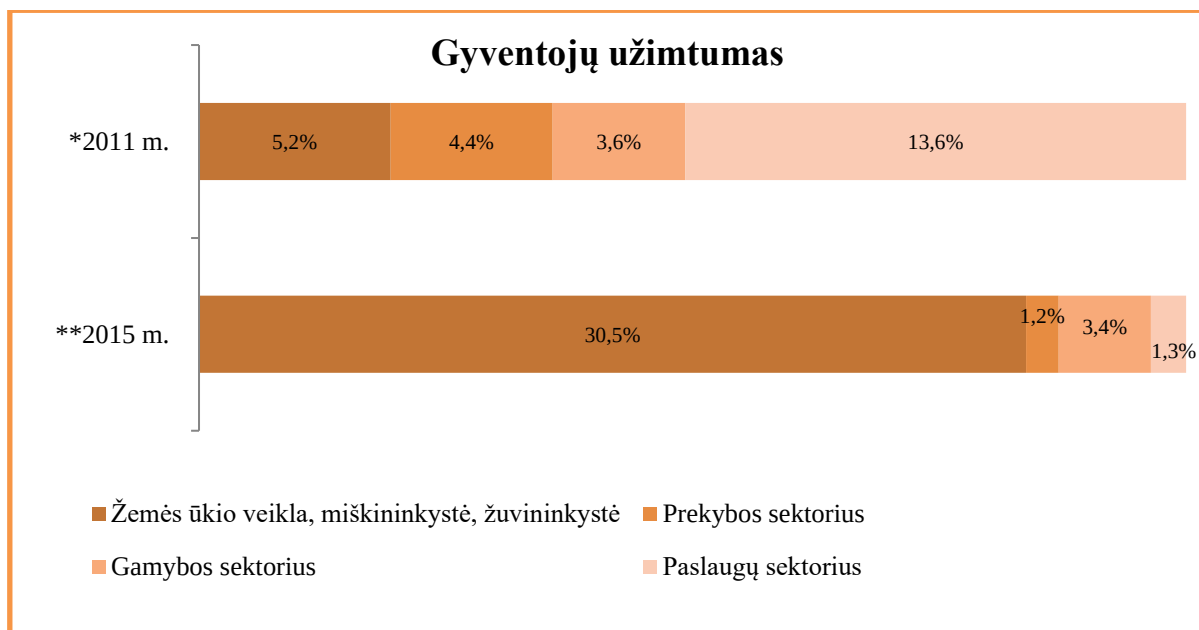
2.4.	VVG teritorijos ekonominė situacija
-------------	--

2011 metais Statistikos departamento atlikto gyventojų ir būstų surašymo duomenimis³⁰ Kelmės rajone, įskaitant ir Kelmės miestą, buvo 1 691 (5,2 proc. visų Kelmės r. sav. gyventojų) gyventojas užimtas žemės ūkio veikla, miškininkyste ar žuvininkyste, 1 180 (3,6 proc.) – pramone, 1 426 (4,4 proc.) – prekyba ir 4 418 (13,6 proc.) – paslaugų sektoriuje.

Situacija kardinaliai skiriasi analizuojant Kelmės rajono seniūnijų pateiktus duomenis apie rajono gyventojus 2015 m. Žemės ūkio veikla, miškininkyste ir žuvininkyste buvo užimti 7 201 (30,5 proc. visų rajono gyventojų) rajono gyventojas, prekybos sektoriumi – 282 (1,2 proc.), gamybos sektoriumi – 915 (3,4 proc.) ir paslaugų sektoriumi – 314 (1,3 proc.) gyventojų.

Lyginant šiuos duomenis (žr. 14 pav.) matome, kad Kelmės rajono gyventojų užimtumas koncentruojas žemės ūkyje, miškininkystėje bei žuvininkystėje, tam įtakos turi nepakankama alternatyvių veiklų kaime pasiūlymas, nes visos gamybos, prekybos ir paslaugų įmonės iš esmės koncentruojasi Kelmės mieste.

³⁰ „Užimti gyventojai pagal ekonominės veiklos rūšis savivaldybėse“, internetinė prieiga: https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/217110/Pagal_ekonom_veiklos_rusis_sav.xlsx/5e5b6a3a-9d88-4203-8f60-aaad663fff01

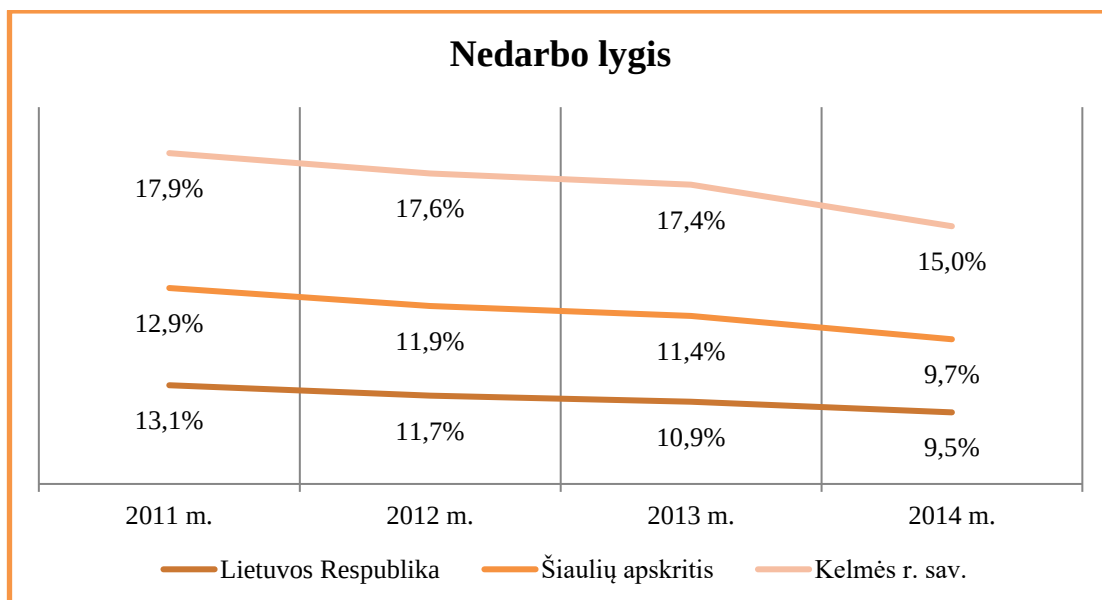
*2011 m. Gyventojų ir būstų surašymo duomenys, įtraukiant Kelmės miestą.

**2015 m. Kelmės rajono seniūnijų pateikti duomenys

14 pav. Gyventojų užimtumas Kelmės r. sav.

Remiantis Lietuvos darbo biržos teikiama statistiniais duomenimis Kelmės r. sav. nedarbo lygis ženkliai viršija ir Šiaulių apskrities ir Šalies vidurkį (žr. 15 pav.). Nors nedarbo lygis kasmet mažėja, tačiau skirtumas tarp Kelmės r. sav. ir Šalies vidurkio išlieka gan didelis³¹.

Pagal 2014 m. duomenis Kelmės rajono savivaldybė priskiriama prie aukščiausią nedarbą turinčių teritorijų. Didesnis nedarbo lygis fiksuojamas tik Alytaus, Lazdijų, Kalvarijų, Jurbarko ir Ignalinos rajonų savivaldybėse³².

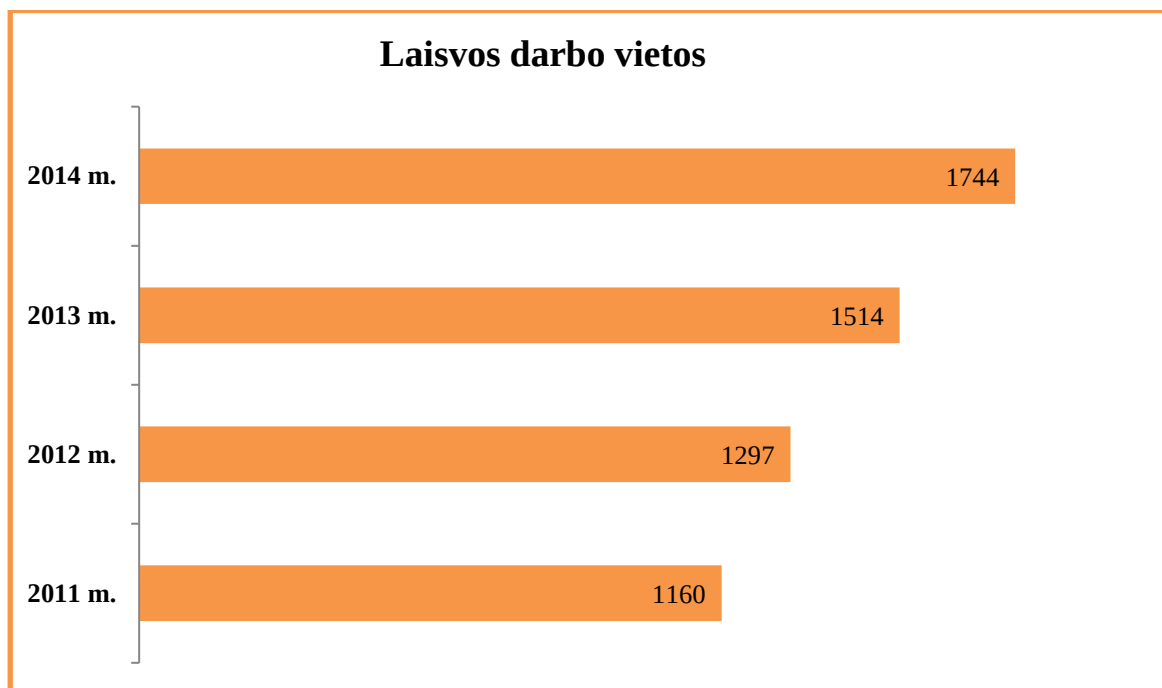
15 pav. Vidutinis metinis bedarbių proc. nuo darb. amžiaus gyv. Kelmės r. sav., Šiaulių apskrityje ir LR 2011-2014 m. laikotarpiu

³¹ Lietuvos darbo biržos pateikiami statistiniai duomenys,

http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx;

³² Lietuvos darbo biržos statistiniai duomenys, pateikiami leidinyje „Lietuvos darbo rinka skaičiais 2014“, <https://www.ldb.lt/Informacija/Veikla/Documents/2014%20leidinys%20skaiciais.pdf>

Lietuvos darbo biržos teikiamais statistiniais duomenimis³³ Kelmės rajono savivaldybėje įregistruotų laisvų darbo vietų skaičius kasmet auga (žr. 16 pav.), tačiau tai nekeičia situacijos darbo rinkoje, nes bedarbių skaičius taip pat turi tendencija didėti.

16 pav. Kelmės r. sav. įregistruotų laisvų darbo vietų skaičius 2011-2014 m. laikotarpyje

Pagal Lietuvos darbo biržos pateikiamus statistinius duomenis laisvų darbo vietų skaičiaus augimas pastebimas ir Šiaulių apskrityje (žr. 2.4.1. lentelė), Šalies mastu nuo 2013 m. įregistruotų laisvų darbo vietų skaičius sumažėjo. 2011 m. Kelmės r. sav. buvo įregistruota 11,6 proc. visų Šiaulių apskrities ir 0,7 proc. Šalies laisvų darbo vietų. 2014 m. Kelmės r. sav. buvo įregistruotų daugiau – 16,4 proc. visų Šiaulių apskrities laisvų darbo vietų ir 0,8 proc. Šalies.

2.4.1. lentelė. Laisvų darbo vietų skaičius 2011-2014 m.³⁴

Teritorija	Įregistruota laisvų darbo vietų per metus			
	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Kelmės r. sav.	1 160	1 297	1 514	1 744
Šiaulių apskritis (neįtraukiant Šiaulių miesto)	9 959	10 940	9 841	10 633
Lietuvos Respublika	169 124	199 946	242 230	226 624

2011-2014 m. laikotarpiu Kelmės rajoną pasiekė 8 865 696,25 Eur (30 611 476,00 litų) parama (žr. 2.4.2. lentelė), iš jų Kaimo plėtros 2007-2013 m. programos lėšos sudaro 2 557 947,17 Eur (8 832 080 Lt), o likusi dalis – 6 307 749,08 (21 779 396 Lt) – kitų ES struktūrinių fondų finansuojamų programų lėšos³⁵.

³³ Lietuvos darbo biržos statistiniai duomenys, pateikiami leidinyje „Lietuvos darbo rinka skaičiais 2014“, <https://www.ldb.lt/Informacija/Veikla/Documents/2014%20leidinys%20skaiciais.pdf>

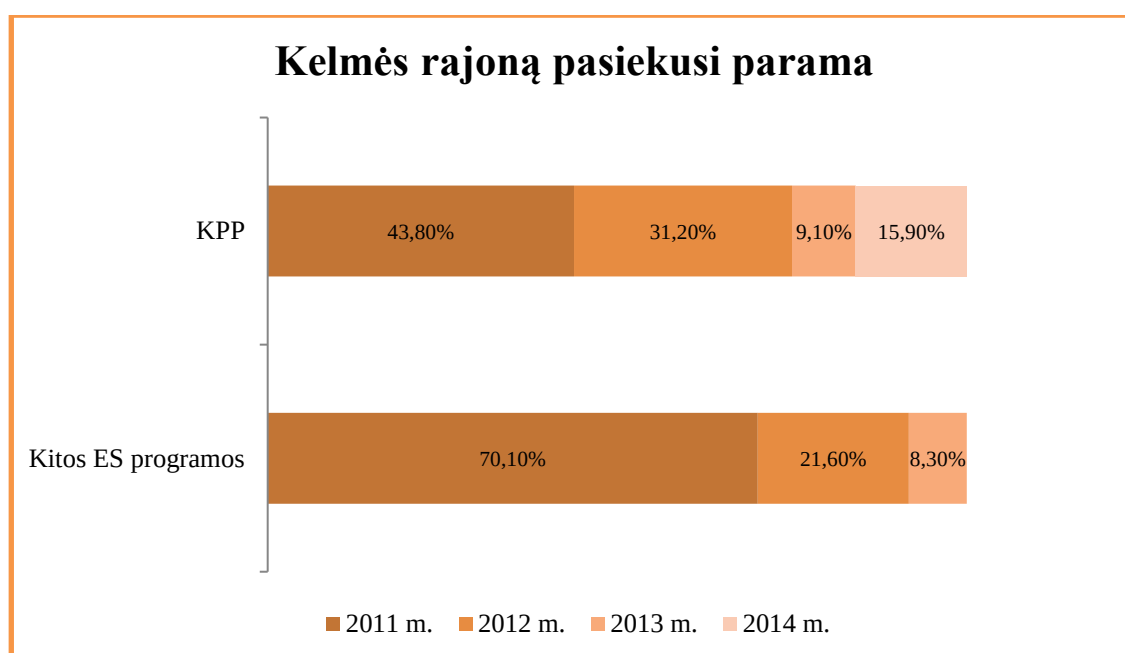
³⁴ Lietuvos darbo biržos statistiniai duomenys, pateikiami leidinyje „Lietuvos darbo rinka skaičiais 2014“, <https://www.ldb.lt/Informacija/Veikla/Documents/2014%20leidinys%20skaiciais.pdf>

³⁵ Informacija iš Kelmės rajono savivaldybės administracijos tinklapyje viešai teikiamos informacijos. Internetinė prieiga: <http://kelme.lt/Projektai316840>

2.4.2. lentelė. Kelmės rajoną, 2011-2014 m. laikotarpiu, pasiekusi parama, Eur

	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	Iš viso:
Kaimo plėtros 2007-2013 m. programa	1 119 985,81	796 706,73	234 514,60	406 740,04	2557947,17
Kitos, ES lėšomis finansuojamos, programos	4 419 522,42	1 362 174,47	526 052,19	-	6307749,08
Iš viso:	5 539 508,23	2 158 881,20	760 566,79	406 740,04	8865696,25

Aktyviausiai parama į rajoną iš Kaimo plėtros 2007-2013 m. programos buvo pritraukiama 2011 ir 2012 metais, 2013 m. matyti ženklus paramos pritraukimo sumažėjimas, lyginant su ankstesniais metais, o 2014 m. – pakilimas. Kitų ES struktūrinių fondų finansuojamų programų lėšų pritraukimas į rajoną buvo aktyviausias 2011 m. (žr. 17 pav.).

17 pav. Kelmės rajoną pasiekusi parama 2011-2014 m. laikotarpiu

Kelmės rajono VVG teritorijoje, pagal seniūnijų pateiktus duomenis³⁶, populiariausios ne žemės ūkio veiklos yra prekyba, paslaugos ir gamyba. Šiuo metu rajone veikia 5 veterinarijos paslaugomis ir prekyba užsiimančios įmonės/asmenys, 4 autoremonto paslaugas teikiantys asmenys/įmonės, 16 medienos apdirbimo įmonių, 11 maisto gamyba, prekyba ir tiekimu užsiimančios asmenys bei įmonės, 3 sulčių spaudimo įmonės, 3 aplinkos tvarkymo paslaugas teikiančios įmonės, 22 prekybos įmonės, 3 kirpyklos, kailinių žvėrelių auginimu užsiima 5 fermos, rajone taip pat veikia 1 kiaulių kompleksas, 1 alaus darykla, 1 paminklų gamybos ir 1 metalo apdirbimo įmonė bei 1 durpių gavybos įmonė; veikia medelynas bei 2 kuro ir degalų sandėliavimu ir pardavimu užsiimančios įmonės, medinių suvenyrų gamybos įmonė.

Statistikos departamento pateikiamais duomenimis³⁷ Kelmės rajono savivaldybėje 2011 m. veikė 370 arba 7,6 proc. visų Šiaulių apskrityje ir 0,6 proc. Šalyje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių (žr. 18 pav.). Lyginant 2011 ir 2012 metus veikiančių įmonių skaičiaus mažėjimas pastebimas ne tik Kelmės r. sav., bet ir Šiaulių apskrityje bei Šalyje. Nors nuo 2012 m. apskrityje ir Šalyje didėjo veikiančių mažų ir vidutinių įmonių

³⁶ Kelmės rajono savivaldybės seniūnijų anketų duomenys.

³⁷ Statistikos departamento duomenys,

<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=M4010213&PLanguage=0>. Pridedamas duomenų printscreen variantas

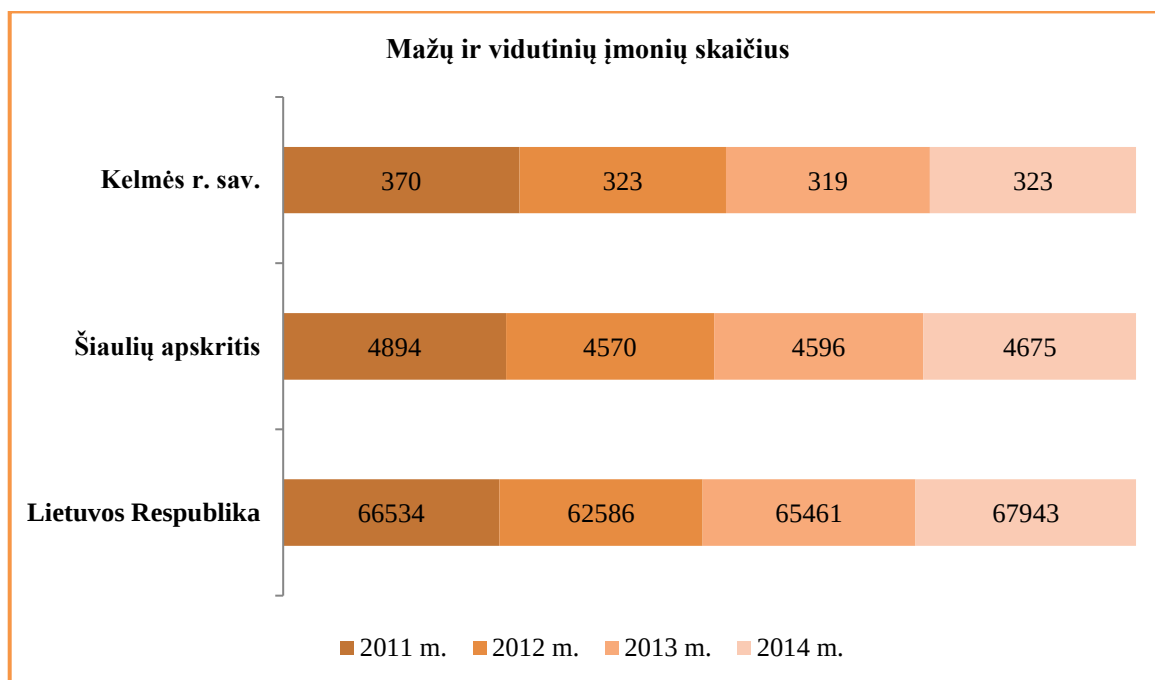
skaičius, Kelmės rajone pastebimas mažėjimas. 2014 m. Kelmės r. sav. veikė tik 6,9 proc. visų Šiaulių apskrityje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių.

Pagal Kelmės rajono seniūnijų pateiktus duomenis³⁸ bendras visose seniūnijose veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius - 95, o juose dirbančių darbuotojų – 438.

Rajone veikia 3 stambūs ne žemės ūkio verslo subjektai, kuriuose dirba 34 Kelmės rajono gyventojai.

Kelmės rajono savivaldybės administracijos pateikiamais duomenimis šiuo metu Kelmės rajone veikia 17 kaimo turizmo sodybų³⁹.

Bendruomeninio ir socialinio verslo Kelmės VVG teritorijoje nėra.

18 pav. Mažų ir vidutinių įmonių skaičiaus pokytis Kelmės r. sav., Šiaulių apskrityje bei Lietuvos Respublikoje 2011-2014 m. laikotarpiu

Remiantis Valstybinės mokesčių inspekcijos teikiamais statistiniais duomenimis⁴⁰, asmenų, dirbančių pagal verslo liudijimą, skaičius Kelmės r. sav., kaip ir visoje Lietuvoje, turi tendencija kasmet didėti. Nuo 2011 iki 2012 m. jų skaičius mažėjo, o nuo 2012 m. pastebimas gan ženklaus padidėjimas (žr. 2.4.3. lentelė). Gan ženklaus padidėjimas, kiek daugiau nei 20 proc., pastebimas lyginant 2013 m. ir 2014 m. 2014 m. Kelmės r. sav. pagal verslo liudijimą dirbantys asmenys sudarė beveik 21 proc. visų Šiaulių apskrityje (neįtraukiant Šiaulių miesto) pagal verslo liudijimą dirbančių asmenų skaičiaus.

2.4.3. lentelė. Asmenų, dirbančių pagal verslo liudijimą, skaičius 2011-2014 m.⁴¹

Teritorija	Asmenų, dirbančių pagal verslo liudijimą, skaičius per metus			
	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Kelmės r. sav.	685	632	692	832
Šiaulių apskritis (neįtraukiant Šiaulių miesto)	3 713	3 628	3 773	4 038
Lietuvos Respublika	88 008	81 184	84 486	94 626

Iš 2.4.4. lentelėje pateiktų duomenų matyti, jog 2014 metais savarankiškai dirbančių asmenų, pagal individualios veiklos pažymą, Kelmės r. sav. skaičius auga kas mėnesį. Vidutiniškai per 2014 m. 434 asmenys

³⁸ Kelmės rajono savivaldybės seniūnijų anketų duomenys

³⁹ Kelmės rajono savivaldybės administracijos duomenys, <http://www.kelme.lt/Kaimo%20turizmas676>

⁴⁰ Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenys, <https://www.vmi.lt/cms/gyventojai>

⁴¹ Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenys, <https://www.vmi.lt/cms/gyventojai>

Kelmės rajone dirbo savarankiškai, pagal individualios veiklos pažymą ir tai sudarė 14,5 proc. visų Šiaulių apskrityje (neįtraukiant Šiaulių miesto) savarankiškai dirbančių asmenų skaičiaus. Lyginant savarankiškai, pagal individualios veiklos pažymą, dirbančių asmenų skaičių Kelmės r. sav. 2011 m. ir 2014 m. matyti, jog jis išaugo dvigubai.

2.4.4. lentelė. Savarankiškai dirbančių asmenų, pagal individualios veiklos pažymą, skaičius⁴²

Metai	2014											
Mėnuo	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Kelmės r. sav.	367	385	396	403	425	437	453	451	454	466	482	489
Šiaulių apskr. (neįtraukiant Šiaulių miesto)	2 599	2 672	2 724	2 780	2 885	2 966	3 068	3 151	3 184	3 226	3 271	3 272
Metai	2011											
Kelmės r. sav.	158	159	163	168	179	189	201	202	204	210	227	224

Seniūnijų pateiktais duomenimis seniūnijose nėra pilnai išvystytas paslaugų sektorius, trūksta maitinimo įstaigų, parduotuvių, buitines paslaugas (siuvimo, kirpimo, remonto, batų taisymo) bei vaikų ir vyresnio amžiaus asmenų priežiūros paslaugas teikiančių asmenų ar įmonių.

Kelmės r. savivaldybės susisiekimo sistemą formuoja šios pagrindinės transporto rūšys: autotransportas, geležinkelis. Kelmės r. savivaldybėje taip pat yra aerodromai (Vaiguvo, Mockaičių ir Liolių vietovėse), tačiau šiuo metu jie nėra veikiantys. Kelmės r. savivaldybė prižiūri 31 tiltą, iš kurių 30 gelžbetoniniai ir 1 metalinis. Magistraliniame kelyje yra 8 tiltai, krašto keliuose – 8 tiltai ir rajoniniuose keliuose – 15 tiltų. Bendras prižiūrimų tiltų ilgis sudaro 751,94 m⁴³.

Pagal LR teritorijos bendrąjį planą Kelmės miestas yra trečio lygio (pagrindiniai lokaliniai centrai) „a“ kategorijos (esamas palaikomas) centras. Kelmė patenka į Šiaulių urbanistinės koncentracijos arealo šiaurinį pakraštį. Kelmės miesto išorinius ryšius užtikrina Via Hanseatica — magistralė A12 Ryga—Šiauliai—Tauragė—Kaliningradas. Atstumas nuo miesto centro iki kelio Vilnius—Klaipėda — 23 km, iki Šiaulių — 42 km. Kitą išorės ryšių tinklą sudaro šie keliai: rytų kryptimi — valstybinės reikšmės krašto kelias Nr. 157 Kelmė—Tytuvėnai su Kelme, Šiauliais. Atstumas nuo miesto centro iki Tytuvėnų — 19 km; vakarų kryptimi — valstybinės reikšmės krašto kelias Nr. 158 Kelmė—Užventis su Užvenčiu. Atstumas iki Užvenčio — 27 km; pietryčių kryptimi — valstybinės reikšmės rajoninis kelias Nr. 3503 Raseiniai-Lioliai-Kelmė su Raseiniais. Atstumas iki Raseinių — 32 km; su Bubiais — rajoninis kelias Nr. 2106 Kelmė—Noreišiai—Bubiai, atstumas iki Bubių 28 km; įvažiavimui iš A12 į Kelmę iš pietų pusės naudojamas kelias Nr. 2107 Kelmė—Mickiai, prie kurio yra Naudvario gyvenvietė, besiribojanti su Kelmės miestu; dar jungia miestą rajoniniai keliai Nr. 2104 Pajojis—Butkiškė—Kražiai, Nr. 2124 Kelmė—Gaštinai—Kalniškiai—Klėtiškė, Nr. 2117 Paverpenis—Burbaičiai—Mockaičiai bei vietinės reikšmės keliais su miesteliais ir kaimais⁴⁴.

Statistikos departamento duomenimis (2.4.5. lentelė) bendras vietinės reikšmės kelių ilgis 2012 m. Kelmės rajono savivaldybėje siekė 1 722 km. (arba 22 proc. viso Šiaulių apskrities ir 2,7 proc. Šalies vietinės reikšmės automobilių kelių ilgio), vietinės reikšmės kelių su danga ilgis – 1 141 km. (arba 16,8 proc. viso Šiaulių apskrities ir 2,2 proc. Šalies vietinės reikšmės kelių su danga ilgio), vietinės reikšmės kelių su patobulinta danga ilgis – 154 km. (arba 11,9 proc. viso Šiaulių apskrities ir 1,4 proc. Šalies vietinės reikšmės kelių su patobulinta danga ilgio), žvyro kelių ilgis – 988 km. (arba 17,9 proc. viso Šiaulių apskrities ir 2,5 proc.

⁴² Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenys, <https://www.vmi.lt/cms/gyventojai>

⁴³ Kelmės rajono socialinės-ekonominės būklės analizė, I etapo ataskaita, parengta Kelmės rajono savivaldybės administracijos užsakymu, 2013 m., <http://kelme.lt/Planavimo%20dokumentai%20561>

⁴⁴ Kelmės rajono socialinės-ekonominės būklės analizė, I etapo ataskaita, parengta Kelmės rajono savivaldybės administracijos užsakymu, 2013 m., <http://kelme.lt/Planavimo%20dokumentai%20561>

Šalies žvyro kelių ilgio), grunto kelių ilgis – 581 km. (arba 58,3 proc. viso Šiaulių apskrities ir 4,9 proc. Šalies grunto kelių ilgio).

2.4.5. lentelė. Vietinės reikšmės kelių ilgis, km⁴⁵

Rodiklis / Metai	Lietuvos Respublika		Šiaulių apskritis		Kelmės r. sav.	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Vietinės reikšmės automobilių kelių ilgis, km	61 653	62 923	7 817	7 797	1 722	1 722
Vietinės reikšmės kelių su danga ilgis, km	51 064	51 055	1 032	6 800	1 141	1 141
Vietinės reikšmės kelių su patobulinta danga ilgis, km	11 062	11 175	1 340	1 295	153	154
Žvyro kelių ilgis, km	40 002	39 880	5 692	5 505	989	988
Grunto kelių ilgis, km	10 589	11 868	785	996	581	581

Viešojo susisiekimo paslaugas savivaldybėje teikia UAB „Kelmės autobusų parkas“. Taip pat UAB „Transbusas“ veikianti pagrindinė bendrovė Kelmės r. savivaldybėje užsiimanti keleivių pervežimu. 2007-2011 m. autobusai važinėjo apie 47-iais maršrutais, tačiau 2011 m. maršrutų skaičius sumažintas iki 36-ių (iš kurių 20 maršrutų sudaro autobusų parko autobusai). Kelmės r. savivaldybėje veikia AB „Lietuvos geležinkeliai“ krovinių vežimo direkcijos Radviliškio regionų stočių skyriaus Tytuvėnų geležinkelio stotis. Rajono pietrytinėje dalyje (pro Tytuvėnus – nuo 29 km 1 pk. Iki 45 km 1pk.) teritoriją kerta geležinkelio Radviliškis-Pagėgiai (1 km iki 143 km) 16 km ruožas. Vežami įvairūs kroviniai: skalda, mediena, statybinės medžiagos, mineralinės trąšos, skystas kuras. Keleiviniai traukiniai šiuo metu nekursuoja⁴⁶.

2011 m. duomenimis, centralizuotai geriamasis vanduo buvo tiekiamas tik 69% savivaldybės gyventojų (kiti geriamuoju vandeniu apsirūpina individualiai). Gyvenvietėse ar kaimuose, kur nėra vandentiekio ir nuotekų surinkimo sistemų, vanduo naudojamas iš šachtinių šulinių, o nuotekos išleidžiamos į vietines išsėmimo duobes, kurių nepakankamas sandarumas dažniausiai yra gruntinių vandenų teršimo priežastis. Kelmės r. savivaldybę aptarnauja vandens tiekimo įmonė UAB „Kelmės vanduo“. Ji aptarnauja Kelmės miesto ir 2 (Tytuvėnai ir Užventis) miestus, 6 miestelius bei 29 kaimus. Bendrovei priklauso 33 vandenvietės, kuriose yra 40 veikiančių artezinių gręžinių, 29 veikiantys vandens bokštai, 6 vandens gerinimo įrenginiai, 15 nuotekų valyklų, 13 nuotekų perpumpavimo stočių. Vandentiekio tinklų ilgis – 162,1 km, nuotekų tinklų ilgis – 64,3 km⁴⁷.

Kelmės r. savivaldybėje komunalines atliekas surenka UAB „Kelmės vietinis ūkis“ specialiomis mašinomis ir veža į regioninę sąvartyną Aukštrakių k., Šiaulių rajone. Kelmės r. savivaldybėje yra 4 atliekų priėmimo punktai: Kelmės rajoninis APP, Kražių seniūnijos APP, Tytuvėnų seniūnijos APP, Užvenčio seniūnijos APP⁴⁸.

Pagal Kelmės rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros skyriaus pateiktus duomenis⁴⁹ (žr. 19 pav.) didžiausias Kelmės rajono ūkininkų skaičius, kurių ūkio dydis iki 5 ha buvo 1 898, šiek tiek mažiau – 1 797 – ūkininkai, kurių ūkio dydis 5-20 ha (įskaitytinai).

⁴⁵ Statistikos departamento duomenys,

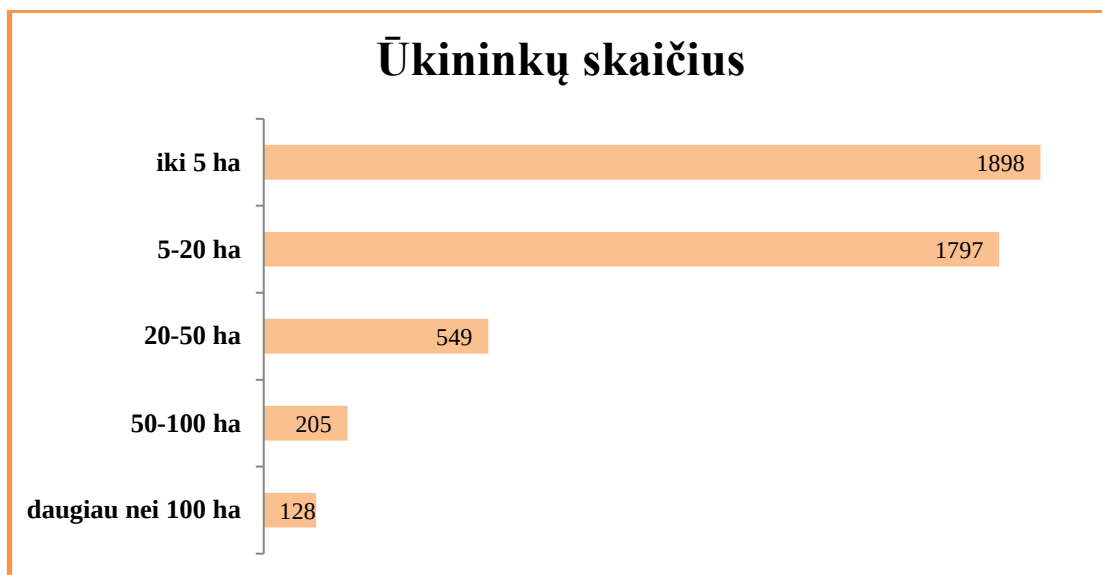
<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=M7030302&PLanguage=0>

⁴⁶ Kelmės rajono socialinės-ekonominės būklės analizė, I etapo ataskaita, parengta Kelmės rajono savivaldybės administracijos užsakymu, 2013 m., <http://kelme.lt/Planavimo%20dokumentai%20561>

⁴⁷ Kelmės rajono socialinės-ekonominės būklės analizė, I etapo ataskaita, parengta Kelmės rajono savivaldybės administracijos užsakymu, 2013 m., <http://kelme.lt/Planavimo%20dokumentai%20561>

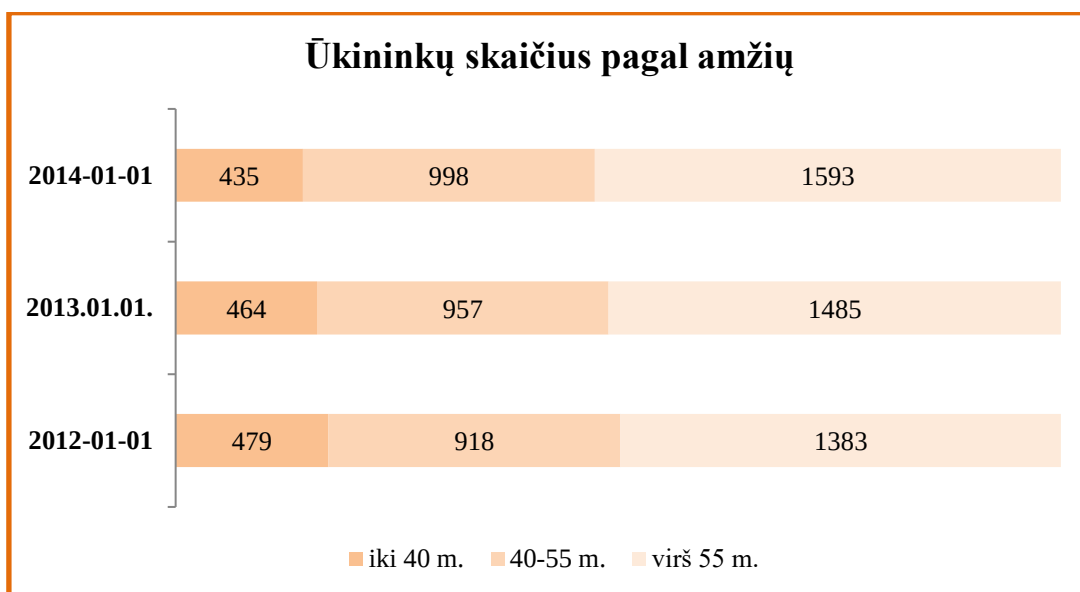
⁴⁸ Kelmės rajono socialinės-ekonominės būklės analizė, I etapo ataskaita, parengta Kelmės rajono savivaldybės administracijos užsakymu, 2013 m., <http://kelme.lt/Planavimo%20dokumentai%20561>

⁴⁹ Kelmės rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros skyriaus anketos duomenys.

19 pav. Kelmės rajono ūkininkų skaičius pagal ūkio dydį

VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro pateiktais duomenimis⁵⁰ didžioji dalis ūkininkų Kelmės r. sav. 2012.01.01. – 2013.01.01. laikotarpiu buvo vyresni nei 55 metai. Lyginant šio laikotarpio ūkininkus pastebima, kad mažėja jaunų, iki 40 metų, ūkininkų skaičius (žr. 20 pav.).

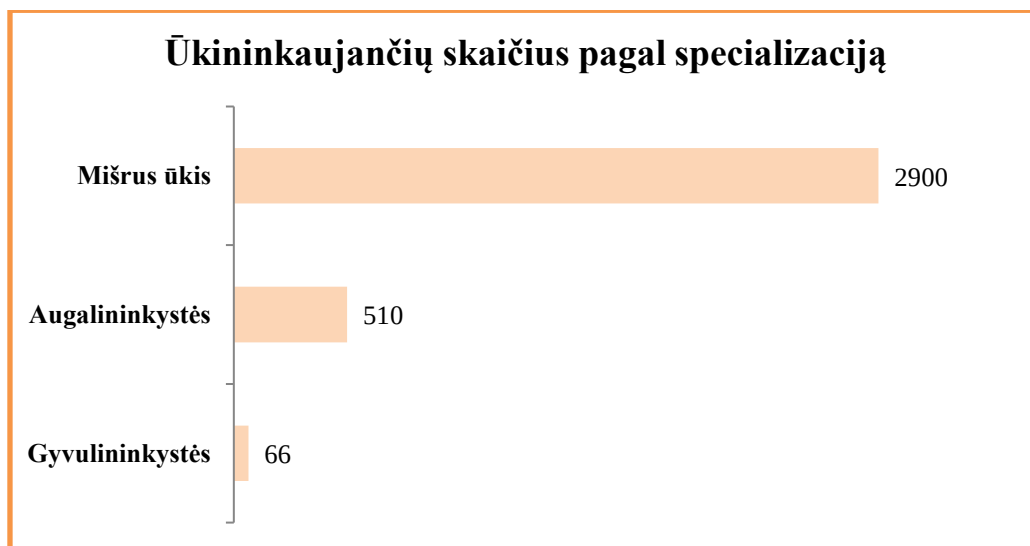

20 pav. Kelmės r. sav. ūkininkų skaičius pagal amžių

Analizuojant Kelmės rajono seniūnijų pateiktus duomenis (žr. 21 pav.) matyti, jog Kelmės rajono ūkininkai dažniausiai turi mišrios specializacijos ūkius. Žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu užsiima tik 1 ūkis (Užvenčio sen.)⁵¹.

⁵⁰ VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro 2014 m. lapkričio 12 d. raštas Nr. IS-7551 „Dėl informacijos pateikimo“

⁵¹ Kelmės rajono savivaldybės seniūnijų anketų duomenys.

21 pav. Kelmės rajone ūkininkaujančių ūkininkų skaičius pagal ūkio specializaciją

APIBENDRINIMAS:

❖ Kelmės rajono gyventojų užimtumas koncentruojasi žemės ūkyje, miškininkystėje bei žuvininkystėje, tam įtakos turi nepakankama alternatyvių veiklų kaime pasiūla, nes visos gamybos, prekybos ir paslaugų įmonės dažniausiai koncentruojasi Kelmės mieste (R23);

❖ Nors nedarbo lygis kasmet mažėja, tačiau skirtumas tarp Kelmės r. sav. ir Šalies vidurkio išlieka gan didelis (R24);

❖ Pagal 2014 m. duomenis Kelmės rajono savivaldybė priskiriama prie aukščiausių nedarbą turinčių teritorijų (R25);

❖ 2011-2014 m. laikotarpiu Kelmės rajoną pasiekė 30 611 476,00 litų parama (R26);

❖ Kelmės rajone mažėja veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius, 2014 m. Kelmės r. sav. veikė tik 6,9 proc. visų Šiaulių apskrityje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių (R27);

❖ Bendras visose seniūnijose veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius - 112, o juose dirbančių darbuotojų – 498 (R28);

❖ Kelmės rajone veikia 17 kaimo turizmo sodybų (R29);

❖ Rajone nėra bendruomeninio ir socialinio verslo (R30);

❖ nuo 2012 m. pastebimas ženklus padidėjimas asmenų, dirbančių pagal verslo liudijimą (R31);

❖ Seniūnijose nėra pilnai išvystytas paslaugų sektorius, trūksta maitinimo įstaigų, parduotuvių, buitines paslaugas (siuvimo, kirpimo, remonto, batų taisymo) bei vaikų ir vyresnio amžiaus asmenų priežiūros paslaugas teikiančių asmenų ar įmonių (R32);

❖ 66,3 proc. Kelmės rajono vietinės reikšmės automobilių kelių yra su danga (R33);

❖ 2011 m. keleivių pervežimo maršrutų skaičius sumažintas (R34);

❖ Centralizuotai geriamasis vanduo buvo tiekiamas tik 69 proc. savivaldybės gyventojų (R35);

❖ Didžioji dalis rajono ūkininkų ūkininkauja ūkiuose, kurių dydis iki 20 ha (R36);

❖ Mažėja jaunų, iki 40 metų, ūkininkų skaičius (R37);

❖ Kelmės rajono ūkininkai dažniausiai turi mišrios specializacijos ūkius (R38);

❖ Žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu Kelmės rajone užsiima tik 1 ūkis (R39);

Remiantis anketinės VVG teritorijos gyventojų apklausos rezultatais, net 72,4 proc. apklaustųjų nurodė, kad svarbiausia sritis, kuriai reikia teikti paramą – darbo vietų kūrimas, tačiau pusė, 50,5 proc., respondentų nesiimtų smulkaus verslo, jei jo pradžiai būtų suteikta ES parama ir tik 47,4 proc., - imtųsi. 46,4 proc. apklaustųjų mano, kad svarbu teikti paramą projektams, skirtiems naujovių skatinimui ir diegimui kaimo vietovėse. Taip pat, anot respondentų, svarbu skirti paramą projektams, kurie skirti vietos produkcijos perdirbimui ir realizavimui (45,7 proc.) bei sudarantiems palankesnes sąlygas pradėti veiklą ūkininkavimo

sektoriuje, visų pirma, kartų kaitos žemės ūkio sektoriuje palengvinimui (43,1 proc.) ir taip skatinti darbo vietų kūrimą.

Atsižvelgiant į tai, kad 53,8 proc. respondentų mano, kad paslaugų (švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo ir pan.) gyventojams ir paslaugų socialiai pažeidžiamoms grupėms (bedarbiams, vaikams, vyresnio amžiaus žmonėms, neįgaliesiems ir pan.) (43,1 proc.) plėtra turėtų būti vienos iš prioritetinių krypčių teikiant ES paramą, jų buvo paklausta ar pirkę šias paslaugas, jeigu jos būtų pradėtos teikti jų gyvenamojoje vietovėje. Net 81,4 proc. jų nurodė, kad pirkę ir tik 14,8 proc., kad nepirkę. Respondentų buvo pasiteirauta ar jie arba jų šeimos nariai prisidėtų savanorišku darbu, jei kaimo bendruomenė arba kita kuri nors nevyriausybinė organizacija organizuotų vietos gyventojams trūkstamas paslaugas. 82,1 proc. atsakė, kad „Taip“, o 15,5 proc. – „Ne“.

Siekiant išsiaiškinti respondentų nuomonę apie bendruomeninį verslą, jų buvo paklausta ar jie būtų linkę imtis bendruomeninio verslo iniciatyvų ir įgyvendinti bendruomeninį verslą skatinančius projektus. 42 proc. atsakė, kad „Taip, būtų įdomu“, 22,7 proc. rinkosi atsakymą „Nežinau“, 18,2 proc. respondentų tokių projektų neplanuoja, o 14,6 proc. respondentų jau šiuo momentu svarsto apie tokių projektų galimybę.

Respondentų taip pat buvo paprašyta nurodyti, kaip mano, kokios ekonominės veiklos galėtų imtis jų kaimo bendruomenė, jei tokios veiklos pradžia būtų skirta Europos Sąjungos parama. Daugiau nei pusė, 54 proc., respondentų mano, kad tai galėtų būti ūkininkų produkcijos realizavimas, kiek daugiau nei trečdalis, 38,2 proc., apklaustųjų nuomone tai turėtų būti kulinarinio paveldo produktų gamyba ir pardavimas, o 27,4 proc. respondentų mano, kad bendruomenė galėtų imtis gamtos gėrybių (grybų, uogų, žolelių ir pan.) rinkimo, džiovavimo ir realizavimo.

Atsižvelgiant į visą turimą informaciją, gyventojų poreikius ir vietos plėtros strategijos biudžetą buvo apibrėžta VVG teritorijos vizija, kurios vienas iš aspektų, jog kaimo gamtos ištekliai, techninis ir kūrybinis potencialas sudarys sąlygas prisitaikyti prie nuolat besikeičiančios rinkos aplinkos, siekiant pateikti konkurencingus geros kokybės produktus bei paslaugas, didinant jų pridėjamąją vertę ir kaimo žmonių gyvenimo kokybę bei kuriant naujas darbo vietas rajone.

2.5. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai

Kelmės rajone veikia 44 kaimo bendruomenės⁵² (žr. 2.5.1. lentelė). Daugiausia kaimo bendruomenių yra įsikūrusios Tytuvėnų apylinkių (9), Kražių (6), Pakražančio ir Šaukėnų (5), Užvenčio (6) seniūnijose. Kitose seniūnijose kaimo bendruomenės pasiskirsčiusios maždaug po lygiai, apie 2-3.

2.5.1. lentelė. Kelmės r. sav. veikiančios kaimo bendruomenės ir kitos NVO

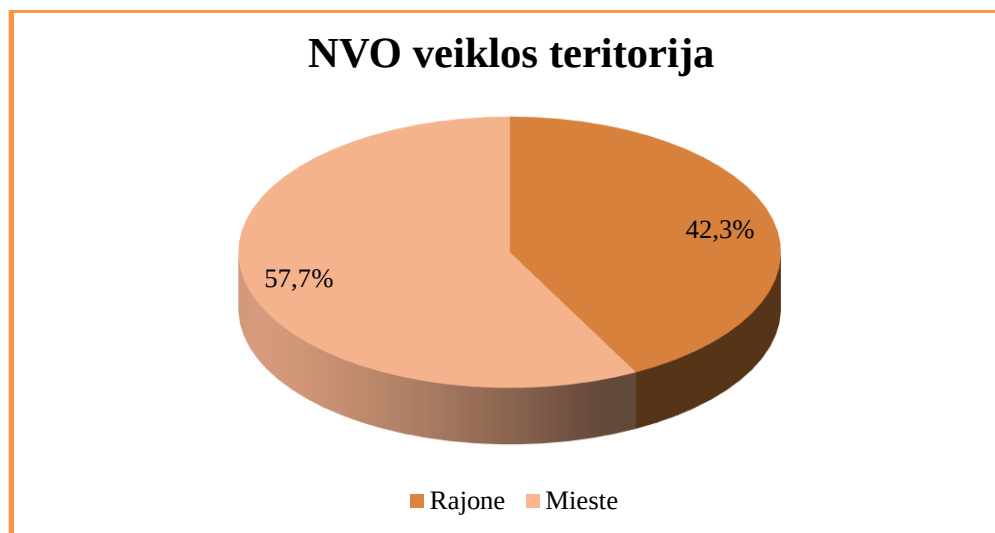
Seniūnija	Kaimo bendruomenės	Kitos NVO	Iš viso:
Kelmės apylinkių	Verpenos kaimo bendruomenė Janaučių kaimo bendruomenė Šaltenių kaimo bendruomenė „Ramočia“	Kelmės rajono neįgaliųjų draugija	4
Kražių	Kražių bendruomenė Petrališkės gyvenvietės bendruomenė Karklėnų bendruomenė Vašilėnų kaimo bendruomenė „Varpelis“ Pašilės kaimo bendruomenė Butkiškės bendruomenė	Petrališkės bendruomenės jaunimo grupė Vašilėnų kaimo bendruomenės „Varpelis“ jaunimo grupė	8
Kukečių	Kukečių kaimo bendruomenė Lupikų kaimo bendruomenė Vijurkų kaimo bendruomenė	-	3

⁵² Kelmės krašto partnerystės VVG duomenys, www.kelmevvg.lt

Liolių	Maironių kaimo bendruomenė Laugalis kaimo bendruomenė Padubysio kaimo bendruomenė Gailių kaimo bendruomenė Liolių miestelio bendruomenė	Liolių miestelio bendruomenės neformali jaunimo grupė	6
Pakražančio	Valpainių kaimo bendruomenė Grinių kaimo bendruomenė Stulgių kaimo bendruomenė Žalpių kaimo bendruomenė	Stulgių jaunimo klubas Valpainių neformali jaunimo grupė	6
Šaukėnų	Šaukėnų miestelio bendruomenė Laikšių kaimo bendruomenė Kalniškių kaimo bendruomenė Lykšilio kaimo bendruomenė Vidsodžio kaimo bendruomenė	Vaikų teisių gynimo organizacija „Gelbėkit vaikus“	6
Tytuvėnų apylinkių	Budraičių kaimo bendruomenė Pagryžuvio kaimo bendruomenė Mockaičių kaimo bendruomenė Bulavėnų kaimo bendruomenė Šedbarų kaimo bendruomenė „Spiečius“ Pašiaušės gyvenvietės bendruomenė „Pašiaušėlė“ Kiaunorių kaimo bendruomenė Pavydų kaimo bendruomenė Pabariukų kaimo bendruomenė „Dubysos slėnis“	-	9
Tytuvėnų	Tytuvėnų bendruomenė	Šiaulių apskrities generolo Povilo Plechavičiaus Šaulių 6-osios rinktinės Tytuvėnų jaunųjų šaulių kuopa	2
Užvenčio	Užvenčio seniūnijos bendruomenė „Berželio“ bendruomenė Minupių kaimo bendruomenė Junkilų kaimo bendruomenė „Krutėklis“ Kolainių kaimo bendruomenė Užvenčio bendruomenė „Venta“	Junkilų kaimo bendruomenės „Krutėklis“ jaunimo grupė VO „Berželio bendruomenė“ jaunimo grupė Kolainių bendruomenės neformali jaunimo grupė	9
Vaiguvos	Vaiguvos kaimo bendruomenė Pakėvio bendruomenė	Vaiguvos kaimo bendruomenės jaunimo grupė	3
Iš viso:	44	12	56

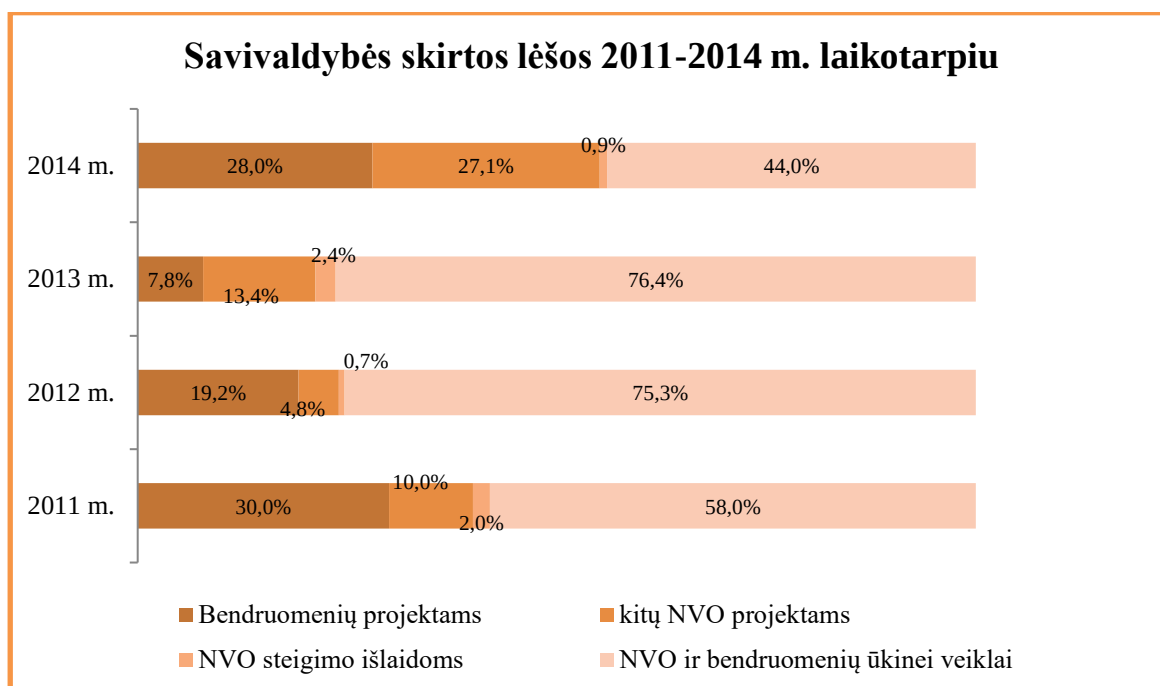
Kelmės rajono savivaldybės administracijos viešai teikiamais duomenimis Kelmės r. sav. teritorijoje veikia 48 nevyriausybinių organizacijų, tačiau iš jų 22 veiklos šiuo metu nevykdo. Iš 22-jų veiklos nevykdančių NVO net 16 savo veiklą vykdydavo rajone. Šiuo metu savivaldybės teritorijoje veiklą vykdančių NVO yra 26, iš jų 11 veikia rajone (žr. 22 pav.)⁵³. Palyginamųjų duomenų pateikti negalime, kadangi oficiali informacija yra teikiama tik už 2015 metus.

⁵³ Kelmės rajono savivaldybės administracijos duomenys, <http://www.kelme.lt/lit/Jaunimo-organizacijos->

22 pav. Kelmės r. sav. veikiančių NVO pasiskirstymas pagal veiklos teritoriją

Iš viso VVG teritorijoje veikia 56 NVO ir kaimo bendruomenės. Kelmės rajono savivaldybės administracijos Turto valdymo skyriaus vyr. specialistės pateiktas duomenimis⁵⁴ per 2011-2014 m. laikotarpį Kelmės rajono savivaldybė iš NVO fondo joms skyrė 94 559,78 Eur (326 496,00 Lt) (2011 m. – 21 699,20 Eur (74 923 Lt.), 2012 m. – 19 806,24 Eur (68 387 Lt.), 2013 m. – 22 680,72 Eur (78 312 Lt.), 2014 m. – 30 373,62 Eur (104 874 Lt)). Visą 2011-2014 m. laikotarpį didžiausią skiriamų lėšų dalis (žr. 23 pav.) buvo NVO ir bendruomenių ūkinei veiklai, išskyrus 2014 m., kai bendruomenių ir kitų NVO projektams buvo skirta daugiau nei pusė visų lėšų.

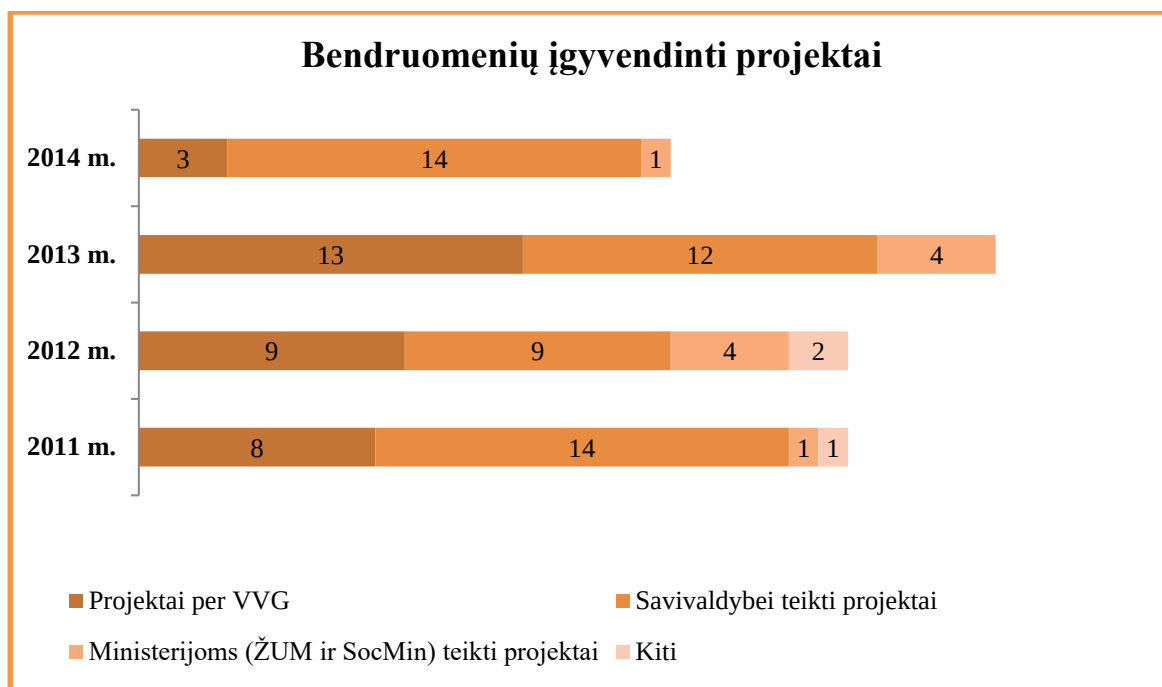

23 pav. Kelmės r. sav. NVO fondo lėšų panaudojimas 2011-2014 m. laikotarpiu

Kelmės rajono kaimo bendruomenės per 2011-2014 m. laikotarpį iš viso įgyvendino 95 projektus, iš kurių 33 projektai buvo įgyvendinti per VVG, 49 – per savivaldybę, 10 – Žemės ūkio bei socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 3 per kitus fondus (žr. 24 pav.)⁵⁵. Kitų NVO įgyvendintų projektų skaičiaus pokytis nepateikiamas, nes tokie duomenys atskirai nėra sisteminami.

⁵⁴ Kelmės rajono savivaldybės administracijos Turto valdymo skyriaus vyr. specialistės el. laišku pateikta informacija

⁵⁵ Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės turima informacija, pateikta vietos bendruomenių ir saugoma VVG būstinėje, adresu S. Dariaus ir S. Girėno g. 2A, Kelmė.

24 pav. Kelmės rajono bendruomenių įgyvendintų projektų skaičius per 2011-2014 m. laikotarpį

Kaimo bendruomenių per 2011-2014 m. laikotarpį įgyvendintų projektų vertė siekia 893 232,91 Eur (3 084 154,60 Lt). (žr. 2.5.2. lentelė). 2011 m. visų kaimo bendruomenių įgyvendintų projektų vertė siekė 212 196,25 Eur (732 671,20 Lt.), didžiąją dalį, 91 proc., sudarė projektai, įgyvendinti per VVG, tokie projektai 2012-2013 m. sudarė 92 proc., o 2014 m. jų dalis sumažėjo iki 75 proc.

Nors 2013 m. bendruomenės įgyvendino daugiausia projektų, per 2011-2014 m. laikotarpį, bendra jų vertė buvo viena iš mažiausių. Iš viso iš Kaimo plėtros 2007-2013 m. programos, įgyvendinamų projektų per VVG, į rajoną buvo investuoti 2 557 947,17 Eur (8 832 080 Lt), iš jų net 32 proc. kaimo bendruomenių dėka.

2.5.2. lentelė. 2011-2014 m. laikotarpiu bendruomenių įgyvendintų projektų vertė, Eur⁵⁶

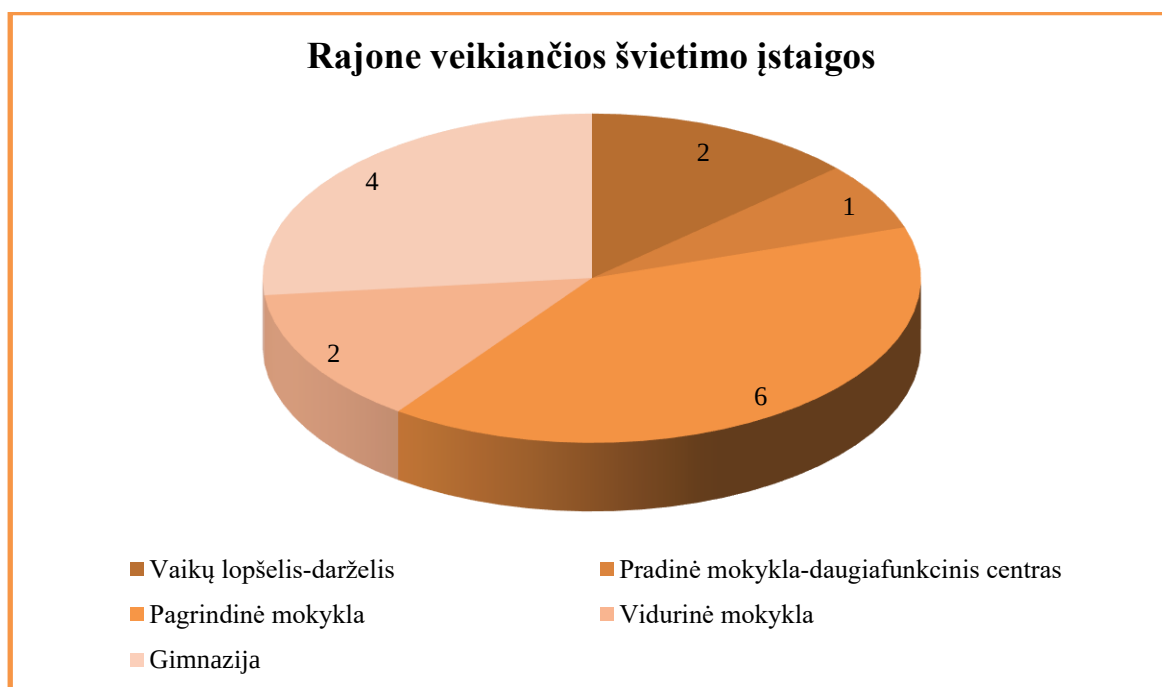
	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Per VVG įgyvendintų projektų lėšos	193 081,33	364 761,93	234 514,70	22 058,89
Per savivaldybę įgyvendintų projektų lėšos	7 443,23	3 976,48	4 460,15	6 800,64
Per ŽUM ir SADM įgyvendintų projektų lėšos	7 240,50	21 621,48	16 760,37	434,43
Kitų fondų lėšos	4 431,19	5 647,59	0,00	0,00
Iš viso:	212 196,25	396 007,49	255 735,22	29 293,96

Kelmės rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus pateiktais duomenimis Kelmės r. sav. teritorijoje veikia 26 švietimo įstaigos⁵⁷, iš jų net 15 – rajone. Didžiąją jų dalį sudaro pagrindinės mokyklos (žr. 25 pav.) ir gimnazijos. Iš 15 rajone veikiančių švietimo įstaigų net 10 reikalingas pastato remontas. Kelmės rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus pateiktais

⁵⁶ Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės turima informacija pateikta vietos bendruomenių.

⁵⁷ Kelmės rajono savivaldybės administracijos duomenys, <http://kelme.lt/Mokyklos825>

duomenimis⁵⁸ 2014 m. rugsėjo 1 d. iš viso rajono švietimo įstaigose mokėsi 2 362 vaikai. 2012 m. rugsėjo 1 d. šis skaičius buvo kiek didesnis – 23 švietimo įstaigos ir 2 513 jose besimokantys asmenys.

25 pav. Kelmės rajone veikiančios švietimo įstaigos, 2014.09.01.

Dienos socialinė globa neįgaliems vaikams rajone nėra teikiama, vienintelė įstaiga teikianti tokias paslaugas veikia Kelmės mieste, Kelmės „Kūlverstuko“ lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo ir dienos socialinės globos grupėje. Ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugos Kelmės rajono savivaldybėje teikiamos suaugusiems asmenims su negalia, senyvo amžiaus asmenims, socialinės rizikos grupės vaikams, vaikams, likusiems be tėvų globos. VšĮ Tytuvėnų pirminės sveikatos priežiūros centro Socialinės globos padalinys nuo 2015 m. sausio 1 d. teikia tik ilgalaikės socialinės globos paslaugas. Liolių socialinės globos namai (Liolių senelių namai) yra Kelmės rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga, kurioje teikiamos socialinės globos paslaugos pensinio amžiaus žmonėms su nedideliu, vidutiniu ar dideliu specialiųjų poreikių lygiu ar turintiems neįgalumo grupes, kuriems reikalinga nuolatinė globa ir slauga, suaugusiems asmenims su negalia ir socialinės rizikos asmenims. Taip pat veikia dienos globos padalinys, kuriame teikiamos trumpalaikės socialinės globos paslaugos. Kelmės rajone veikia Vįjurkų vaikų globos namai, kuriuose teikiamos ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugos vaikams, likusiems be tėvų globos. Čia ilgalaikės socialinės globos paslaugos neteikiamos proto negalią turintiems asmenims, neįgaliems vaikams ir jaunuoliams nuo 8 iki 21 metų, neįgaliems vaikams nuo 0 iki 3 metų, socialinės rizikos asmenims⁵⁹.

Kelmės rajone veikia Užvenčio, Kražių Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus, Tytuvėnų, Šaukėnų ir Pakražančio kultūros centrai. Taip pat Tytuvėnų ir Užvenčio miestų bibliotekos bei 7 kaimo-mokyklos ir 12 kaimo bibliotekų⁶⁰. Rajone taip pat veikia 4 Kelmės krašto muziejaus filialai: Užvenčio kraštotyros muziejus, Povilo Višinskio memorialinis muziejus, Šaukėnų kraštotyros muziejus ir Žalpių kraštotyros muziejus⁶¹.

Kelmės rajone veikia VšĮ Tytuvėnų pirminės sveikatos priežiūros centras, VšĮ Šaukėnų, Kražių ir Liolių ambulatorijos, taip pat 12 medicinos punktų, o Užvenčio seniūnijos gyventojų sveikata rūpinasi A. Jokšo šeimos sveikatos centras⁶².

⁵⁸ Kelmės rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vyr. specialistės pateikta informacija.

⁵⁹ Kelmės rajono savivaldybės 2015 m. socialinių paslaugų planas, <http://www.kelme.lt/lit/Veiklos-planas>

⁶⁰ www.kelme.lt

⁶¹ www.kelmesmuziejus.lt

⁶² www.kelmespspc.lt

Visuomenės saugumą Kelmės rajono teritorijoje užtikrina 10 Kelmės rajono policijos komisariato apylinkių inspektorių⁶³. Rajone veikia Kražių, Vaiguvo, Liolių, Šaukėnų, Tytuvėnų ir Užvenčio ugniagesių komandos⁶⁴.

Rajone veikia Tytuvėnų regioninio parko direkcija.

Rajoninių savivaldybių centruose, miesteliuose ir kaimuose mėgėjų meninė raiška yra viena iš pagrindinių kultūros centrų vykdomų veiklų, todėl daugelis mėgėjų meno kolektyvų priklauso kultūros centrams. Kelmės rajono kultūros centruose (žr. 2.5.3. lentelė) veikia 43 mėgėjiško meno kolektyvai. Kultūros centruose be motinos, tėvo, šeimos, Petrinių, Oninių, Joninių, Užgavėnių švenčių, valstybinių švenčių minėjimų vyksta ir tradiciniai rajono-kultūros centrų renginiai.

2.5.3. lentelė. Kelmės rajono kultūros centrų meno kolektyvai ir tradiciniai renginiai

Kultūros centrai	Kolektyvai	Tradiciniai renginiai
Užvenčio kultūros centras ⁶⁵	Šokių kolektyvas „Gludas“ Vyresnio amžiaus žmonių šokių kolektyvas „Putinėlis“ Kapela „Venta“ Vaikų lėlių teatras „Pepinukas“ Vyrų vokalinis kvartetas Moterų vokalinis kvartetas Vyrų vokalinis ansamblis	Vaikų ir jaunimo teatrų festivalis „Vaidiname draugams“ Šventė „Venta, Venta, Venta – tu žemaičiui šventa“
Kražių Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus kultūros centras ⁶⁶	Vyrų vokalinis ansamblis Moterų vokalinis ansamblis Moterų senjorių vokalinis ansamblis „Pabūkime kartu“ Dainuojantis teatras Vaikų dramos-dainavimo studija	Kražių festivalis Rudens bendruomenių šventė Kraštiečių sambūris
Tytuvėnų kultūros centras ⁶⁷	Tytuvėnų kultūros centro kapela „Svaja“ Mergaičių dainavimo grupė Didžėjų būrelis Solistų dainavimo būrelis Gitaristų būrelis Mušamųjų instrumentų būrelis Vaikų kolektyvas „Tarškynėlė“ Jaunimo liaudiškų šokių grupė Merginų liaudiškų šokių grupė Vaikų šokių grupė	Nacionalinė šventė „Linai“ Miesto šventė „Tytuva“ Tarptautinis Tytuvėnų vasaros festivalis ir kapelų šventė „Subatvakaris“
Šaukėnų kultūros centras	Kapela „Meldai“ Etnografinis ansamblis Vokalinis tarcetas Jaunimo dramos būrelis Humoro grupė „Šposas“ Vokalinis duetas Vokalinė grupė Jaunimo kaimo kapela „Balundele“ Jaunimo pop šokių grupė Šiuolaikinių šokių grupė	Vaikų ir moksleivių sakralinės muzikos festivalis „Skrisk, giesmele“ Nekomercinio kino festivalis „Kinas Šaukėnuose“ „Žvejo šventė“

⁶³ www.telsiai.policija.lt

⁶⁴ www.kelmespriesgaisrine.lt

⁶⁵ www.uzvenciokc.lt

⁶⁶ www.kraziai.lt

⁶⁷ www.tytuvenukulturoscentras.lt

Pakražančio kultūros centras ⁶⁸	Liaudiška kapela Suaugusiųjų vokalinis tercetas Solistės Suaugusiųjų etnografinis kolektyvas „Žalpiei“ Vaikų dramos būrelis Skaitovų būrelis Suaugusiųjų dramos kolektyvas Jaunimo šokių kolektyvas Merginų šokių kolektyvas Mažieji artistai Tradicinė kaimo kapela „Gers čiesas“	Respublikinė sūrių šventė „Jurgis, Jorgis ir Jurgelis- skamba jis visom tarmelėm“ Regioninė humoro šventė „Vištos koja“ Kelmės rajono vaikų ir jaunimo teatrų apžiūra – šventė „Šimtakojis 2015“
--	--	--

Remiantis Kelmės r. savivaldybės administracijos⁶⁹ ir Kultūros paveldo departamento⁷⁰ prie Kultūros ministerijos duomenimis, Kelmės r. savivaldybėje yra virš 400 saugomų kultūros paveldo objektų. Penki iš jų yra paskelbti Lietuvos Respublikos kultūros paminklais: Kražių Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo prasidėjimo bažnyčia, buvusios Kražių kolegijos pastatas, Liolių Šv. apaštalo Simono ir Judo Tado bažnyčia, Tytuvėnų Švč. Mergelės Marijos bažnyčios ir bernardinų vienuolyno ansamblis bei 1918 m. vasario 16-osios Nepriklausomybės akto signataro Jono Smilgevičiaus (1870-1942) kapas (Užvenčio kapinės). Vertinant nekilnojamąjį Kelmės rajono savivaldybės kultūros paveldą reikšmingiausi, paveldosaugos specialistų teigimu, Kelmės krašte yra archeologijos, dvarų sodybų ir sakralinio architektūros paveldo objektai, kurie iš kitų išsiskiria: didele architektūrine ir sakraline verte (Tytuvėnų Švč. Mergelės Marijos bažnyčios ir Bernardinų vienuolyno ansamblis, Lietuvos teritorijos bendrajame plane priskiriamas ypač svarbių nacionalinių kultūros vertybių arealų grupei); architektūrine, kraštovaizdine ir etnokultūrine verte (Kelmės, Beržėnų ir Pagryžuvio dvarų sodybų kompleksai); istorine ir kraštovaizdine verte (vėlyvieji Kubilių, Papilių, Burbaičių piliakalniai); medine architektūra (Liolių Šv. apaštalo Simono ir Judo Tado bažnyčios ir varpinės ansamblis); regionui būdingais geležies amžiaus pilkapynais⁷¹.

Pagal intensyvaus lankymo muziejų ir pavienių ekspozicinių objektų amplitudę aiškiu lyderiu yra Kelmės dvaras - muziejus (vidutiniškai virš 8000 lankytojų kasmet). Išskyrus Kelmės dvaro muziejaus Kelmės krašte yra išlikusios dar dvi buvusių dvarų sodybos, reikšmingos savo architektūrine, urbanistine, krašto vaizdine verte. Tai Beržėnų ir Pagryžuvio dvaro ansambliai. Jie yra ryškios istorinio kultūrinio kraštovaizdžio dalys, atveriančios įvairiapusį kultūrinį – etnografinį 15-19 a. palikimą. Pagal ekspozicijų turtingumą ir įvairovę išsiskiria Užnėnų, Šaukėnų, Užvenčio, Kražių kraštotyros muziejai, Tytuvėnų miško muziejus (muziejus įkurtas daugiau, kaip prieš 30 metų. Jame galima pamatyti beveik visų vietinės faunos atstovų iškamšas. Pavaizduota ir aplinka). Autentišką ir įdomią architektūrą išsaugojo Vaiguvos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia (1804, 1877 m.), Verpenos Šv. Onos bažnyčia (1775 m., 1877 m.), Užvenčio Švč. Mergelės Magdalietės bažnyčia (1703 m., 1825 m.), bei Liolių kapinių koplyčia (1853 m.) ir Tytuvėnuose esanti Kristaus Gelbėtojo koplyčia – mauzoliejus (1853 m.)⁷².

Kelmės r. savivaldybė pasižymi ir gamtos paminklų gausa: Užvenčio sen. (Miškinų ažuolas, Keberdlaukio ažuolas, Martyno pušis, Pabutkalnio ažuolas, Perkūnkalnio pušis), Kražių sen. (Oreliškės akmuo, Vileikių (Kriaučiaus) akmuo, Didysis ažuolas, Spunsčio ažuolas, Šventragių ažuolas, Greitiškės ažuolas), Tytuvėnų apyl. sen. (Oertelio akmuo, Elbarų ažuolas, Kiaunorių ažuolas, Dūrupio ažuolas, Didysis akmuo, Didysis ažuolas), Šaukėnų sen. (Svilės šaltiniai), Kukečių sen. (Reibių ažuolas), Kelmės apyl. sen. (Panūdžių ažuolas, Pakarčiamio ažuolas).

Tačiau turistinis kultūros paveldo potencialas nėra pilnai išnaudojamas, kultūros paveldas savivaldybėje dar menkai pritaikytas turizmui: nėra profesionaliai parengtų ir patvirtintų kultūrinio turizmo

⁶⁸ www.pakrazanciokc.lt

⁶⁹ <http://www.kelme.lt/Kult%C5%ABros%20paveldas193>

⁷⁰ <http://www.krpd.lt/puslapis/kulturos-paveldo-objektu-sarasas.307/>

⁷¹ www.kelme.lt

⁷² Kelmės rajono socialinės-ekonominės būklės analizė, I etapo ataskaita, parengta Kelmės rajono savivaldybės administracijos užsakymu, 2013 m., <http://kelme.lt/Planavimo%20dokumentai%20561>

maršrutų, kultūros paveldo objektai nėra pritaikyti turistų lankymui, nepakankamai išvystyta informacinė infrastruktūra, trūksta nukreipiamųjų ženklų, trūksta turistams skirtų leidinių apie savivaldybės kultūros paveldo objektus⁷³.

Kelmės rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus pateiktais duomenimis Kelmės rajone dirbančių tradicinių ir netradicinių amatų gamintojų yra apie 70. Iš jų tradicinių amatų – apie 30, netradicinių – apie 40. Sertifikuotus tradicinių amatų produktus (15 vnt.) gamina 12 amatininkų, iš jų rajone tik 5: Aivaras Norbutas, medžio darbai, Vaiguvo sen., Virginija Norkienė, velykinių kiaušinių raižiniai, Kukečių sen., Steponas Jautakis, natūralaus raugo duonos kepimas, Kelmės apyl., Kristina Šilinskienė, natūralaus muilo ir kosmetikos gamyba, Kražių sen., Dalia Tolienė, naminės duonos su lašinukais kepimas, Užvenčio sen.

APIBENDRINIMAS:

- ❖ Kelmės rajone veikia 44 kaimo bendruomenės, kurios seniūnijose pasiskirsčiusios maždaug po lygiai (R40);
- ❖ Šiuo metu savivaldybės teritorijoje veiklą vykdančių NVO yra 26, iš jų 11 veikia rajone (R41);
- ❖ Kelmės rajono kaimo bendruomenės per 2011-2014 m. laikotarpį iš viso įgyvendino 95 projektus (R42);
- ❖ Rajone veikia 6 kultūros centrai, 2 miesto bibliotekos, 7 kaimo-mokyklos ir 12 kaimo bibliotekų (R43);
- ❖ Kelmės rajone veikia VšĮ Tytuvėnų pirminės sveikatos priežiūros centras, 3 ambulatorijos, taip pat 12 medicinos punktų, visuomenės saugumą užtikrina 10 Kelmės rajono policijos komisariato apylinkių inspektorių ir 6 ugniagesių komandos (R44);
- ❖ Kelmės rajono kultūros centruose veikia 43 mėgėjiško meno kolektyvai, organizuojami tradiciniai ir kiti įvairūs renginiai (R45);
- ❖ Kelmės r. savivaldybėje yra virš 400 saugomų kultūros paveldo objektų. Penki iš jų yra paskelbti Lietuvos Respublikos kultūros paminklais (R46);
- ❖ Kelmės r. savivaldybė pasižymi gamtos paminklų gausa, tačiau turistinis kultūros paveldo potencialas nėra pilnai išnaudojamas, kultūros paveldas savivaldybėje dar menkai pritaikytas turizmui (R47);
- ❖ Iš 12 sertifikuotų amatininkų rajone savo veiklą vykdo tik 5 (R48);

Gyventojų poreikių tyrimas, parodė, kad kaimo žmonėms šalia ekonominių problemų sprendimo taip pat aktuali socialinė, kultūrinė aplinka. 47 proc. kaip pirmąsias svarbias kaimo plėtros sritis įvardino sveikatinimo priemonių aktyvinimo kryptis (dviračiai, aktyvus sportas, sveika mityba), 39,8 proc. svarbios bendruomeniškumą skatinančios iniciatyvos, o 26,6 proc. savanorystę skatinančios veiklos. Tai sietina su bendruomenės narių nepakankamo aktyvumo problemos sprendimo aktualumu. Šią problemą 16,1 proc. apklaustų kaimo gyventojų vertino kaip vieną iš svarbiausių.

Dar viena ne mažiau opi rajono problema – bloga rajono infrastruktūra, kurią įvardijo 21 proc. respondentų, to pasekoje net 45 proc. jų mano, kad viešosios infrastruktūros (viešieji pastatai, viešosios erdvės, transporto infrastruktūra, vandentvarka ir pan.) plėtra turėtų būti prioritetas skiriant ES paramą. Respondentai taip pat kaip opiausias problemas išskyrė socialines (nesveiki įpročiai, socialinė atskirtis) – 15,1 proc. ir jaunų šeimų (14,1 proc.) problemas, bei kaimo mokyklų, med. punktų, pašto, bibliotekų uždarymą – 13 proc.

Atsižvelgiant į tai, kad būtina pradėti teikti įvairias paslaugas rajone, buvo siekiama išsiaiškinti problemas, kurios gali trukdyti bendruomenei organizuoti savo verslą ir/arba teikti savo nariams būtiniausias paslaugas. Daugiau negu pusė respondentų, 56,9 proc., kaip pagrindinę problemą išskyrė tai, jog bendruomenė neturi kapitalo ūkinei veiklai vykdyti. 39,4 proc. respondentų mano, kad bendruomenėje daugelis nenori rizikuoti ir vengia atsakomybės, 29 proc. kaip problemą nurodo tai, jog bendruomeninė organizacija yra per silpna organizaciniu požiūriu, kad galėtų sėkmingai imtis ūkinės veiklos, taip pat 29 proc. apklaustųjų mano,

⁷³ Kelmės rajono socialinės-ekonominės būklės analizė, I etapo ataskaita, parengta Kelmės rajono savivaldybės administracijos užsakymu, 2013 m., <http://kelme.lt/Planavimo%20dokumentai%20561>

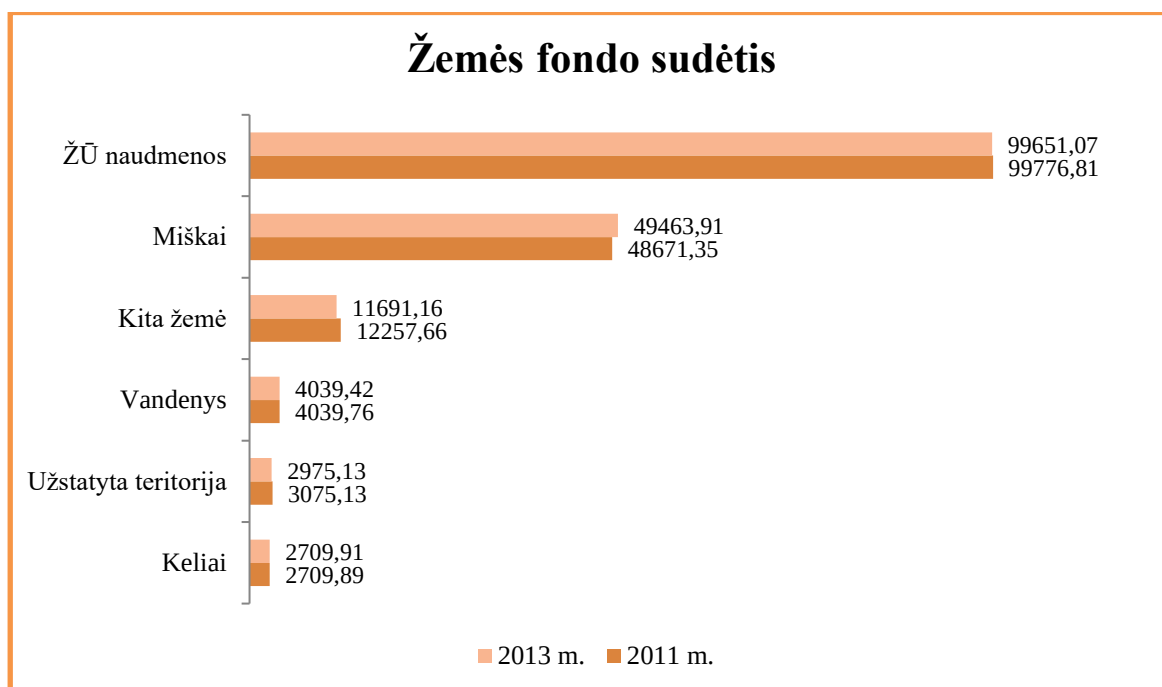
kad trūksta gerų idėjų, o 27,1 proc., respondentų nurodo, kad bendruomenei trūksta žinių ir paslaugų organizavimo patirties.

Atsižvelgiant į visą turimą informaciją, gyventojų poreikius ir vietos plėtros strategijos biudžetą buvo apibrėžta VVG teritorijos vizija, kurios vienas iš aspektų, jog Kelmės rajonas – patraukti erdvę darbui, gyvenimui ir poilsiui su išplėta gamybine ir socialine infrastruktūra.

2.6. VVG teritorijos gamtos išteklių analizė

Pagal Nacionalinės žemės tarnybos pateiktus duomenis⁷⁴ 2011 metais Kelmės rajono savivaldybės bendras plotas – 170 530,60 ha. Daugiau kaip pusę, 58,5 proc., teritorijos sudaro žemės ūkio naudmenos (99 776,81 ha), iš kurių 79,7 proc. – ariamoji žemė, 19,2 proc. – pievos ir natūralios ganyklos ir 1,1 proc. – sodai. Miškai rajone užima 48 671,35 ha arba 28,5 proc. viso rajono bendro ploto, o vandenys – 2,4 proc. arba 4 039,76 ha. Kelmės rajono užstatytos teritorijos plotas – 3 075,13 ha, keliai užima 2 709,89 ha plotą, o kita žemė – 12 257,66 ha.

Lyginant 2011 m. ir 2013 m. (žr. 26 pav.) matyti, jog žemės ūkio naudmenų plotas kito nežymiai – sumažėjo 125 ha, taip pat mažėjo kitos žemės, vandenų ir užstatytos teritorijos plotai. Nežymiai padidėjo kelių plotas – 0,02 ha. Miškų plotas padidėjo net 792,56 ha ir 2013 m. jis sudarė beveik 22 proc. viso Šiaulių apskrities miškų ploto. Miškų plotu Kelmės r. sav. Šiaulių apskrityje lenkia tik Šiaulių rajonas, kurio bendras miškų plotas sudaro 26 proc. viso apskrities miškų ploto. Labai panaši situacija ir su vandenų plotu, 2013 m. duomenimis Kelmės r. sav. vandenų plotas sudarė 19,5 proc. viso Šiaulių apskrities vandenų ploto, didesnis plotas, 22,5 proc., buvo tik Šiaulių r. sav.

26 pav. Kelmės r. sav. žemės fondo sudėtis 2011 ir 2013 m., ha

Žemės ūkio naudmenų kokybę nusako žemės ūkio naudmenų našumo balas. Lietuvoje jis siekia 39,1 balo, Šiaulių regione net – 43,0. Mažiausias žemės ūkio naudmenų našumo balas Šiaulių regione yra Kelmės rajone – 33,4 balo⁷⁵. Kelmės rajone mažiau palankioms ūkininkauti vietovėms priskirtos Vaiguvos, Užvenčio, Kražių, Šaukėnų ir Pakražančio seniūnijos⁷⁶.

⁷⁴ www.vzf.lt

⁷⁵ <http://www.de2.lt/naudinga-informacija/lentel%C4%97s/660-%C5%BEem%C4%97s-%C5%ABkio-naudmen%C5%B3-na%C5%A1umo-balai>

⁷⁶ <http://www.infolex.lt/ta/48393>

Remiantis VšĮ „Ekoagros“ specialistės pateikta informacija 2011 m. ekologiškai buvo ūkininkaujama 48 ūkiuose, kurių plotas sudarė 1 422,14 ha, o 2014 m. ūkių skaičius sumažėjo iki 41, tačiau bendras ekologinių ūkių plotas padidėjo iki 1 701,07 ha⁷⁷.

Kelmės rajono teritorija pasižymi išskirtiniais gamtos paveldo ištekliais, kultūros objektais, švaria neužteršta gamta. Rajone yra 9 valstybiniai draustiniai: 3 kraštovaizdžio, 1 botanikos, 2 hidrografiniai, 1 geomorfologinis ir 2 telmologiniai. Į Kelmės rajoną įeina keturių regioninių parkų (Varnių, Dubysos, Kurtuvėnų, Tytuvėnų) teritorijos⁷⁸. Krašte priskaičiuojama apie 10 parkų, kurie užima 57 ha bendro ploto. Žymiausias iš jų - Pagryžuvio parkas prie buvusio jėzuitų vienuolyno. Čia auga daugiau kaip 60 cm skersmens vakarinės tujos. Kelmės rajone daug valstybės saugomų gamtos paveldo objektų: 11 medžių, 3 akmenys, iš kurių didžiausias - Vileikių akmuo, savo dydžiu pranokstantis žinomą Puntuko akmenį. Savo unikalumu išsiskiria Svilės šaltiniai⁷⁹.

Kelmės kraštą puošia miškų plotai, daugiausiai eglynai ir pušynai. Yra ir mišrių miškų. Didžiausi Vainagių, Tytuvėnų, Patamsių. Į Kelmės kraštą atvykusių svečių akis pirmiausiai patraukia nepakartojama gamta ir tyras oras. Čia tyvuliuoja 53 ežerai ir virš 100 didesnių tvenkinių ir 31 upė. Didžiausi ežerai Gauštvinio (124,3 ha), Gludo (53,9 ha), Bridvaišio (45,8 ha) ir Karklėnų (43,5 ha). Tytuvėnų krašte esantys ežerai (Bridvaišis, Gylius, Gauštvinis) ypač patrauklūs poilsiautojams. Vandens telkiniai pagal seniūnijas:

Seniūnija	Vandens telkinių plotas, (ha)
Kelmės	38,40
Kražių	54,50
Kukečių	5,70
Liolių	3,70
Pakražančio	7,40
Šaukėnų	40,90
Tytuvėnų	237,30
Užvenčio	98,40
Vaiguvos	12,0

Vaiguvos seniūniją miškai jungia su Užvenčio, Kražių ir Kelmės seniūnijomis. Peizažą puošia Ventos intakai - Knitujos ir Varmės upeliai, gausybė šaltinių, o Šarkių ežerėlyje auga vandens lelijos, įrašytos į Raudonąją knygą. Kražantė Liolių seniūniją riboja su Kelmės ir Pakražančio seniūnijomis, antroje pusėje Dubysa ją skiria nuo Tytuvėnų seniūnijos ir Raseinių rajono. Seniūnijos ribose yra Dubysos regioninio parko dalis. Kukečių seniūnijoje teka dvi upės: Kražantė ir Dubysa, kurių slėniai yra vaizdingi, tinkama vieta kaimo turizmo vystymui. Stambesni kaimai: Kukečiai, Lupikai, Paverpenis, Burbaičiai. Seniūnija gana miškinga (apie 2852 ha užima miškai). Kukečių seniūniją su Tytuvėnų apylinkių seniūnija riboja gražuolė Dubysa, į kurią ties Burbaičių kaimu įteka Kražantė. Seniūnijos ribose yra dalis Kurtuvėnų regioninio parko, Kražantės hidrografinis draustinis. Pakražančio seniūnijoje yra Kražantės upė, Kūprės miškas, Pilikės, Plūščių, Gudelių, Šimkaičių piliakalniai. Šaukėnų seniūnija išsiskiria vandenų tyrumu (gydomieji Svilės šaltiniai) ir oro gaivumu. Tyvuliuoja žvejybiniai tvenkiniai, 5 Ilgežerio, Mergežerio, Vėžežerio, Dubino ir Šonos ežerai, 5 - Ventos, Ilgos, Gancės, Aunuvos ir Šatrijos upės. Tai palanki situacija kaimo turizmui vystyti. Užvenčio seniūnijoje yra Ventos ištakų hidrografinis, Šatrijos kraštovaizdžio draustiniai, valstybės saugoma Martyno pušis, Pabutkalnio ąžuolas ir kt. Kražių miestelis išsidėstęs abipus Kražantės, senoji jo dalis saugoma kaip urbanistikos kultūros vertybė⁸⁰.

⁷⁷ VšĮ „Ekoagros“ pateikta informacija el. laišku.

⁷⁸ http://old.kelme.lt/content/download/17126/122175/file/SPRENDINIAI_aiskinamasis-rastas.pdf

⁷⁹ https://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjP7KW1mL_JAhUJz3IKHWq7DJQFggdMAA&url=http%3A%2F%2Fold.kelme.lt%2Fcontent%2Fdownload%2F6446%2F50242%2Ffile%2FT1-171_1_priedas.doc&usq=AFQjCNEzBtFxlCwq9mE1nhgNju3cTEw32Q&sig2=VcyL_KY8bHA1zsQg0YCJwA&bvm=bv.108538919,d.bGQ&cad=rja

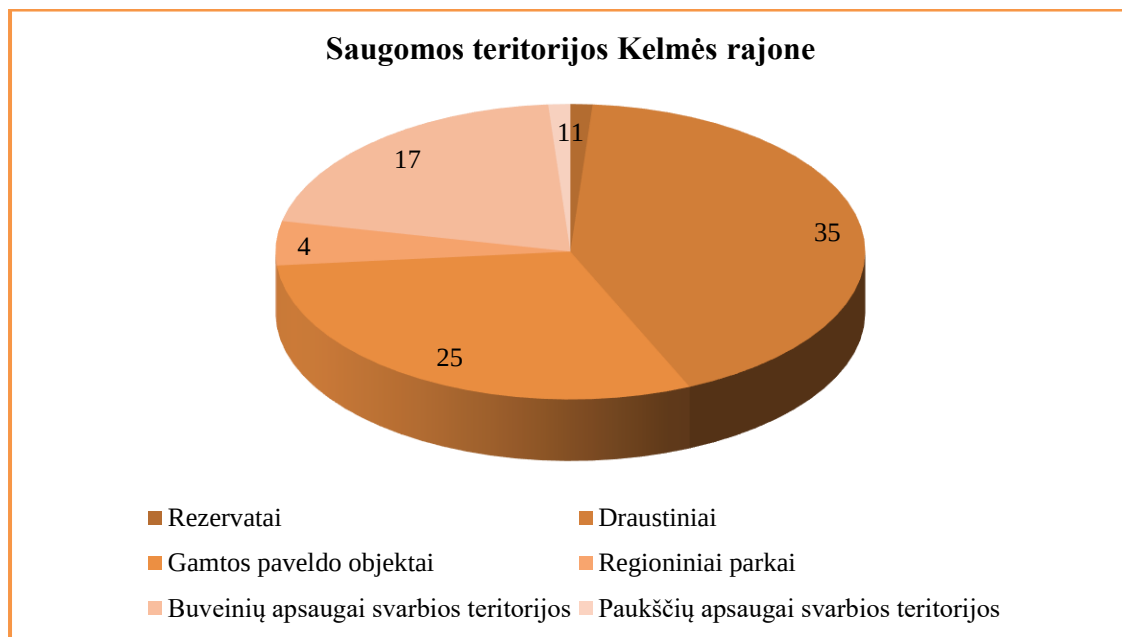
⁸⁰ <http://www.viskaturizmui.lt/lankytinos/vietos/41>

Tytuvėnų regioninis parkas – išraiškingai kalvotas, ežeringas, pelkėtas regioninio parko kraštovaizdis – ledynmečio palikimas. Banguotos, kalvotos lygumos nusileidžia į plačiais durpynais virtusias žemumas. Klampūs Užpelkių miškai žymi buvusių prieledyninių marių vietą, grakščios smėlio kalvos, apaugusios šilais. Didžiuliai pelkynai čia vadinami tyruliais. Prie Gauštvinio ežero prigludusiuose šlapiuose, pelkėtuose miškuose gausu retų augalų, jų bendrijų ir gyvūnų. Didelę parko biologinę įvairovę lemia kraštovaizdžio įvairovė: pelkės, pelkėtos paežerės, išeksplatuoti durpynai, sausos pušynais apaugusios kalvos, niūrūs ir tamsūs eglynai⁸¹.

Lietuvoje miškingumas siekia daugiau kaip 33 procentus, Kelmės rajone miškingumas mažesnis už Lietuvos vidurkį, yra perkopęs 30 procentų. Kelmės rajone įveisiami įvairūs miškai: tiek spygliuočiai, tiek lapuočiai, tiek ir mišrūs. Rekordininkas – Užvenčio kraštas, kuriame miškų įveista daugiausia ne tik Kelmės rajone, bet ir visoje Šiaulių apskrityje⁸².

UAB „Kelmės vanduo“ atliktais tyrimais nustatyta⁸³, kad Kelmės rajono mažųjų vandenviečių požeminis vanduo gėlas ir jo kokybė iš esmės gera. Tačiau Lietuvos higienos normos geriamajam vandeniui HN 24:2003[11] neatitinka daug kur padidėjusios indikatorių rodiklių– bendrosios geležies ir amonio koncentracijos. Nustatytos toksinių rodiklių vertės požeminiame vandenyje gerokai mažesnės už leistinas, išskyrus daugeliui vandenviečių, kaptuojančių viršutinio permio vandeningąjį sluoksnį, būdingas padidėjusias fluoro(apie 1,5-3,2 mg/l) koncentracijas, kurios yra gamtinės kilmės. Sąlyginai probleminiais vandens kokybės rodikliais vandenvietės gręžinių vandenyje išlieka geležies, fluoro bei amonio perteklius. Vandens kokybės problemų sprendimui daugelyje šių vandenviečių reikalingi geležies šalinimo įrenginiai.

Saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenimis Kelmės rajone (žr. 27 pav.) yra 83 saugomos teritorijos. 4 regioniniai parkai: Dubysos, Kurtuvėnų, Tytuvėnų ir Varnių. Tytuvėnų regioninio parko teritorijoje yra Užpelkių gamtinis rezervatas, iš 35 draustinių 7 yra geomorfologiniai, 4 hidrografiniai, 1 pedologinis, 2 botaniniai, 5 botaniniai-zoologiniai, 1 urbanistinis ir 10 kraštovaizdžio⁸⁴.

27 pav. Kelmės rajono saugomos teritorijos

Rajono teritorijos plėtros ašimi laikytinos teritorijos aplink 110 kV elektros liniją. Tai potencialios atsinaujinančių išteklių energetikos, įjungiamos į bendrą energetinį tinklą. Jose galima vėjo jėgainių parkų

⁸¹ <http://kelme.lt/Lankytnos%20vietos113>

⁸² Tytuvėnų miškų urėdijos informacija pateikta internetiniame portale surastas.lt http://skrastas.lt/?data=2015-03-13&rub_raj=1141131318&id=1426180198&pried=2015-03-13

⁸³ <http://www.kelmesvanduo.lt/veikla.html>

⁸⁴ Saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenys: <http://stk.vstt.lt/stk/ataskaitos.jsp?lang=lt&jsessionid=5E56D71010CFCFB7EB7B744A95A664E1>

statyba. Rajono šiaurės vakarinėje dalyje atsinaujinančių išteklių energetikos bazę sudaro pavienės ar nedidelėmis grupėmis įrengiamos vėjo jėgainės, išsidėstančios aplink 35 kV elektros liniją bei nuo 2005 m. veikianti 20 kW nominalios galios hidroelektrinė Girnikų kaime (Užvenčio sen.)⁸⁵. Valstybinės įmonės Energetikos agentūra pateikiamais duomenimis Kelmės rajone yra 8 saulės ir 1 vėjo elektrinė⁸⁶. Palyginamųjų duomenų pateikti negalime, kadangi viešai prieinama informacija yra teikiama tik už dabartinį laiką.

APIBENDRINIMAS:

- ❖ Miškų ir vandens plotu Kelmės r. sav. Šiaulių apskrityje lenkia tik Šiaulių rajonas (R49);
- ❖ Mažiausias žemės ūkio naudmenų našumo balas Šiaulių regione yra Kelmės rajone – 33,4 balo (R50);
- ❖ Ekologiškai ūkininkaujama tik 1,7 proc. viso ariamos žemės ploto (R51);
- ❖ Kelmės rajono teritorija pasižymi išskirtiniais gamtos paveldo ištekliais, kultūros objektais, švaria neužteršta gamta (R52);
- ❖ Kelmės rajone yra 53 ežerai, virš 100 didesnių tvenkinių ir 31 upė (R53);
- ❖ Kelmės rajone yra 83 saugomos teritorijos, iš kurių net 4 regioniniai parkai (R54);
- ❖ Kelmės rajone yra 8 saulės ir 1 vėjo elektrinė (R55).

Rajono gyventojams taip pat svarbios jų gyvenamosios vietovės aplinkosauginės ir ekologinės problemos, 29,5 proc. respondentų nurodė, kad turėtų būti remiamas atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas bioekonomikos tikslais. Beveik ketvirtadalis, 28 proc., respondentų nurodė, kad pagrindinės paramos sritys turėtų būti susijusios su didelės gamtinės vertės ūkininkavimu ir kraštovaizdžiu būkle. 25 proc. apklaustųjų mano, kad taip pat turėtų būti remiama turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra. Ne ką mažiau svarbu remti ir biologinės įvairovės atkūrimą, išsaugojimą ir didinimą – 20 proc.

Atsižvelgiant į visą turimą informaciją, gyventojų poreikius ir vietos plėtros strategijos biudžetą buvo apibrėžta VVG teritorijos vizija, jog Kelmės rajonas – patraukti erdvę darbui, gyvenimui ir poilsiui su išplėta gamybine ir socialine infrastruktūra. Kaimo gamtos ištekliai, techninis ir kūrybinis potencialas sudarys sąlygas prisitaikyti prie nuolat besikeičiančios rinkos aplinkos, siekiant pateikti konkurencingus geros kokybės produktus bei paslaugas, didinant jų pridėjamąją vertę ir kaimo žmonių gyvenimo kokybę bei kuriant naujas darbo vietas rajone.

2.7.	Papildoma informacija
-------------	------------------------------

3. VVG teritorijos SSGG

⁸⁵ Kelmės rajono socialinės-ekonominės būklės analizė, I etapo ataskaita, parengta Kelmės rajono savivaldybės administracijos užsakymu, 2013 m., <http://kelme.lt/Planavimo%20dokumentai%20561>

⁸⁶ <http://www.avei.lt/lt/component/energy/?task=map>

3.1.	Stiprybės	Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.1.1.	Unikalus rajono kraštovaizdis bei švari aplinka, gausu saugomų teritorijų, ežerų, tvenkinių ir upių bei 4 regioniniai parkai	R49, R52, R53, R54
3.1.2.	Ilgametės kultūrinės tradicijos, tradiciniai festivaliai ir kultūriniai renginiai, pritraukiantys lankytojus iš visos Lietuvos, kultūros paveldo objektų gausa	R46 R45
3.1.3.	Gera ir patogi geografinė padėtis,	R1
3.1.4.	Rajono gyventojus sieja stiprus bendruomeniškumo jausmas, kadangi didžioji dalis gyventojų gyvena nedidelėse gyvenamosiose vietovėse iki 200 gyventojų	R3
3.1.5.	Rajonas palankus verslui kurti ir plėtoti, nes didžioji dalis rajono gyventojų – darbingo amžiaus	R6
3.1.6.	Mažėja socialines pašalpas, bei paramą maisto produktais gaunančių asmenų skaičius	R17 R18
3.1.7.	Nežymiai mažėjo socialinės rizikos šeimų ir vaikų, augančių jose, skaičius, gerėja rajono socialinė situacija	R19
3.1.8.	Rajonas geba įsisavinti ES teikiamą paramą:	R26
3.1.9.	Rajone išvystytas kaimo turizmo sodybų tinklas	R29
3.1.10.	Daugėja savarankiškai dirbančių asmenų	R31
3.1.11.	Sutvarkyta kelių infrastruktūra	R33
3.1.12.	Didžioji dalis rajono ūkininkų ūkininkauja nedideliuose ūkiuose, kurių dydis iki 20 ha	R36
3.1.13.	Vyrauja mišrios specializacijos ūkiai, kurie užtikrina rajono ūkių įvairovę	R38
3.1.14.	Gausu kaimo bendruomenių, kurios įgyvendina nemažai projektų	R40, R42
3.1.15.	Beveik pusę Kelmės r. sav. registruotų NVO veikia rajone	R41
3.1.16.	Užtikrinat rajono žmonių kultūrinio gyvenimo įvairovę, kadangi kultūros įstaigos prieinamos visiems rajono gyventojams	R43
3.1.17.	Visame rajone užtikrinamas visuomenės saugumas ir sveikatos priežiūra	R44
3.2.	Silpnybės	Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.2.1.	Neišvystytas paslaugų ir kitų alternatyvių veiklų sektorius rajone	R23, R32
3.2.2.	Nepakankamai išvystytos turizmo paslaugos ir infrastruktūra	R47
3.2.3.	Didėjanti neigiama natūrali gyventojų kaita, mažėjantis gyventojų skaičius	R4, R5
3.2.4.	Neišvystytas visuomeninis transportas	R34
3.2.5.	Neplėtojama atsinaujinančių energijos šaltinių veikla	R55
3.2.6.	Didelis nedarbo lygis, didėjantis bedarbių, daugiau negu 60 proc. bedarbių – kaimo gyventojai, skaičius	R13, R14, R15, R24, R25
3.2.7.	Neišvystytas centralizuotas vandens tiekimas rajone	R35
3.2.8.	Jaunų, nuo 16-18 amžiaus, gyventojų stoka rajone	R7
3.2.9.	Maža rajono gyventojų dalis turi aukštąjį išsilavinimą, o didžioji – vidurinį	R10, R11
3.2.10.	Darbo vietų trūkumas: beveik pusę gyventojų yra ekonomiškai neaktyvūs	R12
3.2.11.	Dauguma gyventojų – šeimos ar kitų asmenų išlaikomi arba gyvenantys iš pensijos	R16
3.2.12.	Neužtikrinama socialinė globa ir rūpyba rajono gyventojams	R21
3.2.13.	Suaugusiems asmenims su negalia nėra teikiamos socialinės priežiūros paslaugos socialinės priežiūros centruose, trūksta	R22

	paslaugų socialinės rizikos suaugusiems asmenims, taip pat trūksta socialinių paslaugų vaikams su negalia	
3.2.14.	Rajone nėra bendruomeninio ir socialinio verslo	R30
3.2.15.	Jauni žmonės neskatinami užsiimti žemės ūkio veikla rajone	R37
3.2.16.	Neišvystas žemės ūkio produktų perdirbimas ir realizavimas	R39
3.2.17.	Rajone nevystomi tradiciniai amatai	R47
3.2.18.	Mažas žemės ūkio naudmenų našumas	R50
3.2.19.	Neišvystytas ekologinis ūkininkavimas	R51
3.3.	Galimybės	
3.3.1.	Plėtojamas smulkus ir vidutinis verslo sektorius, pasinaudojant gyventojų verslumo ugdymu, naujomis verslo finansavimo formomis bei galimybėmis	
3.3.2.	Žemės ūkio produkcijos perdirbimas ir realizavimas, pasinaudojant ES teikiama parama šiai veiklai, bei vystomas ekologinis ūkininkavimas	
3.3.3.	Išnaudojant rajono privalumus bei galimybes pasinaudoti ES struktūrinės paramos teikiama finansine ir technine pagalba gerinanti rajono gyventojų socialinį, ekonominį ir kultūrinį gyvenimą	
3.3.4.	Savanorystės skatinimas ir jaunimo įtraukimas į rajono socialinį gyvenimą, pasinaudojant ES lėšomis	
3.3.5.	Profesionaliai parengiant kultūrinio turizmo maršrutus, pilnai sutvarkant lankytinus kultūros paveldo objektus, išvystant informacinę infrastruktūrą bus vystomas kultūrinis turizmas	
3.3.6.	Užtikrinti teigiamus rajono gyventojų socialinius pokyčius, plečiant dienos socialinės globos paslaugų teikimą (namuose), taip pat socialinių paslaugų teikimo asmenims su proto negalia plėtrą bei laikino apgyvendinimo paslaugų teikimą socialinės rizikos asmenims	
3.3.7.	Naujų darbo vietų kūrimas, teikiant paramą verslo kūrimui ir plėtrai	
3.4.	Grėsmės	
3.4.1.	Spartus gyventojų senėjimas ir mažėjantis darbingo amžiaus asmenų skaičius, kelia grėmę rajono nedarbo lygio didėjimui	
3.4.2.	Spartus jaunimo mažėjimas rajone	
3.4.3.	Nepatenkinamas gyventojų socialinių paslaugų poreikis, mažina rajono socialinės aplinkos patrauklumą	
3.4.4.	Sezoniškumo problema, vystant kaimo turizmo verslą	

4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka				
Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)	Sąsaja su KPP 2014–2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais	Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų
4.1.	Nedarbo mažinimas ir smulkių verslų kaimo vietovėse kūrimas ir plėtojimas	3.1.5., 3.2.1., 3.2.6., 3.2.10., 3.2.14., 3.3.1., 3.3.7.	1. sudaryti palankias sąlygas jaunimui įsikurti, kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 8) 2. mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio Nr. 9) 3. remti darbo vietų, ypač reikalaujančių kvalifikuotos darbo jėgos, išlaikymą ir kūrimą kaimo vietovėse, ypač ne žemės ūkyje (nacionalinio poreikio Nr. 10)	Tenkinamas
4.2.	Paslaugų, teikiamų kaimo gyventojams, plėtra (<i>švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo: vejų pjovimas, vaismedžių genėjimas, šiukšlių išvežimas ir pan., vaikų priežiūra, buitinių paslaugų: kirpykla, skalbykla, siuvykla, batų taisykla ir pan.</i>)	3.2.1., 3.2.2., 3.2.12., 3.2.13., 3.2.16., 3.3.6.	1. sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime ir užtikrinti vietos iniciatyvos tęstinumą (nacionalinio poreikio Nr. 18) 2. sudaryti palankias sąlygas jaunimui įsikurti, kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 8) 3. mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio Nr. 9) 4. remti viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą, skatinti ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą sutvarkytuose pastatuose (nacionalinio poreikio Nr. 19)	Tenkinamas
4.3.	Sveikos gyvensenos ir aktyviam poilsiui palankios aplinkos plėtojimas	3.1.1., 3.1.2., 3.3.5.	1. sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime ir užtikrinti vietos iniciatyvos tęstinumą (nacionalinio poreikio Nr. 18) 2. sudaryti palankias sąlygas jaunimui įsikurti, kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 8) 3. mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio Nr. 9)	Tenkinamas
4.4.	Naujovių skatinimas ir diegimas kaimo vietovėse	3.2.9., 3.2.14., 3.2.16	1. vykdyti mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 21) 2. skatinti vietinės maisto produktų rinkos vystymąsi, stiprinant ryšius tarp vartotojų ir gamintojų bei diegiant inovacijas (nacionalinio poreikio Nr. 11) 3. skatinti biomasės, ypač atliekinės, panaudojimą energijos gamybai (nacionalinio poreikio Nr. 14)	Netenkinamas Nurodytas plėtros poreikis netenkinamas, kadangi, strategijos lėšos yra ribotos, projektų vertės taip pat nedidelės, o naujovių skatinimas ir diegimas yra brangus. Naujovių skatinimas ir diegimas finansuojamas Nacionaliniu lygmeniu.

4.5.	Vietos produkcijos perdirbimas ir realizavimas sudarant tam tinkamas sąlygas	3.1.5., 3.1.12., 3.1.13., 3.2.16., 3.3.2.	1. sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime ir užtikrinti vietos iniciatyvos tęstinumą (nacionalinio poreikio Nr. 18) 2. skatinti vietinės maisto produktų rinkos vystymąsi, stiprinant ryšius tarp vartotojų ir gamintojų bei diegiant inovacijas (nacionalinio poreikio Nr. 11)	Tenkinimas
4.6.	Viešosios infrastruktūros plėtra (viešieji pastatai, viešosios erdvės, transporto infrastruktūra, vandentvarka ir pan.)	3.2.2., 3.2.4., 3.2.7., 3.3.5.	1. remti viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą, skatinti ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą sutvarkytuose pastatuose (nacionalinio poreikio Nr. 19)	Tenkinimas
4.7.	Sąlygų, pradėti veiklą ūkininkavimo sektoriuje, sudarymas, kartų kaitos žemės ūkio sektoriuje palengvinimas	3.1.10., 3.1.13., 3.2.15., 3.2.19.	1. sudaryti palankias sąlygas jaunimui įsikurti, kurti verslą ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 8) 2. vykdyti mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 21)	Netenkinamas Įgyvendinama Nacionaliniu lygmeniu
4.8.	Socialinės pagalbos paslaugų kaime kūrimas ir plėtojimas, jų prieinamumo gerinimas (socialinės rizikos šeimoms, vienišiams ir senyviems žmonėms ir pan.)	3.1.5., 3.2.1., 3.2.12., 3.2.13., 3.2.14., 3.3.6.	1. sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime ir užtikrinti vietos iniciatyvos tęstinumą (nacionalinio poreikio Nr. 18) 2. mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio Nr. 9) 3. remti viešosios infrastruktūros kūrimą ir tvarkymą, skatinti ekonominę, socialinę, kultūrinę veiklą sutvarkytuose pastatuose (nacionalinio poreikio Nr. 19)	Tenkinimas
4.9.	Bendruomeniškumą skatinančių iniciatyvų ir veiklų kūrimas, jų veiklos materialinių sąlygų gerinimas, kaimo lyderių ugdymas	3.1.4., 3.1.14., 3.3.4.	1. mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio Nr. 9) 2. vykdyti mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 21)	Tenkinimas
4.10.	Savanorystės skatinimas, ypač jaunimo vystomų veiklų tarpe	3.1.4., 3.1.15., 3.2.8., 3.2.9., 3.2.10., 3.3.4.	1. mažinti skurdo riziką kaimo vietovėse, didinant užimtumo galimybes (nacionalinio poreikio Nr. 9) 2. vykdyti mokymą, patirties sklaidą ir konsultavimą kaimo vietovėse (nacionalinio poreikio Nr. 21)	Tenkinimas
4.11.	Turizmo infrastruktūros ir paslaugų vystymas	3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.1.5., 3.2.2., 3.3.5.	1. sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime ir užtikrinti vietos iniciatyvos tęstinumą (nacionalinio poreikio Nr. 18) 2. panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas, kultūros paveldo objektus, didinti miškų rekreacinį potencialą (nacionalinio poreikio Nr. 16)	Tenkinamas
4.12.	Biologinės įvairovės atkūrimas ir saugojimas	3.1.1., 3.1.2., 3.2.5., 3.3.5.	1. panaudoti rekreaciniu požiūriu vertingas teritorijas, kultūros paveldo objektus, didinti miškų rekreacinį potencialą (nacionalinio poreikio Nr. 16)	Tenkinimas

II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAIR TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys (jei veiklos sritys numatytos)	Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais	
5.1.1.	I prioritetas. Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas		
		Kodai:	Eil. nr.
5.1.1.1.	Priemonė NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra	LEADER-19.2-SAVA-1	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.8. Eil. nr. 4.10.
5.1.1.2.	Priemonė Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra	LEADER-19.2-SAVA-2	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.8. Eil. nr. 4.10.
5.1.1.3.	Priemonė Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas	LEADER-19.2-SAVA-6	
5.1.1.3.1.	- veiklos sritis Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui	LEADER-19.2-SAVA-6.1	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.3. Eil. nr. 4.11.
5.1.1.3.2.	- veiklos sritis Parama žemės ūkio produktų perdirbimui ir realizavimui	LEADER-19.2-SAVA-6.2	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.5.
5.1.1.4.	Priemonė: Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas	LEADER-19.2-SAVA-7	
5.1.1.4.1.	- veiklos sritis Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse	LEADER-19.2-SAVA-7.1	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.2. Eil. nr. 4.3. Eil. nr. 4.11.
5.1.1.4.2.	- veiklos sritis Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui	LEADER-19.2-SAVA-7.2	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.5.
5.1.2.	II prioritetas. Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas		
5.1.2.1.	Priemonė Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	LEADER-19.2-SAVA-9	Eil. nr. 4.6. Eil. nr. 4.8. Eil. nr. 4.12.
5.1.2.2.	Priemonė Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas	LEADER-19.2-SAVA-8	
5.1.2.2.1.	- veiklos sritis Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas	LEADER-19.2-SAVA-8.1	Eil. nr. 4.3. Eil. nr. 4.9.
5.1.2.2.2.	- veiklos sritis Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose	LEADER-19.2-SAVA-8.2	Eil. nr. 4.3. Eil. nr. 4.9. Eil. nr. 4.11. Eil. nr. 4.12.
5.1.2.3.	Priemonė Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas	LEADER-19.2-SAVA-5	
5.1.2.3.1.	- veiklos sritis Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui	LEADER-19.2-SAVA-5.1	Eil. nr. 4.2. Eil. nr. 4.3. Eil. nr. 4.9. Eil. nr. 4.10.
5.1.2.3.2.	- veiklos sritis Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimuisi	LEADER-19.2-SAVA-5.2	Eil. nr. 4.1. Eil. nr. 4.2. Eil. nr. 4.3. Eil. nr. 4.11.

5.1.2.4.	Priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas	LEDAER-19.2-SAVA-3	Eil. Nr. 4.2. Eil. Nr. 4.8. Eil. Nr. 4.9. Eil. Nr. 4.10.
----------	--	---------------------------	---

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis									
VPS turinys	ESIF teminiai tikslai								
	1	10	3	3	5-6	4	8	9	2
	EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys								
	1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C
I VPS prioritetas: Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas									
Priemonė NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra								X	
Priemonė Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra								X	
Priemonė Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas									
- veiklos sritis Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui							X		
- veiklos sritis Parama žemės ūkio produktų perdirbimui ir realizavimui				X					
Priemonė Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas									
- veiklos sritis Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse								X	
- veiklos sritis Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui				X					
II VPS prioritetas: Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas									
Priemonė Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse								X	
Priemonė Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas									
- veiklos sritis Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas								X	
- veiklos sritis Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose					X				
Priemonė Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas									
- veiklos sritis Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui								X	
- veiklos sritis Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimui							X		
Priemonė Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas		X							

7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS			
Strateginio dokumento pavadinimas		VPS sąsajos pagrindimas	
7.1.	VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas	Kelmės rajono savivaldybė pagal 2007-2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ įgyvendinimo priemonės VP1-4.2-VRM-02-R priemonę „Regioninės plėtros tobulinimas, regionų plėtros planai ir savivaldybių (ilgalaikiai/trumpalaikiai) strateginiai plėtros planai“ 2013 m. pradėjo įgyvendinti projektą „Kelmės rajono savivaldybės ilgalaikio strateginio plėtros plano parengimas“, kurio metu buvo parengtas ir 2013 m. lapkričio 26 d. tarybos sprendimu Nr. T-340 patvirtintas „Kelmės rajono savivaldybės 2013-2020 metų ilgalaikis strateginis plėtros planas“, jame pateikiama rajono plėtros sritys (prioritetai), strateginiai tikslai, uždaviniai ir priemonės. Pateikiame Kelmės VVG vietos plėtros strategijos sąsajas su Kelmės rajono savivaldybės 2013-2020 metų ilgalaikiu strateginiu plėtros planu prioritetų ir priemonių lygmeniu:	
		<u>Kelmės rajono savivaldybės 2013-2020 metų ilgalaikis strateginis plėtros planas</u>	<u>Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės 2016-2023 metų vietos plėtros strategija</u>
		I Prioritetas. Konkurencinga rajono ekonomika	
		Tikslas 1.1. Išvystyta turizmo infrastruktūra	
		<i>Uždaviniai:</i>	<i>Priemonės:</i>
		1.1.1. Gerinti turizmo infrastruktūrą rajone	Parengti specializuotus turistinius maršrutus ir juos įrengti
			Poilsio aikštelių prie lankytinų objektų gamtoje (prie dviračių ir pasivaikščiojimo takų) ir vandens telkinių (vandens turizmo trasų) įrengimas ir priežiūra
		1.1.2. Išsaugoti kultūros paveldo objektus, pritaikant juos viešosioms reikmėms	Kelmės r. viešosios turizmo infrastruktūros ir paslaugų bei rinkodaros plėtra
			Paveldo objektų tvarkymas
		<i>Tikslas 1.2. Palankios sąlygos verslumui ir visuomeninėms organizacijoms</i>	
		<i>Uždaviniai:</i>	<i>Priemonės:</i>

		1.2.1. Skatinti žemės ūkio ir verslo vystymąsi ir investicijų plėtrą	Perdirbimo įmonių steigimo skatinimo programos parengimas ir įgyvendinimas	I prioritetas „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-6 priemonė „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“; LEADER-19.2-SAVA-6.1 veiklos sritis „Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui“; LEADER-19.2-SAVA-6.2 veiklos sritis „parama žemės ūkio produktų perdirbimui ir realizavimui“;
			Jaunimo verslumo projekto inicijavimas kartu su bendradarbiaujančiomis institucijomis	I prioritetas „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-1 priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“; I prioritetas „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-2 priemonė „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“;
			Organizuoti mokymus alternatyviems verslams ir netradicinei žemdirbystei vystyti, teikti konsultavimo paslaugas	I prioritetas „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-7 priemonė „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“.
			Tradicinių amatų Kelmės rajone plėtra	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-5 priemonė „Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas“; LEADER-19.2-SAVA-5.2 veiklos sritis „Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimui“.
		II Prioritetas. Kokybiška ir patogi gyvenamoji aplinka		
		Tikslas 2.1. Darni viešoji infrastruktūra		
		<i>Uždaviniai:</i>	<i>Priemonės:</i>	
		2.1.4. Plėtoti seniūnijų viešąją infrastruktūrą	Gyvenamosios aplinkos gerinimas Kelmės rajono kaimo vietovėse	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-9 priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“.
			Vaikų žaidimo aikštelių įrengimas	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-8 priemonė „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“ LEADER-19.2-SAVA-8.2 veiklos sritis „Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose“.
			Viešųjų erdvių sutvarkymas ir pritaikymas visuomenės poreikiams	
		III Prioritetas. Saugi ir aktyvi visuomenė		
		Tikslas 3.1. Sustiprintas rajono kultūros potencialas		

		<i>Uždaviniai:</i>		II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-8 priemonė „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“; LEADER-19.2-SAVA-8.1 veiklos sritis „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“;	
		3.1.3. Kultūros įstaigų veiklos organizavimas			II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-5 priemonė „Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas“; LEADER-19.2-SAVA-5.1 veiklos sritis „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui“.
		<i>Tikslas 4.1. Išvystytos socialinės paslaugos</i>			
		<i>Uždaviniai:</i>		<i>Priemonės:</i>	
		4.1.1. Kurti, renovuoti ir modernizuoti socialines paslaugas teikiančias įstaigas	Grupiniai gyvenimo namai asmenims su negalia		I prioritetas „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-7 priemonė „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“; LEADER-19.2-SAVA-7.1 veiklos sritis „Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse“;
			Nakvynės namų įkūrimas		
		4.1.2. Gerinti socialinių paslaugų kokybę ir jų prieinamumą	NVO neįgaliųjų mobilių padalinių atsiradimas seniūnijose		I prioritetas „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-1 priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“; I prioritetas „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-2 priemonė „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“;
			Gyvenamosios aplinkos pritaikymas neįgaliesiems ir senyvo amžiaus žmonėms		
		<i>Tikslas 6.2. Patraukti veikla jaunimo saviraiškai</i>			
		<i>Uždaviniai:</i>			
6.2.1. Skatinti jaunimo organizacijų veiklą ir bendradarbiavimą		II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-5 priemonė „Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas“; LEADER-19.2-SAVA-5.1 veiklos sritis „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui“; LEADER-19.2-SAVA-5.2 veiklos sritis „Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimuisi“.			

7.2.	VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	Kelmės rajonas priklauso Šiaulių regionui, todėl aprašomos Kelmės VVG vietos plėtros strategijos sąsajos su Šiaulių regiono 2014-2020 metų plėtros planu, parengtu Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Šiaulių skyriaus ir patvirtintu 2013 m. gruodžio 3 d. Šiaulių regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 51/5S-76 „Dėl Šiaulių regiono 2014-2020 metų plėtros plano patvirtinimo“. Sąsajos pateikiamos prioritetų ir priemonių lygiu:	
		Šiaulių regiono plėtros planas 2014-2020 metams	Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės 2016-2023 metų vietos plėtros strategija
		1 prioritetas. Stiprėjanti ir konkurencinga ekonomika	
		<i>1.01.02. Uždavinys. Plėtoti turizmo infrastruktūrą</i>	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-8 priemonė „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“; LEADER-19.2-SAVA-8.1 veiklos sritis „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“; LEADER-19.2-SAVA-8.2 veiklos sritis „Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose“.
		1.01.02.01. Priemonė. Vystyti turizmo maršrutus ar jų dalis ir rinkodaros priemonės.	
		<i>1.02.02. Uždavinys. Kompleksiškai vystyti ir plėtoti kaimo gyvenamąsias vietas</i>	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-9 priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“.
		1.02.02.01. Priemonė. Remti kaimo atnaujinimą ir plėtrą taikant kaimo plėtros politikos priemones	
		1.02.02.02. Priemonė. Kompleksiškai atnaujinti 1-6 tūkst. gyventojų turinčių miestų (išskyrus savivaldybių centrus), miestelių ir kaimų bendruomeninę ir viešąją infrastruktūrą	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-8 priemonė „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“; LEADER-19.2-SAVA-8.2 veiklos sritis „Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose“.
		2 prioritetas. Pažangi ir pilietiška visuomenė	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-8 priemonė „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“; LEADER-19.2-SAVA-8.1 veiklos sritis „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“; LEADER-19.2-SAVA-8.2 veiklos sritis „Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose“.
		<i>2.02.01. Uždavinys. Išsaugoti ir aktualizuoti kultūros paveldą</i>	
		2.02.01.01. Priemonė. Teikti paramą iniciatyvoms, siekiančioms prižiūrėti, aktualizuoti ir propaguoti lokalius kultūrinės atminties, paveldo objektus.	
		<i>2.02.02. Uždavinys. Skatinti socialines ir kultūrines iniciatyvas</i>	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-8 priemonė „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“; LEADER-19.2-SAVA-8.1 veiklos sritis „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“;
		2.02.02.01. Priemonė. Plėtoti kūryba paremtas partnerystės ir iniciatyvas, įskaitant lokalias vaikų ir jaunimo kūrybines iniciatyvas, iniciatyvas, skatinančias profesionalių menininkų įtraukimą į vietinius kultūrinius projektus bei atskirtį patiriančių gyventojų grupių įtraukimu į kultūros kūrimą ir sklaidą.	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA.5 priemonė „Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas“; LEADER-

			19.2-SAVA-5.1 veiklos sritis „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui“; LEADER-19.2-SAVA-5.2 veiklos sritis „Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimui“.
		2.03.01. Uždavinys. Didinti viešųjų paslaugų prieinamumą ir kokybę, mažinti socialinę, kultūrinę ir skaitmeninę atskirtį	I prioritetas „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-6 priemonė „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“;
		2.03.01.02. Priemonė. Suaugusiųjų socialinės ir skaitmeninės atskirties mažinimas, didinant ir panaudojant neformalaus švietimo galimybes (skiriant prioritetą socialinę atskirtį patiriantiems asmenimis, vyresnio amžiaus žmonėms, kaimo vietovių gyventojams).	I prioritetas „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-1 priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“;
		2.03.01.04. Priemonė. Plėtoti ir modernizuoti socialinių ir kompleksinių paslaugų (socialinių, sveikatos ir kt.) infrastruktūrą	I prioritetas „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-7 priemonė „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“.
		2.03.01.05. Priemonė. Didinti viešųjų paslaugų infrastruktūros prieinamumą, taikant universalaus dizaino principą.	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-5 priemonė „Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklą rėmimas“.
		2.03.02. Uždavinys. Gerinti sąlygas bendruomenių veiklai	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-9 priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“.
		2.03.02.01. Priemonė. Plėtoti bendruomenei ir nevyriausybinių organizacijų veiklai tinkamą infrastruktūrą	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-8 priemonė „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“
		2.03.03. Uždavinys. Skatinti sveiką gyvenseną ir stiprinti sveikatą	I prioritetas „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-1 priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“;
		2.03.03.01. Priemonė. Atnaujinti ir plėtoti tolygią sveiką gyvenseną, fizinį aktyvumą ir sportą skatinančią viešąją infrastruktūrą	II prioritetas „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ LEADER-19.2-SAVA-8 priemonė „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“; LEADER-19.2-SAVA-8.1 veiklos sritis „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“.
		Kelmės VVG vietos plėtros strategija Regionų tarybai buvo pateikta derinti el. paštu (raštu). Vadovaujantis Vietos plėtros strategiją, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, atrankos taisyklių, patvirtintų 2015-05-04 įsakymu Nr. 3D-343, 19.9. punktu VPS turi būti pristatyta bent viename Regionų plėtros tarybos posėdyje arba pateikta Regionų plėtros tarybai raštu.	

		Kelmės VVG vietos plėtros strategija Šiaulių regionų plėtros tarybai buvo pateikta derinti el. paštu (raštu) (pridedamas el. laišką) ir šiai dienai jokio atsakymo iš Šiaulių regionų plėtros tarybos nėra gauta, todėl neturime galimybės pateikti rezultatų aprašymo. Regionų plėtros tarybos posėdžiai vyksta kartą į ketvirtį, tačiau kvietimo pristatyti raštu išsiųstą VPS dar nesamę gavę. Kaip teigė Žemės ūkio ministerijos specialistės, pristatydama VPS rengimo instrukciją, Regionų plėtros tarybos į derinti pateiktas VPS gali ir neduoti pritarimo ar nepritarimo parengtam dokumentui.
7.3.	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	ES Baltijos jūros regiono strategija yra pirmasis vidaus dokumentas Europos Sąjungoje. Strategija įgyvendinama aštuonių Europos Sąjungos šalių teritorijose aplink Baltijos jūrą, kur gyvena 85 milijonai žmonių. Švedija, Danija, Estija, Suomija, Vokietija, Latvija, Lietuva ir Lenkija, tai aštuonios valstybės turinčios daug bendrų požymių ir iššūkių. Nei viena valstybė negali įveikti regioninių iššūkių savaime, dėl šios priežasties šalys stengiasi suvienyti savo energiją ir dirbti kartu, kad pasiektų svarbiausius tikslus - išsaugoti jūrą, suvienyti regioną ir puoselėti žmonių gerovę. Veiksmų plane yra išdėstyta 17 prioritetinių sričių, 5 horizontalūs veiksmai ir apie 90 prioritetinių projektų. Šie projektai apima energetikos, transporto, aplinkosaugos, inovacijų, mokslinių tyrimų, nusikalstamumo mažinimo, švietimo, turizmo ir kitas sritis. Lietuva kartu su kitomis šalimis įgyvendina veiksmų planą trijose <i>prioritetinėse srityse</i>: ❖ Siekiant stiprinti tvarų žemės ūkį, miškininkystę ir žuvininkystę (koordinuotą su Suomija ir Švedija, Lietuva yra atsakinga už bendradarbiavimą bei veiksmų plano sudarymą „Stiprinant bendrą kaimo plėtros programą“); ❖ Siekiant pagerinti vidaus ir išorės transporto sąsajas (suderintas su Švedija); ❖ Siekiant sumažinti tarpvalstybinį nusikalstamumą ir jo daromą žalą (suderintą su Suomija).⁸⁷ Baltijos jūros regiono ekonomika yra viena sėkmingiausių ir novatoriškų pasaulyje. Regiono ekonomika greitai vesiasi Europos vidurkį. Baltijos jūros strategijos tikslas – didinti gerovę, reiškia puoselėti verslumą, inovacijas, prekybą ir skaitmeninių technologijų augimą, kas pagerins verslo galimybes ir padės vidaus rinkai veikti geriau. Kelmės VVG 2016-2023 metų vietos plėtros strategijos tikslai ir uždaviniai yra susiję su Baltijos jūros strategijos pagrindiniais tikslais ir uždaviniais. Kelmės VVG savo strategijoje taip pat siekia stiprinti teritorijos ekonomiką, gerinti gyvenimo kokybę kaime, mažinti socialinę atskirtį ir skatinti gyventojų verslumą.

⁸⁷ <http://www.baltijosjurosregionas.lt/en/eu-strategy-for-the-baltic-sea-region/>

III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?

8. LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	
LEADER metodo principai	
8.1.	Teritorinis principas: Teritorinis principas – vienas iš svarbiausių LEADER metodo visumą apimančių principų – į vietovę orientuota vietos plėtros strategija. Remiantis į vietovę orientuotu principu tikslinė kaimo plėtros politikos įgyvendinimo vietovė yra nedidelė, vienalytė, socialiai nesusiskaidžiusi teritorija, dažnai siejama bendrų tradicijų, vietos ypatumų, kurioje vyrauja siejantis bendrumo jausmas ar bendri poreikiai ir lūkesčiai. Įgyvendinant šį principą galima lengviau nustatyti vietos pranašumus ir trūkumus, pavojus ir galimybes, vidinį potencialą ir didžiausias tvariojo vystymosi kliūtis. Norint tinkamai įgyvendinant teritorinį principą, labai svarbu atlikti išsamią Kelmės rajono kaimo vietovių analizę, išanalizuoti turimus teritorijos išteklius: gyventojus, veiklas, kraštovaizdį, paveldą ir tradicijas, žinias, įgūdžius ir pan. Atliekant teritorijos analizę nustatytų elementų ir esminių ypatybių tyrimas turėtų suteikti galimybę apibrėžti galimas vietos plėtros kryptis. Teritorijos analizavimas skatina vietos subjektus susikurti trumpalaikių veiksmų planą ir ilgalaikę vietovės įvaizdžio viziją, tačiau svarbu, kad pasirinktas būdas sulauktų visuomenės pritarimo. Principo laikymasis rengiant VPS: Rengiant Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės 2016-2023 metų vietos plėtros strategiją buvo laikomasi teritorinio principo ir atliekama teritorijos išteklių analizė: ❖ siekiant atskleisti Kelmės rajono kraštovaizdžio, gamtos ir kultūros paveldo bei turizmo sektoriaus, taip pat rajono kaimiškųjų teritorijų socialinės, ekonominės, kultūrinės bei švietimo padėties ypatumus rajono savivaldybės skyrių darbuotojų ir seniūnijų buvo paprašyta pateikti informaciją apie rajono išskirtinius bruožus, identitetą, saugomas teritorijas, kultūros paveldo objektus bei socialinę, ekonominę, kultūros ir švietimo situaciją. Taip pat prašoma įvertinti esamą infrastruktūrą, susijusią su šiais objektais bei įvardinti galimybes, ją pritaikyti gyventojų poreikiams. ❖ siekiant ištirti rajono kaimo vietovių gyventojų poreikius, jų gebėjimus įgyvendinti veiksmus, susijusius su Kelmės rajono plėtra, organizavome susitikimus su visomis Kelmės rajono kaimo vietovių bendruomenėmis, nevyriausybėmis organizacijomis, kaimiškųjų seniūnijų atstovais. Informacinių susitikimų metu buvo atliekama smulkesnių teritorinių vienetų poreikių analizė, taip pat aptariamos projektų idėjos, galinčios integruoti smulkiųjų teritorinių vienetų projektus į bendrąjį Kelmės r. kaimo vietovių plėtros vaizdinį. Atsižvelgiant į viešumo principą, taip pat buvo organizuoti informaciniai-diskusiniai renginiai su anksčiau minėtomis įstaigomis, kurių metu buvo aptartos galimos projektų idėjos ir jų nauda rajono plėtrai bei pritaikomumas vietos gyventojams bei atvykstantiems svečiams. ❖ siekiant įgyvendinti teritorinį principą ir ištirti viso rajono plėtros poreikius, taip pat buvo išdalintos apklausos anketos visoms Kelmės rajono kaimo vietovių bendruomenėms, nevyriausybėms organizacijoms bei seniūnijoms. Apklausų duomenys (žr. Priedas Nr. 8) atspindi Kelmės rajono VVG teritorijos situaciją. ❖ Atsižvelgiant į šiuos darbo metodus buvo suformuoti Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės teritorijos plėtros poreikiai bei Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės 2016-2023 metų vietos plėtros strategijos priemonės ir veiklos sritys.
8.1.2.	Įgyvendinant vietos plėtros strategiją taip pat bus laikomasi teritorinio principo. Teritorinio principo įgyvendinimą užtikrins VVG biuro darbuotojai (viešųjų ryšių specialistas, projektų vadovas) ir VVG valdybos nariai. Planuojama vykdyti šias veiklas: ❖ Kelmės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių plano projekto pristatymas ir išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams - bus organizuojamas kiekvienoje Kelmės rajono seniūnijoje. Numatomų renginių sklaida, sudarys sąlygas užtikrinti žinomumą apie

	vietos plėtros strategiją ir numatomus įgyvendinimo veiksmus bei galimybes visiems galimiems kaimo plėtros dalyviams prisidėti įgyvendinant vietos plėtros strategijos tikslus. Tokiu būdu, siekiama užtikrinti Kelmės VVG vietos plėtros strategijos lėšų naudojimo tolygumą bei racionalumą, priartėti prie vietos gyventojų poreikių ir galimybių juos įgyvendinti. ❖ Informaciniai, idėjų generavimo mokymai vietos bendruomenėms, kitoms nevyriausybinėms organizacijoms, pavieniams gyventojams, ūkininkams ir vietos verslininkams, kurių metu bus „išgrynintos“ vietos projektų idėjos ir aptartos jų įgyvendinimo galimybės – bus organizuojami kiekvienoje bendruomenėje (Kelmės r. teritorijoje jų yra 44). Jų metu daugiausiai dėmesio bus skiriama skirtingų sektorių partnerystei bei pasikeitimui skirtinga patirtimi, tokio pobūdžio renginiai gali turėti įtakos bendroms projektų idėjomis bei bendradarbiavimui tarp sektorių ateityje. Bendros daugiasektorės partnerių idėjos, sudarys sąlygas gimti projekto idėjomis, įtakosiančioms veiksmus, orientuotus į Kelmės rajono kaimo vietovių identiteto puoselėjimą, išskirtinumą bei inovatyvumą. ❖ Vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas – bus organizuojama kuo platesniam teritorijoje veikiančių organizacijų, įmonių ir vietos gyventojų ratui. Apklausa, apimanti visą Kelmės VVG teritoriją, leis ištirti, kokių žinių ir kompetencijų trūksta, kad galimi projektų vykdytojai jaustųsi tvirti, o jų inicijuoti vietos projektai būtų įgyvendinami sklandžiai bei teiktų didesnę naudą ir kurtų pridėtinę vertę rajonui.
8.2.	„Iš apačios į viršų“ principas: Principo „iš apačios į viršų“ esmė – aktyvus vietos veikėjų bendradarbiavimas ir įsitraukimas į vietos plėtros procesus. Būtent tai yra Leader įgyvendinimo pagrindas. Taikant šį principą, suteikiama galimybė vietos organizacijoms ir gyventojams dalyvauti formuojant ir įgyvendinant vietos politiką, inicijuoti permainas kaimo vietovėse ir aktyviai jas įgyvendinti. Šis principas skatina įtraukti į problemų nustatymo ir sprendimo procesus bendruomenės narius, kurie gali pasiūlyti sprendimo būdus, pagrįstus vietos problemų bei išteklių suvokimo samprata. Šiuo principu paremta vietos plėtros strategija geriau atspindi realią kaimo situaciją, vietos gyventojų poreikius ir lūkesčius, nes dėl ribotų išteklių išskiriami vietos plėtros prioritetai, strategija tampa labiau priimtina ir suprantama kaimo gyventojams. Vietos subjektai turėtų dalyvauti ne tik kuriant strategiją, bet ir ją įgyvendinant, pildant, jie turėtų padėti vykdyti pasirinktus projektus ir apžvelgti atliktus darbus bei kaupti patirtį ateitiesiems. Principo laikymasis rengiant VPS: Rengiant VPS buvo atliekama VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos analizė ir formuluojama SSGG, nustatyti teritorijos gyventojų poreikiai ir prioritetai, taip pat parinktos priemonės ir veiklos sritys, bei suplanuoti įgyvendinimo etapai ir finansiniai ištekliai. Tam pasiekti buvo naudojami įvairūs tyrimo metodai, kurie detalai aprašyti VPS 2.2. skyriuje, įtraukiant įvairias interesų grupes. 2014 m. birželio-liepos ir spalio-gruodžio mėnesiais buvo organizuojami <i>konsultaciniai-informaciniai renginiai</i> su bendruomenių ir kitų įstaigų bei organizacijų atstovais, jaunimo ir verslo atstovais, seniūnais, VVG valdybos nariais bei savivaldybės administracijos darbuotojais: 1. Tema „Efektyvus projektų valdymas: nuo minties iki rezultato“ - 12 renginių; 2. Tema „Regiono perspektyvinės plėtros modelio kūrimas“ – 18 renginių. Konsultaciniai-informaciniai renginiai buvo organizuojami reguliariai, visose seniūnijose, kad būtų gauti patikimi, įvairiapusiški ir pačių bendruomenių išgryninti duomenys bei idėjos. Renginių metu buvo informuojama apie naujojo strateginio laikotarpio kryptis ir prioritetus Europos Sąjungos, Nacionaliniu ir vietos lygmenimis. Vietos gyventojai buvo kviečiami aktyviai išsakyti savo lūkesčius, identifikuoti viso rajono ir atstovaujamos teritorijos poreikius bei įvardinti krašto stiprybes ir silpnybes. Šiuose renginiuose dalyvaudavo skirtingų organizacijų ir amžių atstovai, VVG administracijos ir vietos valdžios atstovai bei vietos verslininkai, todėl buvo galima

	diskutuoti ir apie galimybes panaudoti jau turimus rajono išteklius, taip pat apie partnerystės ir kooperacijos galimybes. 2014 m. lapkričio 10-11 dienomis taip pat buvo organizuotos <i>darbo grupės su jaunimu</i>, kurių metu vyko diskusijos prie apskrito stalo apie įvairias kaimiškųjų vietovių jaunimo problemas ir galimus jų sprendimo būdus. Susitikimų metu taip pat buvo pristatyta Kelmės VVG veikla, pateikta platesnė informacija apie rengiamą vietos plėtros strategiją ir analizuojami pagrindiniai jaunimo poreikiai ateinančiam periodui. Atsižvelgiant į konsultacinių-informacinių renginių metu gautą informaciją, bei siekiant į vietos plėtros strategijos rengimą įtraukti kuo daugiau rajono gyventojų, VVG administracijos darbuotojai parengė <i>situacijos ir poreikių analizės anketą</i>, kuri buvo skirta ne tik susisteminti renginių metu gautai informacijai, bet ir išsiaiškinti opiausias gyvenamosios vietovės problemas, kokioms paramos sritims gyventojai teiktų prioritetą laikotarpiui iki 2020 metų, atitinkamų paslaugų trukumą gyvenamojoje vietoje, gyventojų nuomonę apie patraukliausias ekonomines veiklas, bendruomeninį verslą bei kaimo jaunimo situaciją. Bendruomenių, kitų įstaigų ir organizacijų, verslo bei jaunimo atstovams buvo išdalinta 600 anketų, iš kurių 576 grįžo užpildytos. Susisteminus ir apibendrinus gautų anketų duomenis buvo identifikuotos pagrindinės VVG teritorijos problemos ir poreikiai. Siekiant, kad VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizė būtų kuo tikslesnė ir išsamesnė Kelmės VVG administracija inicijavo <i>seniūnijų bei savivaldybės skyrių anketines apklausas</i>, kurių metu buvo gauti realūs statistiniai duomenys apie rajono kaimiškas vietas. Įgyvendinant principą „Iš apačios į viršų“ bei siekiant į galutinį idėjų sąrašą įtraukti kuo daugiau potencialių projektų idėjų taip pat buvo renkami bendruomenių ir kitų organizacijų bei verslo atstovų <i>projektiniai pasiūlymai</i>. Gauti preliminarūs projektiniai pasiūlymai padėjo išsiaiškinti realų lėšų poreikį planuojamoms projektų idėjomis įgyvendinti. Apibendrinus gautą informaciją iš įvairių grupinių susitikimų ir preliminarinių projektinių pasiūlymų buvo numatytas planuojamų įgyvendinti projektų skaičius bei sudarytas finansinis planas. Rengiant Kelmės VVG vietos plėtros strategiją buvo organizuotas ne vienas Kelmės VVG valdybos posėdis. Posėdžiuose buvo aptarti ir patvirtinti VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizės rezultatai, SSGG analizės rezultatai, prioritetai, priemonės, jų veiklos sritys bei finansinis planas (žr. Priedas Nr. 10).
8.2.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: VPS įgyvendinimo metu Kelmės VVG, taikydama principą „Iš apačios į viršų“, aktyviai bendradarbiaus su rajono bendruomeninėmis organizacijomis, kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis bei kitais pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovais. Rengiant kvietimų teikti vietos projektus dokumentaciją, kviečiant teikti vietos projektų paraiškas, tvirtinant vietos projektus, pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus ir vykdant stebėseną bei vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimą bus taikomos aktyvaus bendradarbiavimo ir mokymo priemonės. VVG administracija ir valdyba bus atsakingos už pagalbą ir konsultacijų teikimą vietos projektų pareiškėjams įgyvendinant planuotus projektus. VVG administracijos darbuotojai rengiant kvietimų teikti vietos projektų dokumentaciją bendradarbiaus su VVG valdyba, kuri apsvarstys ir tvirtins šiuos kvietimus bei vietos projektus. Šie dokumentai bei projektų paraiškų reikalavimai bus pristatomi VVG teritorijos aktyvinimo veiklas – mokymus, informacinius renginius bei konsultacijas. Kvietimai teikti vietos projektų paraiškas Kelmės rajono gyventojams bus publikuojami vietos spaudos leidiniuose, Kelmės VVG, savivaldybės bei Nacionalinės mokėjimo agentūros internetiniuose tinklapiuose.

	VPS įgyvendinimo rezultatai etapais bus pristatomi konferencijose, organizuojamuose mokymuose bei aptariami per įvairius susitikimus, kuriuose bus kviečiami dalyvauti visų sektorių, kurie numatyti kaip potencialūs vietos projektų pareiškėjai ir vykdytojai, atstovai, t.y. nevyriausybės organizacijos (bendruomeninės, viešosios įstaigos, jaunimo ir kitos organizacijos); smulkūs verslo subjektai, ūkininkai; vietos valdžios atstovai. Įgyvendinant VPS, kaip viena iš teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklų, yra mokymai, kurie užtikrintų, kad laikotarpis, skirtas projektų paraiškų teikimui, buvo efektyvus ir pakankamas tam procesui pasiruošti, projektai būtų vykdomi sklandžiai bei būtų vykdoma VPS stebėseną ir pristatomi įgyvendinimo rezultatai. Planuojama į mokymus kviešti rajono bendruomeniniais ir kitomis nevyriausybės organizacijomis bei kitus pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus. Vykdam VPS įgyvendinimo stebėseną bus pasitelkiamas VVG visuotinis narių susirinkimas, kurį sudaro fiziniai ir juridiniai asmenys, atstovaujantys įvairias organizacijas, įmones ir įstaigas veikiančias Kelmės rajone, ir kuriam VPS administravimo vadovas teikia kasmetines VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitas.
8.3.	Partnerystės principas:
8.3.1.	Vietos veiklos grupės yra originalus ir svarbus „Leader“ metodo elementas. VVG užduotis yra nustatyti ir įgyvendinti vietinę plėtros strategiją, priimti sprendimus dėl savų finansinių išteklių skirstymo ir tuos išteklius valdyti. VVG gali veiksmingai skatinti tvarų vystymąsi, nes jos: ❖ sutelkia ir sujungia esamus valstybinio, privačiojo, pilietinio ir savanoriško sektorių žmogiškuosius ir finansinius išteklius; ❖ suburia vietinius subjektus į kolektyvinius projektus ir daugiasektorinę veiklą, kad būtų pasinaudota bendradarbiavimu, bendrąja nuosavybe ir pasiekta kritinė masė, reikalinga vietovės ekonominiui konkurencingumui pagerinti; ❖ pagerina įvairių kaimo subjektų, neretai turinčių nedaug bendro darbo patirties, dialogą ir bendradarbiavimą, sumažindamos galimų konfliktų tikimybę ir konsultacijomis bei diskusijomis palengvindamos derybas dėl sprendimų; ❖ dėl skirtingų partnerių sąveikos palengvina prisitaikymo ir pokyčių žemės ūkio sektoriuje procesus (pvz., aukštos kokybės produktai, maisto grandinės), aplinkos klausimų įtraukimą, kaimo ekonomikos diversifikavimą ir gyvenimo kokybės gerinimą. Principo laikymasis rengiant VPS: Kelmės VVG rengdama VPS bei priimdama sprendimus dėl jos priemonių, veiklos sričių ir finansinio plano didelį dėmesį skyrė partnerystės principo laikymuisi. Kelmės VVG užtikrina lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią naujų narių priėmimo tvarką – atvirą naujiems nariams. Kelmės VVG veikia partnerystės, grindžiamos trijų sektorių – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios, principu. Kelmės VVG šiuo metu priklauso 76 nariai, atstovaujantys visus tris sektorius. Kelmės VVG valdyba susideda iš 12 narių, renkamų visuotiniame narių susirinkime pagal skaidrią ir demokratinę rinkimų procedūrą, nepažeidžiant partnerystės principo, kurie taip pat atstovauja skirtingus sektorius: ❖ pilietinės visuomenės – 5 nariai; ❖ verslo – 4 nariai; ❖ vietos valdžios – 3 nariai. Atsižvelgiant į visą, aukščiau pateiktą informaciją, matyti, jog Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupė, jos visuotinis narių susirinkimas ir valdyba atitinka visus partnerystės principo ypatumus. Siekiant užtikrinti partnerystės principo laikymąsi, rengiant VPS, aprašant jos priemones, veiklos sritis bei sudarant finansinį planą reguliariai buvo organizuojami susitikimai su VVG valdyba, gauti rezultatai taip pat aptariami visuotiniuose susirinkimuose.
8.3.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS:

	Įgyvendinant vietos plėtros strategiją bus laikomasi tokios pat Kelmės VVG ir sprendimo priėmimo organų struktūros. Būtina valdybos narių rotacija, kaip numatyta įstatuose, vyks kas 3 metai, proporcingai nuo kiekvieno – pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios – sektoriaus keičiant bent 1/3 kolegialaus Asociacijos valdymo organo narių, taip užtikrinant lanksčią, atvirą ir nediskriminuojančią VVG veiklą. Taip pat, siekiant sumažinti konfliktų tikimybę ir palengvinti sprendimų priėmimą, dėl projektų finansavimo VVG administracija ir valdybos nariai, vykdančys funkcijas numatytas tiesioginiuose pareiginiuose nuostatuose ar Kelmės VVG steigimo dokumentuose, organizuos susitikimus su potencialiais projektų teikėjais ir vykdytojais, vietos verslininkais ir ūkininkais. Susitikimų metu bus aptariamasi projektų idėjos, ieškoma bendrų plėtros kryptių ir galimybių pasinaudoti jau turimais ištekliais, bei infrastruktūra. Dar vienas svarbus šių susitikimų uždavinys – įgyvendinant partnerystės principą, kartu įgyvendinti ir teritorinį, t.y. siekti, kad VPS lėšos bendru sutarimu būtų paskirstytos tolygiai ir tikslingai visoje Kelmės VVG teritorijoje.
8.4.	Inovacijų principas:
8.4.1.	Siekiant inicijuoti naujoves bei struktūrinius pokyčius kaimo teritorijoje, reikia pereiti nuo buvimo veikėju prie buvimo partneriu. VVG privalo atlikti svarbų vaidmenį skatindama taikyti novatoriškus kaimo vietovių plėtros metodus. Kadangi novatoriškumas yra vienas iš pagrindinių LEADER metodo principų. Toks novatoriškumas skatinamas suteikiant VVG plačią veiksmų laisvę ir lankstumo atsargą priimant sprendimus dėl veiklos, kurią VVG remia. Naujovių diegimą reikia suprasti plačiąja prasme. Tai gali būti naujo produkto, proceso pristatymas, naujos organizacijos ar rinkos sukūrimas. Principo laikymasis rengiant VPS: Rengiant vietos plėtros strategiją Kelmės VVG sudarė tik „Leader“ programą įgyvendinančioms Asociacijoms būdingą valdymo struktūrą bei į VPS rengimą įtraukė įvairių socialinių grupių partnerius, kartu įgyvendindama novatoriškus „Iš apačios į viršų“ ir „Partnerytės“ principus, ir taip užtikrindama novatoriškos bendradarbiavimo formos įgyvendinimą rengiant vietos plėtros strategiją. Naujovėms kaimo vietovėse diegti gali prireikti perkelti ir pritaikyti kitur sukurtas naujoves, modernizuoti tradicinių formų žinias arba rasti naujus ilgalaikių kaimo problemų sprendimus, kai tinkamo ar ilgalaikio tų problemų sprendimo nebuvo rasta kitokiomis strateginio poveikio priemonėmis. Vadovaudamasi šia nuostata ir siekdama inovatyviai įgyvendinti vieną iš EŽŪFKP prioritetų „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“, Kelmės VVG ėmėsi šių veiksmų: ❖ įgyvendindama kitus projektus potencialiems projektų rengėjams bei vykdytojams buvo organizuoti inovatyvūs mokymai, susiję su bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslumu, socialiniu verslu bei bendradarbiavimu. ❖ organizavo susitikimus-diskusijas su kaimo bendruomenių ir kitų įstaigų bei organizacijų atstovais, jaunimo ir verslo atstovais, seniūnais, VVG valdybos nariais bei administracijos darbuotojais, kurios buvo orientuotos į verslumo skatinimą, projektinių idėjų, susijusių su pajamų generavimu, išgryninimą. ❖ VPS numatytos inovatyvios priemonės: „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“, „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ ir „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“ bei veiklos sritys „Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimui“, „Parama žemės ūkio produktų perdirbimui ir realizavimui“.
8.4.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS novatoriškos bendradarbiavimo formos bus užtikrinamos pasitelkint novatoriškus „Iš apačios į viršų“ ir „Partnerytės“ principus. VPS įgyvendinimo metu ypatingas dėmesys bus skiriamas šioms veiksnams:

	❖ inovacijų diegimas bus skatinamas bendradarbiaujant, gilinant suinteresuotų šalių žinias pačios inovacijos ir jos supratimo plačiaja prasme srityje. Planuojama organizuoti bendrus mokymus, užsiėmimus su Kelmės rajone veikiančiu verslu, pelno nesiekiančiomis organizacijomis, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui. Tikslinės grupės bus skatinamos kurti tinklus ir panaudojant skirtingą patirtį ir praktiką kuriant inovacijas; ❖ prieš skelbiant kvietimą teikti vietos projektų paraiškas ir atrenkant projektus bus organizuojamos diskusijos, praktinės darbo grupės, mokymai dėl inovacijų taikymo vietos projektuose; ❖ atrenkant vietos projektus, pagal tam tikras priemones, pirmumas bus taikomas tiems projektams, kurie įgyvendina inovacijas šalies ir (arba) teritorijos mastu (žr. 9 lentelę „VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas“). ❖ VPS bei projektų įgyvendinimo metu sieksime organizuoti kuo daugiau praktinių susitikimų su inovacijas jau įgyvendinusiems projektams, kurie dalintųsi savo gerąja patirtimi.
8.5.	Integruoto požiūrio principas:
8.5.1.	Integruoto požiūrio principas siekia spręsti ne atskirų sektorių problemas, o parengti skirtingų sektorių plėtrą apimančią vietos plėtros strategiją. Vietos veiklos grupių rengiamos vietos plėtros strategijos turi daugiasektorinį pobūdį, kurio esmė priklauso nuo gebėjimo sujungti ekonomikos, socialinio, kultūros ir aplinkos sektorių veiklas. Bendradarbiaujant šiems sektoriams, galima rasti tinkamus sprendimus ir kurti naują pridėtinę bendros veiklos vertę. Principo laikymasis rengiant VPS: VPS siekiama, kad projektai išlaikytų atskirų socialinio, ekonominio ir aplinkosauginio sektorių identifikuotų problemų bendrus sprendimus, projektų veiklos papildytų viena kita ir būtų įgyvendintas „bendro projektų rato principas“, t.y. sukurta infrastruktūra leistų plėsti ir vykdyti veiklas, kurios padės spręsti tam tikros vietovės ekonomines problemas (pavyzdžiui: darbo vietų kūrimą) Rengiant VPS buvo organizuoti konsultaciniai-informaciniai renginiai su bendruomenių ir kitų įstaigų bei organizacijų atstovais, jaunimo ir verslo atstovais, seniūnais, VVG valdybos nariais bei savivaldybės administracijos darbuotojais. Siekiant gauti kuo patikimesnę informaciją apie rajono socialinį, ekonominį, aplinkosauginį sektorius buvo apklausti seniūnai, Kelmės rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos, Kraštotvarkos, paveldosaugos ir statybos, Strateginio planavimo ir projektų valdymo, Švietimo, kultūros ir sporto bei Žemės ūkio ir kaimo plėtros skyrių darbuotojai. Taip pat buvo atlikta rajono gyventojų anketinė apklausa, kurios metu gauti rezultatai (žr. Priedą Nr. 8), padėjo identifikuoti opiausias rajono problemas, poreikius, bei svarbiausias sritis, kurioms reikalinga parama. Remiantis gauta informacija ir siekiant užtikrinti VPS daugiasektoriškumą, bei spręsti iškeltas rajono problemas buvo suformuotos VPS priemonės ir veiklos sritys, kurios skirtos įvairių interesų grupių projektams remti (žr. 9 lentelę „VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas“). Siekiant nustatyti, kaip VPS numatyta veikla ir projektai būtų susieti į visumą visos VVG teritorijos ir regiono atžvilgiu, buvo atliktas VPS prioritetų ir priemonių palyginimas su Kelmės rajono savivaldybės 2013-2020 metų ilgalaikiu strateginiu plėtros planu ir Šiaulių regiono 2014-2020 metų plėtros planu.
8.5.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: VPS įgyvendinimo metu bus vykdoma nuolatinė stebėseną, už kurią bus atsakinga Kelmės VVG administracija ir valdybos nariai (žr. 13 lentelę „VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną“). Kvietimai, teikti vietos projektų paraiškas, bus skelbiami skirtingoms priemonėms. Siekiant tikslingai panaudoti VPS lėšas, išvengti klaidų bei atlikti nuolatinę VPS įgyvendinimo stebėseną ir VVG teritorijos gyventojų aktyvinimą, kvietimai bus skelbiami pagal atskiras VPS priemones, VPS priemonių lėšas panaudojant kelių skirtingų kvietimų metu, detalus planuojamų kvietimų

	planas su planuojamomis skelbti VPS priemonėmis pateikiamas kitoje lentelėje (žr. 10 lentelę „VPS įgyvendinimo veiksmų planas“).
8.6.	Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas:
8.6.1.	Principo laikymasis rengiant VPS: Darbas tinkle – tai „Leader“ grupių, kaimo vietovių administravimo institucijų ir organizacijų, dalyvaujančių ES kaimo plėtroje, neatsižvelgiant į tai, ar jos yra tiesioginės „Leader“ naudos gavėjos, keitimasis rezultatais, patirtimi ir žiniomis. Darbas tinkle – tai dalijimasis gerąja patirtimi, naujovių platinimas ir patirties, įgytos vykdant vietinę kaimo plėtrą, taikymas. Darbas tinkle susieja žmones, projektus ir kaimo vietas ir padeda įveikti kai kurių kaimo regionų izoliuotumą. Susiedamas „Leader“ grupės jis gali paskatinti imtis bendradarbiavimo projektų. Bendradarbiavimas – tai dar daugiau negu tinklo darbas. Bendradarbiaujanti VVG imasi bendro projekto su kita „Leader“ grupe kitame regione, valstybėje narėje ar net trečiojoje šalyje. Bendradarbiavimas gali padėti VVG savo vietinę veiklą padaryti intensyvesnę. Jis gali suteikti galimybę išspręsti tam tikras problemas ar padidinti vietinių išteklių vertę. Dalyvavimas VVG tinkle: Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupė nuo pat įsikūrimo aktyviai dalyvauja tinklo veikloje. Kelmės VVG nuo 2008 metų yra VVG tinklo narė. Bendradarbiavimas su kitomis Lietuvos VVG: 2014 metais Kelmės krašto partnerystės VVG ir Tauragės rajono VVG įgyvendino bendrą teritorinį projektą „Bendraminėčiai: amatų plėtotė“. (Kelmės VVG - Partneris) Projektas skirtas kaimo gyventojų verslumui bei amatų plėtrai skatinti, didinti ne žemės ūkio veiklų įvairovę kaimo vietovėse. Projektu tikimasi, kad propaguojant amatininkų ir verslininkų gerąją patirtį, įgyvendinant amatų ir verslo rinkodaros priemones bei skatinant kaimo amatininkus bendradarbiauti su kitų rajonų amatininkais bus sustiprinta vietos gyventojų motyvacija imtis naujų ekonominių veiklų ir įsisavinti naujus pajamų šaltinius. Informacijos apie amatininkus sklaida taps ne tik sektiniu pavyzdžiu daugeliui rajono gyventojų, bet pagyvins vietos rinką ir skatins naujų pajamų šaltinių atsiradimą, darbo vietų kūrimą. Bendradarbiaujant su kitomis užsienio VVG: 2012-2013 metais Kelmės krašto partnerystės VVG ir Švedijos Skanes Ess vykdė tarptautinį projektą „Leader bendradarbiavimas tarp LEADER Skanes ESS ir Kelmės VVG“ (Kelmės VVG - Partneris), kurio metu buvo vykdoma etnokultūros, kraštotyros, tradicinės kulinarijos ir tradicinių amatų populiarinimo programa, kuri įgyvendinta organizuojant ir dalyvaujant mokomosiose stovyklose.
8.6.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: Kelmės VVG planuoja ir ateityje, per vietos plėtros strategijos įgyvendinimo laikotarpį, bendradarbiaudama siekti tarptautinių projektų tęstinumo ir naujų projektų idėjų įgyvendinimo, tačiau tolimesnis šio principo laikymas labai priklausys nuo turimų Kelmės VVG lėšų ir galimybių teikti teritorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektus. Kelmės VVG ketina inicijuoti bendradarbiavimo ryšių užmezgimą ir bendrų projektų įgyvendinimą su aplinkinių rajonų vietos veiklos grupėmis, taip pat organizuoti patirties mainus, dalinimosi patirtimi mokymus, skirtus socialinio verslo pradininkams su kitomis VVG tinklo narėmis. Planuojama bendradarbiauti ir su užsienio šalių vietos veiklos grupėmis, ypač su „senosiomis“ šalimis, kuriose LEADER metodo įgyvendinimas pažengęs į priekį ir kuriose galima pasisemti gerosios bendruomeninio ir socialinio verslumo patirties. Šiuo metu Kelmės VVG aktyviai susirašinėja su Lenkijos ir Švedijos vietos veiklos grupėmis ir sieks inicijuoti tarptautinius projektus su šiomis šalimis.
8.7.	Vietos finansavimo ir valdymo principas:
8.7.1.	Principo laikymasis rengiant VPS: Kelmės VVG strategijos rengimo ir įgyvendinimo eigoje didelis dėmesys skiriamas gerai veiklos struktūrai, sėkmingai derinant valdymo, finansavimo ir administravimo priemones.

	Vietos veiklos grupės strateginio valdymo procesas artimai susijęs su organizacija, jos vidine kultūra ir žmogiškaisiais ištekliais. Tam, kad būtų įtraukti visi suinteresuoti rajono gyventojai, Kelmės VVG, remdamasi partnerystės principu, ypatingą dėmesį skyrė vietos gyventojų, kaimo bendruomenių ir kitų NVO, verslo ir viešojo sektoriaus įtraukimu į VPS rengimo procesą. Organizuojant konsultacinius-informacinius renginius Kelmės VVG turėjo tikslą – siekiant ekonominės rajono plėtros sujungti patirtį, žinias ir darbštumą, t.y. paskatinti smulkaus vietos verslo ir bendruomenių bendradarbiavimą vykdant ekonomines veiklas. Užtikrinant bendradarbiavimą visais lygiais, į konsultacinius-informacinius renginius bei kitus susitikimus susipažinti su VPS finansavimo galimybėmis buvo kviečiami visi suinteresuoti asmenys. Naujojo 2014-2020 finansavimo periodo galimybės buvo plačiai viešinamos visame rajone, informacija apie organizuojamus renginius buvo platinama bendruomenių pirmininkų, seniūnų, verslininkų, jaunimo organizacijų lygmeniu. Geriausias naujovių viešinimo būdas „iš lūpų į lūpas“ pasiteisino, kadangi į konsultacinius-informacinius renginius atvykdavo naujų žmonių, turinčių naujų idėjų ir iniciatyvų. Siekiant neišskirti bendruomenių ar kitų organizacijų lyderių iš kitų narių, į susitikimus visuomet buvo kviečiama po 2-4 žmones, todėl idėjos buvo generuojamos remiantis ne vieno žmogaus nuomone.
8.7.2.	Principo laikymasis įgyvendinant VPS: VPS įgyvendinimo metu bus vykdomi viešųjų ryšių veiksmai tam, kad vietos projektų rezultatai būtų žinomi visos Kelmės VVG teritorijos gyventojams ir teiktų jiems naudą. Šiame procese ketinama ypač aktyviai bendradarbiauti su vietine spauda, reguliariai atnaujinti Kelmės VVG internetinį tinklalapį. Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas metu Kelmės VVG sudarys vienodas sąlygas vietos projektų paraiškų teikėjams, taip siekdama, kad vietos projektai geriausiai atitiktų VPS tikslus ir prioritetus. Viešai skelbiamuose priemonių aprašymuose detalizuoti tinkami projektų teikėjai, finansavimo galimybės ir atrankos kriterijai projektų vertinimui. Siekiant užtikrinti bendruomenių ir kitų organizacijų lyderių ir naudos gavėjų bendradarbiavimą Kelmės VVG pelno nesiekiančiose projektuose (projektus, kuriuos teikia NVO, VšĮ, savivaldybė ir jos biudžetinės įstaigos) kaip vienus iš svarbiausių atrankos kriterijų numatė: ❖ <i>projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų įtraukimas į projekto rengimą (apklausos, tyrimai, analizės, susirinkimai ir pan.);</i> ❖ <i>didesnis projekto naudos gavėjų skaičius, t.y. sukurtomis paslaugomis besinaudojančių asmenų skaičius;</i> ❖ <i>projektas įgyvendinamas partnerystėje su kitais subjektais dalyvaujančiais projekto veiklose ir besinaudojančiais projekto rezultatai;</i> Siekiant vietos plėtros strategijos įgyvendinimą suderinti su aktualiais vietos gyventojų, organizacijų, verslininkų poreikiais, prieš kvietimus teikti vietos projektų paraiškas planuojama organizuoti mokymus, rinkti projektines idėjas ir taip tinkamai suplanuoti skelbiamų kvietimų priemones bei biudžetą.
Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.8.	Jaunimas:
8.8.1.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS: Remiantis LR Finansų Ministerijos 2014 metų kovo 10 d. publikuotomis metodinėmis gairėmis institucijoms, pareiškėjams ir projektų vykdytojams „Lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto įgyvendinimas ES struktūrinės paramos investicijose“, jaunimas įvardijamas kaip tikslinė grupė, patirianti diskriminaciją. Todėl Kelmės VVG buvo nutarta VPS rengimo metu ypatingą dėmesį skirti šios tikslinės grupės įtraukimui į bendrus strategijos kūrimo veiksmus. Kelmės VVG jaunimo nuo 14 iki 29 metų amžiaus įtraukimui į strategijos rengimą 2014 metų lapkričio 10-11 dienomis organizavo darbo grupes su jaunimu, kurių metu vyko diskusijos prie apskrito stalo apie įvairias kaimiškųjų vietovių jaunimo problemas ir galimus jų sprendimo

	būdus. Susitikimų metu taip pat buvo pristatyta Kelmės VVG veikla, pateikta platesnė informacija apie rengiamą vietos plėtros strategiją ir analizuojami pagrindiniai jaunimo poreikiai ateinančiam periodui. Siekiant paskatinti jaunimą aktyviau įsitraukti į VPS rengimą analizuojant jų situaciją ir nustatant poreikius bei suteikiant jiems prioritetus, 2014 m. lapkričio 19 d. vykdant konsultacinę-informacinę renginį „Regiono perspektyvinės plėtros modelio kūrimas“ dalyvauti buvo pakviesti rajono jaunimo organizacijų atstovai ir asmenys dirbantys su jaunimu. Renginio metu buvo ne tik analizuojama jaunimo situacija rajone, bet ir aptariamos galimos jaunimo projektų idėjos. Kelmės rajone gyvenantys jauni asmenys nuo 30 iki 40 metų 2014 m. birželio-liepos ir spalio-gruodžio mėn. dalyvavo konsultaciniuose-informaciniuose renginiuose, kartu su kitais asmenimis, taip pat ši amžiaus grupė dalyvavo kaimo gyventojų anketinėje apklausoje. Pagal anketų rezultatų apibendrinimą matyti, kad apklausoje dalyvavo jaunimas nuo 18 iki 29 metų (104 respondentai) ir asmenys nuo 30 iki 45 metų (200 respondentų). Iš viso amžiaus grupė nuo 18 iki 45 metų sudaro 52,8 proc. visų apklaustųjų. Renginių metu dalyviai buvo kviečiami aktyviai išsakyti savo lūkesčius, identifikuoti viso rajono ir atstovaujamos teritorijos poreikius bei įvardinti krašto stiprybes ir silpnybes ir taip prisidėti prie teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizės ir SSGG rengimo. Anketų duomenys buvo apibendrinti ir atsižvelgiant į apibrėžtas rajono silpnybes (R7, R10, R11, R23, R32) buvo numatyta atskira vietos plėtros priemonė skirta jaunimo poreikių tenkinimui bei rajono silpnybių stiprinimui: „Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklą rėmimas“, taip pat jaunų žmonių įtrauktis numatyta kaip vienas iš atrankos kriterijų vertinant vietos projektų paraiškas.
8.8.2.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: Siekdami laikytis šio principo visuose VPS įgyvendinimo etapuose, esame numatę visą eilę veiksmų, kurių imsimės: ❖ Organizuojant VVG valdymo organo darbą. Kelmės VVG valdyboje išrinkti 7 asmenys iki 40 metų amžiaus, t.y. 58,3 proc. visų valdybos narių. Šį skaičių sieksime išlaikyti visą VPS įgyvendinimo laikotarpį. ❖ Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas. Vietos plėtros strategijos II prioriteto „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“ priemonė „Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklą rėmimas“ skirta jaunimo iniciatyvoms įgyvendinti. Priemonė turi dvi veiklos sritis, skirtas laisvalaikio: „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui“ ir verslo „Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimui“ iniciatyvų įgyvendinimui. Veiklos sritis „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimas“ skirta skatinti veiklas, skirtas asmenims iki 29 metų, t.y. projektų pareiškėjais gali būti jaunimo organizacijos, kurių narių amžiaus vidurkis neviršija 29 metų ir/arba kaimo bendruomenės, kitos nevyriausybinių organizacijos, viešosios ir biudžetinės įstaigos dirbančios su jaunimu iki 29 metų. Veiklos sritis „Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimui“ skirta jauniems asmenims iki 40 metų t.y. tinkami pareiškėjai pagal šią veiklos sritį gali būti fiziniai asmenys ne jaunesni nei 18 ir ne vyresni nei 40 metų amžiaus. ❖ Atrenkant vietos projektus. Tam tikrose VPS priemonėse jaunimo įtrauktį numatėme kaip vieną iš projektų atrankos kriterijų: Priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas“ atrankos kriterijus „<i>projekto veiklos orientuotos į jaunimo iki 29 metų (imtinai) laisvalaikio užimtumą</i>“. Priemonės „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“ veiklos sritis „Parama žemės ūkio produktų perdirbimui ir realizavimui“ atrankos kriterijus „<i>paraišką</i>“.

	<i>teikia ūkininkas (fizinis asmuo) jaunesnis kaip 40 metų arba privatus juridinis asmuo, kurio darbuotojų amžiaus vidurkis yra mažesnis kaip 40 metų“.</i> Priemonės „Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“ veiklos sritis „Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse“ atrankos kriterijus „<i>didesnis įdarbintų jaunų žmonių iki 40 metų ir (arba) socialiai pažeidžiamos grupės (vaikai, vyresnio amžiaus žmonės, neįgalieji ir pan.) skaičius“.</i> ❖ Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną ir vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo skatinimo veiklas. Vykdant veiklas, susijusias su vietos gyventojų aktyvinimu į planuojamus organizuoti informacinius- konsultacinius renginius įtrauksime ir jaunimą iki 29 metų, ir jaunos asmenis iki 40 metų. Šie asmenys taip pat bus įtraukti vykdant apklausas dėl mokymų poreikio ir atsižvelgiant į tai, planuojama organizuoti mokymus tam tikroms amžiaus grupėms aktualiais klausimais. Taip pat jauni asmenys, iki 40 metų, bus kviečiami į visus Kelmės VVG organizuojamus renginius, konferencijas, organizuojamas gerosios patirties ar kitas su vietos plėtros strategijos priemonių įgyvendinimu susijusias keliones.
8.9.	Kultūra:
8.9.1.	VVG veiksmas, susijęs su prioriteto laikymusi rengiant VPS: Įvairiapusiai veiksniai, lemiantys artimesnius tarpsektorinius ryšius Kelmės VVG teritorijoje, siejami su kultūros tęstinumo užtikrinimu, jos nuolatiniu formavimusi. Kaip vieną iš tikslinių sričių rengiant VPS Kelmės VVG nagrinėjo kultūros situaciją rajone. Kelmės rajono savivaldybės Švietimo, kultūros ir sporto skyrius, seniūnai bei bendruomenės aktyviai dalyvavo rengiant Kelmės rajono 2016-2023 metų vietos plėtros strategiją, analizuojant kultūros situaciją rajone ir numatant kultūros plėtros priemones. Kultūros tema buvo diskutuojama darbo grupių metu, buvo aptariama, kaip plėtoti partnerystę tarp kultūros centrų filialų ir bendruomenių, kaip organizuoti bendras veiklas, kadangi tiek kultūros centrų filialų, tiek bendruomenių veiklose dalyvauja tie patys žmonės. Buvo aptarta bendrų projektų galimybė. Atliekant rajono situacijos analizę taip pat buvo nagrinėjama kultūros situacija rajone: veikiantys kolektyvai, tradicinės šventės, veikiančios nevyriausybines organizacijas ir kultūros įstaigos, taip pat kultūros ir istorijos vertybės bei tradiciniai amatai. Išanalizavus gautą informaciją buvo apibrėžti 5 teiginiai, nusakantys rajono stiprybes (R41, R43, R45, R46, R48). O kaip vieną iš remiamų sričių anketinėje apklausoje dalyvavę asmenys nurodė bendruomeniškumą skatinančių iniciatyvų rėmimą. Atsižvelgiant į tai, Kelmės VVG savo VPS numatė priemonės „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų švietėjiškų veiklų rėmimas“ veiklos sritį „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“, kurios tikslas - plėtoti žmogiškuosius išteklius, didinti socialinį, kultūrinį ir visuomeninį Kelmės rajono gyventojų potencialą.
8.9.2.	VVG veiksmas, susijęs su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS: Vykdant veiklas, susijusias su vietos gyventojų aktyvinimu į planuojamus organizuoti informacinius, konsultacinius renginius, įtrauksime ir rajono kultūros centro filialų, bibliotekų darbuotojus, rajono menininkus bei kitus su kultūra susijusius asmenis. Kultūros atstovus taip pat įtrauksime ir į apklausas dėl mokymų poreikio ir, atsižvelgiant į išsakytą poreikį, organizuosime mokymus temomis, susijusiomis su kultūros plėtra. Kultūros atstovai taip pat bus kviečiami į visus Kelmės VVG organizuojamus renginius ir konferencijas, sieksime, kad organizuojant gerosios patirties ar kitas su vietos plėtros strategijos priemonių įgyvendinimu susijusias keliones būtų įtraukti kultūros sritį atstovaujantys asmenys. Pagal VPS priemonės „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų švietėjiškų veiklų rėmimas“ veiklos sritį „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“ numatytos remti veiklos, susijusios bendruomenių kultūrinės tapatybės, kūrybingumo, bendruomeniškumo ir pilietiškumo puoselėjimu:

	❖ laisvalaikio, kultūros, sporto veiklos, kaimo tradicijų, mėgėjų meno puoselėjimo veiklų organizavimas; ❖ tradicinių švenčių ir kitų renginių organizavimas; ❖ įvairių gyventojų grupių (jaunimo, moterų, senjorų ir pan.) ir (arba) interesų grupių klubų ir centrų kūrimas, ir (arba) veiklų vykdymas; ❖ neformalaus šveitimo veiklų vykdymas.
8.10.	Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):
8.10.1.	Darnus vystymasis – tai vystymasis, kurio metu yra derinami ekonominiai, socialiniai ir aplinkos aspektai siekiant patenkinti dabarties kartos poreikius, kartu nepabloginant gyvenimo sąlygų ateities kartoms. VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi rengiant VPS: Atskiras aplinkos situacijos tyrimas Kelmės VVG teritorijoje nebuvo atliekamas. Rengiant Kelmės VVG vietos plėtros strategiją vadovavomės Kelmės rajono savivaldybės parengtais dokumentais ir siekėme laikytis darnaus vystymosi principo įgyvendinant šias priemones ir veiklos sritis, kurios turės teigiamos įtakos darniam vystymuisi: ❖ „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“; ❖ „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“; ❖ „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“; ❖ „Bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“; ❖ „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“ veiklos sritis „Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose“; ❖ „Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas“ veiklos sritis „Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimuisi“. Projektams keliamų reikalavimų formulavime bus siekiama, kad vykdomos veiklos neturėtų neigiamų pasekmių aplinkai. Jeigu projektas gali turėti įtakos aplinkos apsaugai tokiu atveju turėtų būti atliekamas projekto poveikio aplinkai vertinimas (jei pagal teisės aktus privalomas). Jeigu vietos projekto veiklos daro neigiamą poveikį aplinkai tokiu atveju būtina vietos projektuose numatyti priemones, kuriomis bus vykdoma neigiamo poveikio aplinkai prevencija. Atsižvelgiant į šią darnaus vystymosi sampratą numatėme sekančias VPS priemones ir veiklos sritis, kurios yra neutralios darniam vystymuisi: ❖ „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“; ❖ „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“ veiklos sritis „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“; ❖ „Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas“ veiklos sritis „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui“.
8.10.2.	VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi įgyvendinant VPS: Visuose VPS įgyvendinimo etapuose ypatingas dėmesys bus skiriamas tam, kad įgyvendinami projektai neturėtų neigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi ir jos aplinkos būklei, kad į projektų atrankos procesus bei vietos projektų įgyvendinimo metu būtų kuo aktyviau įtraukiami asmenys, turintys gebėjimų darnaus vystymosi ir aplinkos apsaugos srityje, kad projekto diegėjams būtų teikiama metodinė pagalba šiais klausimais. Kvietimų teikti paraiškas etape ypatingai akcentuosime tai, jog įgyvendinamų projektų veiklos, turinčios aiškios neigiamos įtakos – nepriimtinos Kelmės VVG teritorijos darniam vystymuisi ir aplinkos kokybei. Šis principas bus viešinamas jau kvietimų teikti paraiškas informacijoje. Teikiant vietos projektų paraiškas vietos projektų pareiškėjų bus prašoma aprašyti vietos projekto atitiktį darnaus vystymosi principui ir atsakant į sekančius klausimus:

	❖ ar projekto veiklose nenumatyti veiksmai, kurie turėtų neigiamą poveikį darnaus vystymosi principų įgyvendinimui; ❖ ar projekto veiklose numatyti veiksmai ir priemonės, kuriomis bus vykdoma neigiamo poveikio aplinkai prevencija; ❖ ar projektas ir planuojamos vykdyti veiklos iš esmės neprieštarauja Europos Bendrijos bei Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos nuostatom; ❖ ar projekto veiklos nepažeidžia aplinkos apsaugos reikalavimų ir jose nėra numatytos investicijos, kurios galėtų turėti kokią nors įtaką aplinkosaugai; ❖ ar projekto veiklose planuojami veiksmai ir investicijos nedaro neigiamos įtakos sprendžiant socialines bei ekonomines problemas; ❖ ar projekto veiklomis siekiama aktyvinti projekto dalyvius ieškant galimų socialinių bei ekonominių problemų sprendimų konkrečiose kaimo vietovėse prisidedant prie nedarbo, skurdo arba socialinės atskirties mažinimo; ❖ ar projektas neprieštarauja darnaus vystymosi nuostatom regionų plėtros srityje, vadovaujantis Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 575 (Žin., 2005, Nr. 66-2370). VPS rezultatu sklaidos ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo metu bus akcentuojama būtinybė laikytis darnaus vystymosi principo ne tik rengiant vietos projektus, juos įgyvendinant, bet ir užtikrinant jų priežiūrą. Projektų vykdytojams ir potencialiems pareiškėjams bus akcentuojami būtinybė, jog projektų veiklos padėtų spręsti socialines ir ekonomines problemas, prisidėtų prie nedarbo, skurdo ir socialinės atskirties mažinimo.
8.11.	Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas
8.11.1.	Lietuvoje pasiekta pažanga įtvirtinant moterų ir vyrų lygias galimybes. Tačiau daugelis darbo rinkos rodiklių (nedarbo, skurdo lygis, darbo rinkos susiskaidymas į „vyrškas“ ir „moteriškas“ ar rasės profesijas, gaunamas atlygis už darbą ir kt.) rodo, kad praktikoje vyrų ir moterų padėtis skiriasi. Lygios galimybės yra viena iš EB horizontaliųjų sričių, todėl į ją privaloma atsižvelgti taip pat visais ES struktūrinės paramos etapais – užtikrinti moterų ir vyrų lygybę ir lyčių lygybės principo įgyvendinimą visose srityse ir nediskriminavimą dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos gaunant paramą ir (arba) naudojantis jos rezultatais. Naujuoju 2014-2020 m. programavimo laikotarpiu lyčių lygybės ir nediskriminavimo principai išlieka tarp svarbiausių ES struktūrinių ir investicinių fondų panaudojimo horizontaliųjų prioritetų. Horizontalumas reiškia, kad lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioritetą gali ir turi būti įgyvendinami visose srityse pagal ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją vykdomuose projektuose nuo švietimo iki turizmo⁸⁸. VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS Vertinant lyčių lygybės ir diskriminavimo aspektus, pripažįstama, kad vyrai ir moterys neturi vienodų sąlygų naudotis visuomenės ištekliais ir galimybėmis. Todėl naujoje VPS numatėme priemones, leidžiančias integruoti lyčių lygybės ir nediskriminavimo aspektus. Rengiant VPS, Kelmės VVG iniciavo tų grupių, kurios šiame procese turėjo galimybę būti silpniau išgirstos, įtraukimą. Vykdytoje anketinėje apklausoje, konsultaciniuose-informaciniuose renginiuose buvo sudarytos galimybės dalyvauti visiems rajono gyventojams, nepriklausomai nuo tautinės kilmės, religinių įsitikinimų, negalios, šeimyninės padėties ar lytinės orientacijos, kviečiant atvirai išsakyti savo ar atstovaujamos grupės nuomonę, poreikius, siūlymus ir pastabas.

⁸⁸Lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto įgyvendinimas ES struktūrinės paramos investicijose. Metodinės gairės institucijoms, pareiškėjams ir projektų vykdytojams, LR Finansų ministerija, 2014

	VPS rengimo metu lyčių lygybės ir nediskriminavimo (išskyrus jaunų žmonių pozityviąją diskriminaciją) horizontalųjį prioritetą įgyvendinome strategijoje nustatytuose prioritetuose ir priemonėse, išlaikydami atvirumo ir lygiateisiškumo principus, užtikrinančius galimybę dalyvauti ir diskriminavimą patiriančių grupių atstovams. Formuojant Kelmės VVG valdybą taip pat buvo išlaikyta lyčių lygybė.
8.11.2.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: Įgyvendinant vietos plėtros strategiją taip pat bus laikomasi moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo horizontaliojo principo. Lygybę ir nediskriminavimo principą numatoma taikyti kiekviename vietos plėtros strategijos įgyvendinimo etape: ❖ Organizuojant vietos veiklos grupės administracijos darbą darbuotojai nebus diskriminuojami dėl rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos; ❖ Organizuojant vietos veiklos grupės valdymo organo darbą bus užtikrinamas lyčių lygybės principas bei valdymo organo narių nediskriminavimas dėl rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos; ❖ kviečiant teikti vietos projektų paraiškas bus užtikrinamas lyčių lygybės principas bei pareiškėjų nediskriminavimas dėl rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos; ❖ tvirtinant vietos projektus bus užtikrinamas pareiškėjų nediskriminavimas dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos; ❖ pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus bus užtikrinamas nediskriminavimas dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, visi suinteresuoti asmenys turės galimybę dalyvauti pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus; ❖ vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas bus užtikrinamas nediskriminavimas dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, visi suinteresuoti asmenys turės galimybę jose dalyvauti VPS prioritetuose esame suplanavę kryptingą išteklių ir priemonių panaudojimą esamai lyčių lygybės padėčiai rajone keisti. Esame numatę projektų vertinimo procese akcentuoti šį principą. Vertinant vietos projekto atitiktį lygių galimybių sričiai numatoma atsižvelgti į tai: ❖ ar vietos projekte numatytos veiklos ir veiksmai nedaro neigiamos įtakos lyčių lygybės principo įgyvendinimui; ❖ ar vietos projekte numatytos veiklos ir veiksmai nedaro neigiamos įtakos nediskriminavimo dėl lyties, rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos principo įgyvendinimui; ❖ ar planuojamos vykdyti vietos projekto veiklos nepažeidžia Lietuvos Respublikos lygių galimybių bei Lietuvos Respublikos vyrų ir moterų lygių galimybių įstatymo ir jose nenumatyti veiksmai prieštaraujantys šių įstatymų nuostatoms; ❖ ar neribojamos vienodos galimybės vyrams ir moterims dalyvauti vietos projekto veiklose ir naudotis projekto rezultatais; ❖ ar neribojamos vienodos galimybės bet kokios rasės arba etninės kilmės, religijos arba tikėjimo, amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos atstovams dalyvauti vietos projekto veiklose ir naudotis projekto rezultatais; ❖ ar vietos projekte ir planuojamose vykdyti jo veiklose nenumatyti apribojimai, kurie gali arba galėtų būti siejami su lygiomis galimybėmis; ❖ ar planuojamos vykdyti projekto veiklos padės arba gali padėti spręsti su lyčių lygybe ir nediskriminavimu susijusias problemas, ar neprisidės prie šių problemų aštrėjimo; ❖ ar rengiant vietos projektą arba planuojant jį įgyvendinti ketinama imtis kokių papildomų veiksmų padėsiančių socialiai atskirtoms grupėms naudotis projekto veiklų rezultatais (pvz. informacija apie projektą bus pateikiama neįgaliesiems prieinama forma, projekto komandai bus

	suorganizuotas trumpas seminaras-paskaita apie lyčių lygybės ir nediskriminavimo klausimus ir pan.).
--	--

9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas		
9.1.VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių		
9.1.1.VPS prioritetas Nr. I „Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas“		
9.1.1.1. VPS priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ LEADER-19.2-SAVA-1		
9.1.1.1.1.	VPS priemonės tikslas: skatinti verslumą ir užimtumą kaime, sprendžiant socialines ir ekonomines rajono problemas bei ugdyti socialinę atsakomybę ir bendruomeniškumą.	
9.1.1.1.1.2.	Veiklos srities apibūdinimas	Priemonė orientuota į socialinių ir ekonominių problemų sprendimą bei inovatyvius pokyčius Kelmės rajone. Remiami viešieji, pajamas generuojantys ir socialinę atskirtį mažinantys vietos projektai. Remiamos veiklos: ❖ Paslaugų socialiai pažeidžiamoms grupėms (socialinės rizikos šeimoms, vienišiams ir senyviams žmonėms, daugiavaikėms šeimoms, bedarbiams, vaikams, mažamečius vaikus auginančios šeimos, neįgaliesiems ir pan.) kūrimas; ❖ Sąlygų socialiai pažeidžiamoms grupėms (socialinės rizikos šeimoms, vienišiams ir senyviams žmonėms, daugiavaikėms šeimoms, bedarbiams, vaikams, mažamečius vaikus auginančios šeimos, neįgaliesiems ir pan.) įsidarbinti sudarymas; ❖ Savanorystę skatinančių projektų, susijusių su asmenų mokymu ir konsultavimu bei sąlygų savanorystės veiklai vykdyti sudarymu, rėmimas. Priemonė skirta darbo vietoms kurti. Planuojamos 3 darbo vietos. Planuojama, kad pagal šią priemonę bus įgyvendinti 3 vietos projektai. Nuo 2021 m. spalio 1 d. priemonė uždaroma ir daugiau kvietimų neplanuojama
9.1.1.1.1.3.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.1.1.3.1.	pelno	☒
9.1.1.1.1.3.2.	ne pelno	☐
9.1.1.1.1.4.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įsteigti ir veikiantys pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, NVO plėtos, Labdaros ir paramos fondų įstatymus. Tinkami paramos gavėjai: ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės (jaunimo, sporto, kultūros ir kt.) organizacijos; ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos.
9.1.1.1.1.5.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Priemonės tikslinės grupės: ❖ socialiai pažeidžiamos grupės (socialinės rizikos šeimoms, vienišiams ir senyviams žmonėms, daugiavaikėms šeimoms, bedarbiams, vaikams, mažamečius vaikus auginančios šeimos, neįgaliesiems ir pan.); ❖ skurdo riziką patiriantys asmenys ir šeimos.

9.1.1.1.1.6.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams: ❖ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis); ❖ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.); ❖ paraiškos pateikimo metu pareiškėjas aiškiai pagrindžia, kad organizacija turi žmogiškųjų išteklių, kurie planuoja dirbti sukurtose darbo vietose t.y. asmenų, kurie yra kompetentingi projekto veiklų vykdyme po projekto įgyvendinimo ir (arba) planuoja samdyti specialistus, (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, sutartis ir (arba) susitarimus su atitinkamais specialistais). ❖ vietos projektas kuria naujas darbo vietas.
9.1.1.1.1.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti šiuos atrankos kriterijus: 1. didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius; 2. didesnis skaičius projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų, įtraukimas į projekto rengimą (apklausos, tyrimai, analizės, susirinkimai ir pan.). 3. projektas įgyvendinamas partnerystėje su kitomis organizacijomis
9.1.1.1.1.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 73 159,00 Eur.
9.1.1.1.1.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 95 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.
9.1.1.2. VPS priemonė „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ LEADER-19.2-SAVA-2		
9.1.1.2.1.	VPS priemonės tikslas: skatinti verslumą ir užimtumą kaime, sprendžiant socialines ir ekonomines rajono problemas bei ugdyti socialinę atsakomybę ir bendruomeniškumą.	
9.1.1.2.2.	Veiklos srities apibūdinimas	Priemonė skirta socialiniam verslui kurti ir plėtoti kaimo vietovėse. Ja siekiama spręsti socialines ir ekonomines problemas Kelmės rajone. Remiami viešieji, pajamas generuojantys ir socialinę atskirtį mažinantys vietos projektai. Remiamos veiklos: ❖ Paslaugų socialiai pažeidžiamoms grupėms (socialinės rizikos šeimoms, vienišiams ir senyviems žmonėms,

		daugiavaikėms šeimoms, bedarbiams, vaikams, mažamečius vaikus auginančios šeimos, neįgaliesiems ir pan.) kūrimas ir plėtra; ❖ Darbo vietų socialiai pažeidžiamoms grupėms (socialinės rizikos šeimoms, vienišiams ir senyviams žmonėms, daugiavaikėms šeimoms, bedarbiams, vaikams, mažamečius vaikus auginančios šeimos, neįgaliesiems ir pan.) kūrimas kaimo vietovėje. Priemonė skirta darbo vietoms kurti. Planuojamos 2 darbo vietos. Planuojama, kad pagal šią priemonę bus įgyvendintas 1 vietos projektas. Nuo 2021 m. spalio 1 d. priemonė uždaroma ir daugiau kvietimų neplanuojama.
9.1.1.2.3.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.2.3.1.	pelno	☒
9.1.1.2.3.2.	ne pelno	☐
9.1.1.2.4.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti privatūs juridiniai asmenys. Tinkami paramos gavėjai: ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti, veiklą vykdančios privatūs juridiniai asmenys; ❖ naujai įregistruoti, veiklos nevykdę privatūs juridiniai asmenys.
9.1.1.2.5.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Priemonės tikslinė grupė: ❖ socialiai pažeidžiamos grupės (socialinės rizikos šeimoms, vienišiams ir senyviams žmonėms, daugiavaikėms šeimoms, bedarbiams, vaikams, mažamečius vaikus auginančios šeimos, neįgaliesiems ir pan.); ❖ skurdo riziką patiriantys asmenys ir šeimos.
9.1.1.2.6.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonę „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams: ❖ pareiškėjas juridinis asmuo yra registruotas ir veikiantis Kelmės rajono kaimo vietovėje: pareiškėjo buveinė, biuras, kuriame saugomi apskaitos ir kt. dokumentai, gamybinės patalpos, technikos, įrangos laikymo patalpos, sandėliai ir pan. turi būti kaimo vietovėje; ❖ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatytos veiklos (pagal EVRK kodus) atitinka projekte numatytą vykdyti veiklą (-as). ❖ paraiškos pateikimo metu ir visą projekto priežiūros laikotarpį ne mažiau kaip 50 proc. pareiškėjo darbuotojų yra kaimo gyventojai.
9.1.1.2.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti šiuos atrankos kriterijus: 1. didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius; 2. pareiškėjo vadovas ir (arba) už projekto metu sukurtų veiklų vykdymą atsakingas asmuo (darbuotojas) turi profesinį,

		aukštesnįjį, ir (arba) aukštąjį išsilavinimą projekto metu kuriamo verslo ir (arba) vadybos srityje
9.1.1.2.8.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 73 159.00 Eur.
9.1.1.2.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 80 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.
9.1.2. VPS prioritetą Nr. II „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“		
9.1.2.1. VPS priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ LEADER-19.2-SAVA-9		
9.1.1.1.1.	VPS priemonės tikslas: gerinti gyvenimo kokybę Kelmės rajono kaimiškose vietovėse, kurti palankią aplinką socialinei ir ekonominei veiklai teritorijoje	
9.1.1.1.2.	Priemonės apibūdinimas	Priemonė yra investicinio pobūdžio, skirta viešųjų erdvių ir pastatų, kuriuose vykdoma laisvalaikio, poilsio, sporto, kultūrinė, socialinė ir kt. veikla kaime, atnaujinimui ir įrengimui. Priemonė skirta gerinti gyvenamąją aplinką siekiant mažinti socialinę atskirtį, skurdo riziką ir ekonominę atotrūkį bei skatinant vietos gyventojų užimtumą, aktyvumą ir iniciatyvų kūrimąsi Kelmės rajone. Remiamos veiklos: ❖ investicijos į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą (objektų, kuriuose teikiama paslaugos – prekyviečių, bendruomenės namų, mokyklų, darželių, aikščių ir kt. objektų – atnaujinimas ir tvarkymas); ❖ investicijos į kraštovaizdžio gerinimą. Priemonė nekurianti darbo vietų. Planuojama, kad pagal šią priemonę bus įgyvendinti 6 vietos projektai.
9.1.1.1.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.1.3.1.	pelno	☐
9.1.1.1.3.2.	ne pelno	☒
9.1.1.1.4.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų bei biudžetinių įstaigų įstatymus. Tinkami paramos gavėjai: ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės (jaunimo, sporto, kultūros ir kt.) organizacijos; ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos; ❖ Kelmės rajono savivaldybės administracija, jos įstaigos ar įmonės, teikiančios viešąsias paslaugas ir kitos biudžetinės įstaigos.
9.1.1.1.5.	Priemonės tikslinė grupė	Priemonės tikslinės grupės: ❖ Kelmės rajono gyventojai; ❖ jaunimas iki 29 metų; ❖ socialiai pažeidžiamos grupės (socialinės rizikos šeimos, vieniši ir senyvi žmonės, daugiavaikės šeimos, bedarbiai, vaikai, mažamečiai vaikai auginančios šeimos, neįgalieji ir pan.) ❖ skurdo riziką patiriantys asmenys ir šeimos.
9.1.1.1.6.	Tinkamumo sąlygos	Kadangi VPS priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ yra tiesiogiai susijusi su Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemone, visos

		tinkamumo sąlygos pareiškėjams ir vietos projektams apibrėžiamos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ administravimo (įgyvendinimo taisyklėse). Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams: ❖ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos, ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.); ❖ projekto poreikis suderintas su rajono savivaldybe (projekto idėjai pritarė savivaldybės administracija ir (arba) savivaldybės taryba).
9.1.1.1.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti šiuos atrankos kriterijus: 1. didesnis skaičius projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų, įtraukimas į projekto rengimą (apklausos, tyrimai, analizės, susirinkimai ir pan.). 2. projekto veiklos orientuotos į jaunimo iki 29 metų (imtinai) laisvalaikio užimtumą 3. projektas įgyvendinamas partnerystėje su kitais subjektais dalyvaujančiais projekto veiklose ir besinaudojančiais projekto rezultatai: ❖ projektas įgyvendinamas ne mažiau kaip 3 partnerių ❖ projektas įgyvendinamas ne mažiau kaip 2 partnerių
9.1.1.1.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 29 264.00 Eur.
9.1.1.1.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 80 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.
9.1.2. VPS prioritetą Nr. II „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“		
9.1.2.1. VPS priemonė „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas“ LEADER-19.2-SAVA-3		
9.1.2.1.1.	VPS priemonės tikslas: tobulinti žinias ir lavinti potencialių pareiškėjų ir projektų vykdytojų įgūdžius projektų rengimo ir įgyvendinimo srityse	
9.1.2.1.2.	Priemonės apibūdinimas	Priemonė yra skirta vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymui bei įgūdžių įgijimui. Priemone siekiama gilinti žinias kaimo plėtros srityje, didinti kaimo gyventojų aktyvumą bei stiprinti bendradarbiavimą. Remiama veikla: ❖ mokymų (verslumo, socialinio verslumo, inovacijų taikymo kaimo plėtros procesuose, lyderystės, kooperacijos, trumpos maisto tiekimo grandinės organizavimo, perdirbimo ir kitomis temomis, susijusiomis su vietos plėtros strategijoje numatytų priemonių įgyvendinimu) organizavimas; ❖ gerosios patirties konferencijų, išvykų ir kitų veiklų, kuriomis siekiama susipažinti su Lietuvos ir užsienio šalių gerąja patirtimi (verslumo, socialinio verslumo, inovacijų taikymo, lyderystės, kooperacijos, trumpos maisto tiekimo grandinės organizavimo,

		perdirbimo ir kitose su vietos plėtros strategijos priemonių įgyvendinimu susijusiose srityse), organizavimas. Priemonė nekurianti darbo vietų. Planuojama, kad pagal šią priemonę bus įgyvendinti 2 vietos projektai. Nuo 2021 m. spalio 1 d. priemonė uždaroma ir daugiau kvietimų neplanuojama.
9.1.2.1.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.2.1.3.1.	pelno	☐
9.1.2.1.3.2.	ne pelno	☒
9.1.2.1.4.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti ir veiklą vykdančios viešieji juridiniai asmenys (nevyriausybinių organizacijų) pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų įstatymą.
9.1.2.1.5.	Priemonės tikslinė grupė	Priemonės tikslinės grupės: ❖ Kelmės rajono kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinių organizacijų; ❖ Potencialūs pareiškėjai ir projektų vykdytojai; ❖ Vietos verslininkai, įskaitant kaimo turizmo sodybų savininkus; ❖ Savivaldybės biudžetinių įstaigų darbuotojai.
9.1.2.1.6.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonę „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams: ❖ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis); ❖ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos, ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.); ❖ Projektas parengtas įtraukiant tikslinę grupę, t.y. atliktos apklausos, tyrimai, analizės ir pan. įrodančios projekto poreikį.
9.1.2.1.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti šiuos atrankos kriterijus: 1. didesnis projekto naudos gavėjų skaičius, t.y. numatomų apmokėti asmenų skaičius (vertinama pagal projekto paraiškoje pateikiamą informaciją); 2. pareiškėjas turi patirties mokymų organizavime ir (arba) projektų rengime ir įgyvendinime
9.1.2.1.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 48 771.00 Eur.
9.1.2.1.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 100 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.

9.2. VPS priemonės, turinčios veiklos sritis		
9.2.1.2.	VPS priemonė „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“ LEADER-19.2-SAVA-6	
9.2.1.2.1.	VPS priemonės tikslas: skatinti vietos verslo iniciatyvas Kelmės rajono kaimiškose vietovėse bei stiprinti jų ekonominį kapitalą.	
9.2.1.2.1.1.	1 veiklos sritis	Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui LEADER-19.2-SAVA-6.1
9.2.1.2.1.1.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritis skirta smulkių kaimo verslo įmonių ekonominio aktyvumo skatinimui. Priemone siekiama remti darbo vietų kūrimą ir išlaikymą Kelmės rajono kaimo vietovėse bei didinti smulkių verslų kaime konkurencingumą ir ekonominį gyvybingumą. Remiama veikla: ❖ parama smulkiam verslui, nesusijusiam su žemės ūkio veikla, kaime pradėti ir plėtoti, apimančiam įvairius ne žemės ūkio verslus, produktų gamybą, apdorojimą, perdirbimą, jų pardavimą, įvairių paslaugų teikimą, įskaitant paslaugas žemės ūkiui; ❖ parama privačių juridinių asmenų, užsiimančių aktyvaus poilsio ir kita turizmo organizavimo veikla, verslui pradėti ir plėtoti. Nuo 2021 m. spalio 1 d. veiklos sritis iš dalies finansuojama EURI lėšomis. Veiklos sritis skirta darbo vietoms kurti. Planuojamos 16 darbo vietų (iš jų 2 EURI lėšomis). Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinta 13 vietos projektų (iš jų 2 EURI lėšomis).
9.2.1.2.1.1.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.2.1.1.2.1.	pelno	☒
9.2.1.2.1.1.2.2.	ne pelno	☐
9.2.1.2.1.1.3.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti fiziniai ir privatūs juridiniai asmenys. Tinkami paramos gavėjai: ❖ naujai įregistruoti, veiklos nevykdę fiziniai ir privatūs juridiniai asmenys; ❖ veiklą vykdančius fiziniai ir privatūs juridiniai asmenys.
9.2.1.2.1.1.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Priemonės tikslinė grupė – Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti nauji ir veiklą vykdančius fiziniai ir privatūs juridiniai asmenys.
9.2.1.2.1.1.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonės „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“ veiklos sritį „Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamą veiklą. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams: ❖ pareiškėjas juridinis asmuo yra registruotas ir (arba) veikiantis Kelmės rajono kaimo vietovėje: pareiškėjo buveinė, biuras, kuriame saugomi apskaitos ir kt. dokumentai, gamybinės patalpos, technikos, įrangos laikymo patalpos, sandėliai ir pan. turi būti kaimo vietovėje; ❖ pareiškėjas fizinis asmuo nuolatinę gyvenamąją vietą deklaruoja Kelmės rajono kaimo vietovėje;

		❖ asmenų, dirbančių pas pareiškėją fizinį asmenį, arba privataus juridinio asmens darbuotojų skaičius, vadovaujantis pagal pateiktą smulkaus ir vidutinio verslo deklaraciją, negali viršyti 10 darbuotojų. Vertinama paraiškos pateikimo metu jei paraišką teikia ilgiau nei 1 metus veiklą vykdomas fizinis arba privatus juridinis asmuo jo pajamos ataskaitiniais metais yra ne mažesnės kaip 12 vidutinių darbo užmokesčių dydžio. ❖ Jei paraišką teikia paraiškos pateikimo metais įregistruotas privatus juridinis asmuo, kartu su paramos paraiška pateikiamas privataus juridinio asmens pradžios balansas. ❖ paraiškos pateikimo metu ir visą projekto priežiūros laikotarpį ne mažiau kaip 50 proc. pareiškėjo darbuotojų yra kaimo gyventojai.
9.2.1.2.1.1.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti šiuos atrankos kriterijus: 1. didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius; 2. pareiškėjo vadovas ir (arba) už projekto metu sukurtų veiklų vykdymą atsakingas asmuo (darbuotojas) turi profesinį, aukštesnįjį ir (arba) aukštąjį išsilavinimą projekto metu kuriamo verslo ir (arba) vadybos srityje 3. projekto veiklomis (rezultatai) kuriamos inovacijos teritorijos ir (arba) rajono lygmeniu Inovacijos: ❖ naujų paslaugų, gamybos būdų, produktų ir pan. teritorijoje (iki naujosios strategijos neįgyvendintų mūsų rajone) kryptis; ❖ naujų aplinkosauginių ir technologinių sprendimų įgyvendinimo kryptis; ❖ socialinių inovacijų kryptis.
9.2.1.2.1.1.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 34 141.00 Eur. Didžiausia paramos suma EURI lėšomis finansuojamam vietos projektui negali būti didesnė kaip 35 800.00 Eur.
9.2.1.2.1.1.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 70 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.
9.2.1.2.1.2.	2 veiklos sritis	Parama žemės ūkio produktų perdirbimui ir realizavimui LEADER-19.2-SAVA-6.2
9.2.1.2.1.2.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritis skirta gerinti žemės ūkio ir maisto produktų gamybą, didinti žemės ūkio konkurencingumą bei užtikrinti inovacijų diegimą. Atsižvelgiant į jaunimo kaime mažėjimo mastus, didelis dėmesys bus skiriamas jauniems ūkininkams, kurie yra verslesni ir aktyvesni, labiau linkę diegti inovacijas. Remiama veikla: ❖ parama žemės ūkio produktų (vaisių, uogų, daržovių, grybų ir augalininkystės ir gyvulininkystės produktų) perdirbimui ir (arba) inovacijų, naujų technologijų bei procesų diegimui, siekiant sukurti naujus ir (arba) aukštesnės pridėtinės vertės, geresnės kokybės produktus; ❖ žemės ūkio produktų (vaisių, uogų, daržovių, grybų ir augalininkystės ir gyvulininkystės produktų) rinkodara; ❖ žemės ūkio produktų (vaisių, uogų, daržovių, grybų ir augalininkystės ir gyvulininkystės produktų) rinkodara, susijusi su naujomis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir (arba) plėtra.

		❖ kitų Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede išvardytų produktų perdirbimas ir (arba) rinkodara. Žemės ūkio produktų perdirbimas – veikla, kurios metu pakeičiama žemės ūkio produktų pirminė fizinė ir (ar) cheminė sudėtis. Žemės ūkio produktų rinkodara – žemės ūkio produktų supirkimas, surinkimas, paruošimas realizacijai, sandėliavimas, etikečių klijavimas, apdirbimas, rūšiavimas, pakavimas ir pardavimas. Veiklos sritis skirta darbo vietoms kurti. Planuojamos 2 darbo vietos. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 1 vietos projektas. Nuo 2021 m. spalio 1 d. veiklos sritis uždaroma ir daugiau kvietimų neplanuojama.		
9.2.1.2.1.2.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:			
9.2.1.2.1.2.2.1.	pelno	☒	☐	
9.2.1.2.1.2.2.2.	ne pelno	☐	☐	
9.2.1.2.1.2.3.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti privatūs juridiniai ir fiziniai asmenys. Tinkami paramos gavėjai: ❖ ūkininkas (fizinis asmuo, įregistravęs žemės ūkio valdą ir ūkį savo vardu); ❖ naujai įregistruoti arba veikiantys juridiniai asmenys, užsiimančys žemės ūkio produktų gamyba ir (arba) perdirbimu ir (arba) rinkodara.		
9.2.1.2.1.2.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Priemonės tikslinė grupė: ❖ ūkininkai; ❖ jaunieji ūkininkai; ❖ privatūs juridiniai asmenys.		
9.2.1.2.1.2.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonės „Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas“ veiklos sritį „Parama žemės ūkio produktų perdirbimui ir realizavimui“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamą veiklą. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams: ❖ pareiškėjas juridinis asmuo yra registruotas ir (arba) veikiantis Kelmės rajono kaimo vietovėje: pareiškėjo buveinė, biuras, kuriame saugomi apskaitos ir kt. dokumentai, gamybinės patalpos, technikos, įrangos laikymo patalpos, sandėliai ir pan. turi būti kaimo vietovėje; ❖ jei paraišką teikia ūkininkas (fizinis asmuo) jo deklaruota gyvenamoji vieta turi būti Kelmės rajono kaimo vietovėje; ❖ jei paraišką teikia privatus juridinis asmuo pareiškėjo steigimo dokumentuose numatytos veiklos (pagal EVRK kodus) atitinka projekte numatytą vykdyti veiklą (-as); ❖ paraiškos pateikimo metu (jei pareiškėjas turi darbuotojų) ir visą projekto priežiūros laikotarpį ne mažiau kaip 50 proc. pareiškėjo darbuotojų yra kaimo gyventojai; ❖ paraiškos pateikimo metu pareiškėjas ūkininkas (fizinis asmuo) įregistravęs žemės ūkio valdą ir ūkį savo vardu); ❖ asmenų, dirbančių pas pareiškėją fizinį asmenį –ūkininką, arba privataus juridinio asmens darbuotojų skaičius.		

		vadovaujantis pagal pateiktą smulkaus ir vidutinio verslo deklaraciją, paraiškos teikimo metu negali viršyti 10 darbuotojų.
9.2.1.2.1.2.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti šiuos atrankos kriterijus: 1. paraišką teikia ūkininkas (fizinis asmuo) jaunesnis kaip 40 metų arba privatus juridinis asmuo, kurio darbuotojų amžiaus vidurkis yra mažesnis kaip 40 metų 2. didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius; 3. projekto veiklomis (rezultatai) kuriamos inovacijos teritorijos ir (arba) rajono lygmeniu 4. investuojama į ekologiškos žemės ūkio produkcijos auginimą ir (arba) perdirbimą Inovacijos: ❖ naujų paslaugų, gamybos būdų, produktų ir pan. teritorijoje (iki naujosios strategijos neįgyvendintų mūsų rajone) kryptis; ❖ naujų aplinkosauginių ir technologinių sprendimų įgyvendinimo kryptis; ❖ socialinių inovacijų kryptis.
9.2.1.2.1.2.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 34 141.00 Eur.
9.2.1.2.1.2.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 70 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.
9.2.1.3.	VPS priemonė „Bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“ LEADER-19.2-SAVA-7	
9.2.1.3.1.	VPS priemonės tikslas: spręsti užimtumo ir nedarbo problemas Kelmės rajone skatinant bendruomenių ir kitų nevyriausybinių organizacijų verslumą ir ekonomiškai naudingų veiklų kaime kūrimą.	
9.2.1.3.1.1.	1 veiklos sritis	Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-7.1
9.2.1.3.1.1.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritis skirta socialinės atskirties mažinimui, sukuriant palankias sąlygas bendruomeniniam ir kitam pelno nesiekiančių organizacijų verslumui vystytis bei orientuota į inovatyvius pokyčius visuomenėje. Remiami viešieji, pajamas generuojantys bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslumą ir darbo vietų kūrimą skatinantys vietos projektai. Remiamos veiklos: ❖ Paslaugų, teikiamų kaimo gyventojams kūrimas ir plėtra (<i>švietimo, kultūros, sporto, aplinkos tvarkymo: vejų pjovimas, vaismedžių genėjimas, šiukšlių išvežimas ir pan., vaikų priežiūra, buitinių paslaugų: kirpykla, skalbykla, siuvykla, batų taisykla ir pan.</i>); ❖ Veiklų ir paslaugų, susijusių su turiningo laisvalaikio ir aktyvaus poilsio, kūrimas ir plėtra; ❖ Turizmą skatinančių veiklų kūrimas ir plėtra, įskaitant edukacinių programų vykdymą, kulinarinio paveldo ir tradicijų puoselėjimą. Nuo 2021 m. spalio 1 d. veiklos sritis iš dalies finansuojama EURI lėšomis. Veiklos sritis skirta darbo vietoms kurti. Planuojama 10 darbo vietų (iš jų 1 EURI lėšomis). Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 13 vietos projektų (iš jų 1 EURI lėšomis).

9.2.1.3.1.1.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:		
9.2.1.3.1.1.2.1.	pelno	☒	
9.2.1.3.1.1.2.2.	ne pelno	☐	
9.2.1.3.1.1.3.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų įstatymus. Tinkami paramos gavėjai: ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybines (jaunimo, sporto, kultūros ir kt.) organizacijos; ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos.	
9.2.1.3.1.1.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Priemonės tikslinės grupės: ❖ bedarbiai, ypač darbo neturintys jauni žmonės, ❖ socialiai pažeidžiamos grupės (socialinės rizikos šeimoms, vienišiams ir senyviems žmonėms, daugiavaikėms šeimoms, bedarbiams, vaikams, mažamečius vaikus auginančios šeimos, neįgaliesiems ir pan.); ❖ kaimo bendruomenių ir kitų organizacijų nariai; ❖ projekto vykdymo teritorijos gyventojai; ❖ turistai ir Kelmės rajono svečiai.	
9.2.1.3.1.1.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonę „Bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“ veiklos sritį „Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams: ❖ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis); ❖ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.); ❖ paraiškos pateikimo metu pareiškėjas aiškiai pagrindžia, kad organizacija turi žmogiškųjų išteklių, kurie planuoja dirbti sukurtose darbo vietose t.y. asmenų, kurie yra kompetentingi projekto veiklų vykdyme po projekto įgyvendinimo ir (arba) planuoja samdyti specialistus, (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, sutartis ir (arba) susitarimus su atitinkamais specialistais). ❖ vietos projektas kuria naujas darbo vietas.	
9.2.1.3.1.1.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti šiuos atrankos kriterijus: 1. didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius:	

		2. didesnis įdarbintų jaunų žmonių iki 40 metų ir (arba) socialiai pažeidžiamos grupės (vaikai, vyresnio amžiaus žmonės, neįgalieji ir pan.) skaičius; 3. projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų, įtraukimas į projekto rengimą 4. projekto rezultatai skirti ne tik 1 teritorijos, kurioje įgyvendinamas projektas, gyventojų poreikiams tenkinti
9.2.1.3.1.1.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 58 527.00 Eur.
9.2.1.3.1.1.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 95 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.
9.2.1.3.1.2.	2 veiklos sritis	Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui LEADER-19.2-SAVA-7.2
9.2.1.3.1.2.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritis skirta didinti kaimo bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų konkurencingumą, skatinant bendradarbiavimą tarp skirtingų kaimo subjektų, maisto tiekimo grandinės organizavimą ir žemės ūkio produktų perdirbimą. Remiama veikla: ❖ Sąlygų, kaimo bendruomenių ar kitų pelno nesiekiančių organizacijų auginamų ir (arba) sukurtų žemės ūkio ir kitų produktų perdirbimui, rinkodarai ir realizavimui, sudarymas. <i>Žemės ūkio produktų perdirbimas</i> – veikla, kurios metu pakeičiama žemės ūkio produktų pirminė fizinė ir (ar) cheminė sudėtis. <i>Žemės ūkio produktų rinkodara</i> – žemės ūkio produktų supirkimas, surinkimas, paruošimas realizacijai, sandėliavimas, etikečių klijavimas, apdirbimas, rūšiavimas, pakavimas ir pardavimas. Veiklos sritis skirta darbo vietoms kurti. Planuojamos 2 darbo vietos. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 2 vietos projektai. Nuo 2021 m. spalio 1 d. veiklos sritis uždaroama ir daugiau kvietimų neplanuojama.
9.2.1.3.1.2.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.3.1.2.2.1.	pelno	☒
9.2.1.3.1.2.2.2.	ne pelno	☐
9.2.1.3.1.2.3.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų įstatymus. Tinkami paramos gavėjai: ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės (jaunimo, sporto, kultūros ir kt.) organizacijos; ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos.
9.2.1.3.1.2.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Priemonės tikslinės grupės: ❖ bedarbiai, ypač darbo neturintys jauni žmonės, ❖ kaimo bendruomenių ir kitų nevyriausybinių organizacijų nariai;

		❖ projekto vykdymo teritorijos gyventojai.
9.2.1.3.1.2.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonę „Bendruomenių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas“ veiklos sritį „Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams: ❖ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis); ❖ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.); ❖ paraiškos pateikimo metu pareiškėjas aiškiai pagrindžia, kad organizacija turi žmogiškųjų išteklių, kurie planuoja dirbti sukurtose darbo vietose t.y. asmenų, kurie yra kompetentingi projekto veiklų vykdyme po projekto įgyvendinimo ir (arba) planuoja samdyti specialistus, (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, sutartis ir (arba) susitarimus su atitinkamais specialistais). ❖ vietos projektas kuria naujas darbo vietas. ❖ projektas įgyvendinamas partnerystėje su keliais subjektais (fiziniais, juridiniais), įgyvendinamas bendradarbiavimo projektas
9.2.1.3.1.2.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti šiuos atrankos kriterijus: 1. didesnis sukurtų naujų darbo vietų skaičius; 2. Projektas įgyvendinamas partnerystėje su kitais subjektais, dalyvaujančiais projekto veiklose ir besinaudojančiais projekto rezultatais.
9.2.1.3.1.2.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 58 527.00 Eur.
9.2.1.3.1.2.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 95 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.
9.2.2.	VPS prioritetą Nr. II „Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas“	
9.2.2.1.	VPS priemonė „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“ LEADER-19.2-SAVA-8	
9.2.2.1.1.	VPS priemonės tikslas: didinti socialinį, kultūrinį ir visuomeninį Kelmės rajono gyventojų potencialą bei plėtoti žmogiškuosius išteklius.	
9.2.2.1.1.1.	1 veiklos sritis	Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas LEADER-19.2-SAVA-8.1
9.2.2.1.1.1.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritis yra skirta veikloms, skatinančioms vietos iniciatyvas bei partnerystę, taip pat stiprinančioms socialinį, kultūrinį kapitalą bei visuomeniškumo supratimą.

		Remiami projektai, kurie nėra susiję su investicijomis į nekilnojamąjį turtą (pastatus), skirta kaimo gyventojų bendrų iniciatyvų rėmimui. Remiamos veiklos: ❖ Laisvalaikio, kultūros, sporto veiklos, kaimo tradicijų, mėgėjų meno puoselėjimo veiklų organizavimas; ❖ Tradicinių švenčių ir kitų renginių organizavimas; ❖ Įvairių gyventojų grupių (jaunimo, moterų, senjorų ir pan.) ir (arba) interesų grupių klubų ir centrų kūrimas ir (arba) veiklų vykdymas. ❖ Neformalaus švietimo veiklų vykdymas. Veiklos sritis nekurianti darbo vietų. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 4 vietos projektai.
9.2.2.1.1.1.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.2.1.1.1.2.1.	pelno	☐
9.2.2.1.1.1.2.2.	ne pelno	☒
9.2.2.1.1.1.3.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų bei biudžetinių įstaigų įstatymus. Tinkami paramos gavėjai: ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės (jaunimo, sporto, kultūros ir kt.) organizacijos; ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos; ❖ Kelmės rajono savivaldybės administracija, jos įstaigos ar įmonės, teikiančios viešąsias paslaugas ir kitos biudžetinės įstaigos.
9.2.2.1.1.1.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Priemonės tikslinės grupės: ❖ jaunimas iki 40 metų; ❖ socialiai pažeidžiama grupė (vaikai, vyresnio amžiaus žmonės, neįgalieji ir pan.); ❖ kaimo bendruomenių ir kitų organizacijų nariai; ❖ projekto vykdymo teritorijos gyventojai.
9.2.2.1.1.1.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonę „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“ veiklos sritį „Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams: ❖ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis – išlyga taikoma pareiškėjui Kelmės rajono savivaldybės administracijai ir jos biudžetinėms įstaigoms, kurių veiklos tikslai apima visą Kelmės rajoną plačiąja prasme). ❖ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą

		ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.); ❖ Projekto idėja išvystyta ir aptarta pareiškėjo visuotiniame narių susirinkime ir (arba) įvykdyta teritorijos gyventojų apklausa.
9.2.2.1.1.1.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti šiuos atrankos kriterijus: 1. projekto tikslinės grupės (naudos gavėjų) įtraukimas į projekto rengimą 2. Projekto įgyvendinamas partnerystėje su keliais subjektais ir (arba) projekto veiklos (rezultatai) apima daugiau nei pareiškėjo veiklos vykdymo teritoriją.
9.2.2.1.1.1.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 39 018.00 Eur.
9.2.2.1.1.1.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 80 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų. Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 95 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų, kai įgyvendinamas veiklos projektas.
9.2.2.1.1.2.	2 veiklos sritis	Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose LEADER-19.2-SAVA-8.2
9.2.2.1.1.2.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritis yra skirta kraštovaizdžio, didelės gamtinės vertės vietovių ir saugomų teritorijų kultūros, gamtos bei biologinės įvairovės išlaikymui, atkūrimui ir atnaujinimui, skatinant aktyvaus poilsio ir turizmo veiklas Kelmės rajono kaimiškose vietovėse. Remiamos veiklos: ❖ Istorinę, architektūrinę ir (arba) kitokią vertę turinčių saugomų objektų ir (arba) gamtos paveldo objektų, vietovių, parkų, skverų, želdynų, kitų kraštovaizdžio komponentų tvarkymas, siekiant panaudoti minėtus objektus laisvalaikio ir turizmo plėtrai; ❖ Visuomenės informavimo ir mokymo priemonių, susijusių su remiamoje veikloje minėtais objektais vykdymas, siekiant skatinti ir plėtoti laisvalaikio ir turizmo veiklas Kelmės rajone. Veiklos sritis nekurianti darbo vietų. Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 2 vietos projektai. Nuo 2021 m. spalio 1 d. veiklos sritis uždaroma ir daugiau kvietimų neplanuojama.
9.2.2.1.1.2.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.2.1.1.2.2.1.	pelno	☐
9.2.2.1.1.2.2.2.	ne pelno	☒
9.2.2.1.1.2.3.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų bei biudžetinių įstaigų įstatymus. Tinkami paramos gavėjai:

		❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės organizacijos; ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos; ❖ Kelmės rajono savivaldybės administracija, jos įstaigos ar įmonės, teikiančios viešąsias paslaugas ir kitos biudžetinės įstaigos.
9.2.2.1.1.2.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Priemonės tikslinės grupės: ❖ Kelmės rajono lankytojai; ❖ Kelmės rajono gyventojai.
9.2.2.1.1.2.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonę „Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas“ veiklos sritį „Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams: ❖ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis – išlyga taikoma pareiškėjui Kelmės rajono savivaldybės administracijai ir jos biudžetinėms įstaigoms, kurių veiklos tikslai apima visą Kelmės rajoną plačiąja prasme); ❖ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.); ❖ projektas susijęs su saugomų objektų tvarkymu ir (arba) įgyvendinamas saugomose teritorijose; ❖ Projektas suderintas su Kelmės rajono savivaldybe ir (arba) su kitomis, už objekto (-ų) priežiūrą atsakingomis įstaigomis ir institucijomis.
9.2.2.1.1.2.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti šiuos atrankos kriterijus: 1. projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų, įtraukimas į projekto rengimą (apklausos, tyrimai, analizės, susirinkimai ir pan.). 2. projektas įgyvendinamas didesnėje saugomo objekto ir (arba) teritorijos plote (vertinama pagal didžiausią plotą, kuris nurodomas projekto paraiškoje) 3. projektas įgyvendinamas partnerystėje su kitais subjektais dalyvaujančiais projekto veiklose ir besinaudojančiais projekto rezultatai: ❖ projektas įgyvendinamas ne mažiau kaip 3 partnerių ❖ projektas įgyvendinamas ne mažiau kaip 2 partnerių
9.2.2.1.1.2.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 14 632.00 Eur.
9.2.2.1.1.2.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 80 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.

		Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 95 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų, kai įgyvendinamas veiklos projektas.
9.2.2.2.	VPS priemonė „Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklą rėmimas“ LEADER-19.2-SAVA-5	
9.2.2.2.1.	VPS priemonės tikslas: mažinti jaunų žmonių emigraciją iš kaimo, aktyvinti kaimo jaunimą integruojant jį į bendruomenių socialinį, kultūrinį ir ekonominį gyvenimą.	
9.2.2.2.1.1.	1 veiklos sritis	Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui LEADER-19.2-SAVA-5.1
9.2.2.2.1.1.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritis yra skirta paskatinti kaimo jaunimą imtis bendrų iniciatyvų, skatinti jaunimo socialinę, kultūrinę, turiningo laisvalaikio, pažintinę, švietėjišką veiklą, taip mažinant žalingų įpročių paplitimą ir didinant jaunimo motyvaciją likti kaime. Naudojama sąvoka jaunimas – jaunimas iki 29 metų. Remiamos veiklos: ❖ Jaunimui patrauklių laisvalaikio, kultūros veiklų organizavimas, naujoviškų, netradicinių užimtumo galimybių sudarymas; ❖ Sporto veiklos aktyvinimas, klubų kūrimas; ❖ Neformalaus švietimo veiklų organizavimas; ❖ Jaunimo erdvių kūrimas. Veiklos sritis nekurianti darbo vietų. Planuojama pagal šią veiklos sritį įgyvendinti 3 vietos projektus. Nuo 2021 m. spalio 1 d. veiklos sritis uždaroma ir daugiau kvietimų neplanuojama.
9.2.2.2.1.1.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.2.2.1.1.2.1.	pelno	☐
9.2.2.2.1.1.2.2.	ne pelno	☒
9.2.2.2.1.1.3.	Tinkami paramos gavėjai	Pareiškėjais gali būti Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų bei biudžetinių įstaigų įstatymus. Tinkami paramos gavėjai: ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės organizacijos dirbančios su jaunimu; ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos dirbančios su jaunimu; ❖ Kelmės rajono savivaldybės administracija, jos įstaigos ar įmonės, teikiančios viešąsias paslaugas ir kitos biudžetinės įstaigos; ❖ Jaunimo organizacijos, kurių narių amžiaus vidurkis ne didesnis kaip 29 metai.
9.2.2.2.1.1.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Priemonės tikslinės grupės: ❖ Jaunimas iki 29 metų.
9.2.2.2.1.1.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonę „Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklą rėmimas“ veiklos sritį „Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimas“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas.

		Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams: ❖ projekto idėja išvystyta ir aptarta jaunimo. ❖ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis – išlyga taikoma pareiškėjui Kelmės rajono savivaldybės administracijai ir jos biudžetinėms įstaigoms, kurių veiklos tikslai apima visą Kelmės rajoną plačiąja prasme). ❖ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.).
9.2.2.2.1.1.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti šiuos atrankos kriterijus: 1. Projektą teikia jaunimo ir (arba) su jaunimu dirbanti organizacija (NVO arba VŠĮ) 2. projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų, įtraukimas į projekto rengimą 3. didesnis projekto naudos gavėjų skaičius, t.y. sukurtomis paslaugomis ir (arba) projekto veiklomis besinaudojančių asmenų skaičius: 4. projekto veiklos ir rezultatai apima daugiau nei 1 kaimo arba miestelio jaunimą
9.2.2.2.1.1.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 29 264.00 Eur.
9.2.2.2.1.1.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 80 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų. Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 95 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų, kai įgyvendinamas veiklos projektas.
9.2.2.2.1.2.	2 veiklos sritis	Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimuisi LEADER-19.2-SAVA-5.2
9.2.2.2.1.2.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritimi siekiama motyvuoti jaunus žmones gyventi ir dirbti kaime, taip mažinti migraciją iš kaimo, gerinti kaimo gyvenamosios aplinkos kokybę. Taip pat prisidėti vystant jaunų žmonių ekonominę veiklą kaimo vietovėse, didinant galimybes dalyvauti darbo rinkoje jauniems, nedirbantiems asmenims. Naudojama sąvoka jaunimas – jauni žmonės iki 40 metų. Remiama veikla: ❖ Investicijos į jaunimo verslumo iniciatyvas. ❖ investicijos į žmogiškuosius išteklius; ❖ investicijos į sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio veiklų vykdymą Veiklos sritis nekurianti darbo vietų.

		Planuojama, kad pagal šią veiklos sritį bus įgyvendinti 2 vietos projektai . Nuo 2021 m. spalio 1 d. veiklos sritis uždaroama ir daugiau kvietimų neplanuojama.
9.2.2.2.1.2.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.2.2.1.2.2.1.	pelno	☐
9.2.2.2.1.2.2.2.	ne pelno	☒
9.2.2.2.1.2.3.	Tinkami paramos gavėjai	Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruoti viešieji pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, įregistruoti pagal Lietuvos Respublikos Asociacijų, Viešųjų įstaigų, Labdaros ir paramos fondų įstatymus. Tinkami paramos gavėjai: ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos kaimo bendruomenės ir kitos nevyriausybinės (jaunimo, sporto, kultūros ir kt.) organizacijos; ❖ Kelmės rajone (išskyrus miestą) registruotos viešosios įstaigos.
9.2.2.2.1.2.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Priemonės tikslinės grupės: ❖ Jauni žmonės iki 40 metų; ❖ Socialiai pažeidžiamos grupės (socialinės rizikos vaikai ir jaunimas, vieniši jauni žmonės, jaunos daugiavaikės šeimos, bedarbiai, vaikai, mažamečius vaikus auginančios šeimos, neįgalieji asmenys ir pan.); ❖ Skurdo riziką patiriantys asmenys ir šeimos.
9.2.2.2.1.2.5.	Tinkamumo sąlygos	Vietos projektai teikiami pagal priemonės „Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklą rėmimas“ veiklos sritį „Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimuisi“ turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamą veiklą. Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2. punkte. Specialieji reikalavimai taikomi pareiškėjams: ❖ pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) (vertinama pagal pareiškėjo steigimo dokumentų duomenis – išlyga taikoma pareiškėjui Kelmės rajono savivaldybės administracijai ir jos biudžetinėms įstaigoms, kurių veiklos tikslai apima visą Kelmės rajoną plačiąja prasme); ❖ pareiškėjas turi administracinių gebėjimų įgyvendinti vietos projektą, t.y. pareiškėjo vadovas arba kitas už projekto įgyvendinimą atsakingas asmuo įgyvendino (buvo paskirtas projekto vadovu, administratoriumi, finansininku) bent 1 projektą ir (arba) projekto įgyvendinimo metu yra perkamos konsultavimo paslaugos ir (arba) paskirtas projekto vadovas turi aukštesnįjį, aukštąjį arba universitetinį išsilavinimą vadybos, ekonomikos, finansų valdymo, administravimo srityse (vertinama pagal projekto paraiškos informaciją ir kartu pateikiamus dokumentus (gyvenimo aprašymus, rekomendacijos ir pan.).
9.2.2.2.1.2.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	Siekiant atrinkti ir finansuoti geriausius vietos projektus, numatoma naudoti šiuos atrankos kriterijus : 1. projekto tikslinės grupės, potencialių naudos gavėjų įtraukimas į projekto rengimą (apklausos, tyrimai, analizės, susirinkimai ir pan.) 2. projekto veiklos (rezultatai), skirtos socialiai pažeidžiamoms jaunimo grupėms

		3. projektas įgyvendinamas partnerystėje su kitais subjektais dalyvaujančiais projekto veiklose ir besinaudojančiais projekto rezultatais: ❖ projektas įgyvendinamas ne mažiau kaip 3 partnerių ❖ projektas įgyvendinamas ne mažiau kaip 2 partnerių
9.2.2.2.1.2.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	Didžiausia paramos vietos projektui suma negali būti didesnė kaip 19 509.00 Eur.
9.2.2.2.1.2.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 80 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų. Didžiausia paramos lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis gali sudaryti iki 95 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų, kai įgyvendinamas veiklos projektas.

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		
	Planuojami veiksmai	Sąsaja su VPS ir priemonėmis
10.1.	2015 m.	
10.1.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu:	VPS vertinimas
10.1.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:	VPS vertinimas
10.2.	2016 m.	
10.2.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: ❖ VPS finansavimo sutarties pasirašymas; ❖ Metinio VPS administravimo išlaidų poreikio pagrindimo aprašų 2016 ir 2017 metams rengimas; Viešinio informacinių renginių, susitikimų su potencialiais pareiškėjais organizavimas Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu administravimo taisyklių reikalavimais. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	
10.2.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kelmės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams. 2. Siekiant sudominti vietos organizacijas, gyventojus ir vietos verslininkus bus surengti informaciniai „Smegenų šturmo“ seminarai, kurių metu bus „išgrynintos“ vietos projektų idėjos ir aptartos jų įgyvendinimo galimybės. 3. Siekiant, kad vietos projektų paraiškos būtų parengtos kokybiškai, bus organizuojami praktiniai mokymai, susiję su paraiškos pildymu, pridedamų dokumentų būtinumu ir jų rengimo eiga. Informaciniai renginiai, susiję su Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimais, Statybos techninio reglamento ir kitų dokumentų reikalavimais, susijusiais su vietos projekto rengimo veiklomis. 4. Bus atliekama vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas. Atsižvelgiant į apklausos rezultatus bus organizuojami mokymai ir informaciniai renginiai aktualūs potencialiems vietos projektų vykdytojams.	1-4 veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis ir veiklos sritimis.
10.3.	2017 m.	

10.3.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: I ir II kvietimai teikti vietos projektų paraiškas: ❖ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas; ❖ vietos projektų paraiškų rinkimas; ❖ gautų vietos projektų vertinimas; ❖ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas; ❖ paramos sutarčių sudarymas. Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu administravimo taisyklių reikalavimais. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	I kvietimą planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms: 1. Priemonė Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-9 2. Priemonė Vietos projektų priešėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas LEADER-19.2-SAVA-3 II kvietimą planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms: 1. Priemonė Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-9 2. Priemonė Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas LEADER-19.2-SAVA-8: ❖ veiklos sritis Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose LEADER-19.2-SAVA-8.2 3. Priemonė Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas LEADER-19.2-SAVA-5: ❖ veiklos sritis Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui LEADER-19.2-SAVA-5.1
10.3.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kelmės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams. 2. Siekiant sudominti vietos organizacijas, gyventojus ir vietos verslininkus bus surengti informaciniai „Smegenų šturmo“ seminarai, kurių metu bus „išgrynintos“ vietos projektų idėjos ir aptartos jų įgyvendinimo galimybės. 3. Siekiant, kad vietos projektų paraiškos būtų parengtos kokybiškai, bus organizuojami praktiniai mokymai, susiję su paraiškos pildymu, pridedamų dokumentų būtinumu ir jų rengimo eiga. Informaciniai renginiai, susiję su Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimais, Statybos techninio reglamento ir kitų dokumentų reikalavimais, susijusiais su vietos projekto rengimo veiklomis. 4. Siekiant, kad vietos projektai būtų įgyvendinami kokybiškai ir be klaidų, bus organizuojami mokymai, susiję su viešųjų pirkimų vykdymu, mokėjimo prašymų ir ataskaitų rengimu.	1-3 veiklos susiję su I ir II kvietimo metu planuojamomis finansuoti VPS priemonėmis ir veiklos sritimis. 4-5-6 veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.

	5. Siekiant parengti kokybišką tarpinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu. 6. Bus atliekama vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas. Atsižvelgiant į apklausos rezultatus bus organizuojami mokymai ir informaciniai renginiai aktualūs potencialiems vietos projektų vykdytojams.	
10.4.	2018 m.	
10.4.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: III, IV ir V kvietimai teikti vietos projektų paraiškas: ❖ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas; ❖ vietos projektų paraiškų rinkimas; ❖ gautų vietos projektų vertinimas; ❖ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas; ❖ paramos sutarčių sudarymas. Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu administravimo taisyklių reikalavimais. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	III kvietimą planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms: 1. Priemonė Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas LEADER-19.2-SAVA-6: ❖ veiklos sritis Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui LEADER-19.2-SAVA-6.1 ❖ veiklos sritis Parama žemės ūkio produktų perdirbimui ir realizavimui LEADER-19.2-SAVA-6.2 2. Priemonė Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas LEADER-19.2-SAVA-7: ❖ veiklos sritis Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-7.1 ❖ veiklos sritis Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui LEADER-19.2-SAVA-7.2 IV kvietimą planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms: 1. Priemonė Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-9 2. Priemonė Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas LEADER-19.2-SAVA-8: ❖ veiklos sritis Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas LEADER-19.2-SAVA-8.1 ❖ veiklos sritis Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose LEADER-19.2-SAVA-8.2 3. Priemonė Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas LEADER-19.2-SAVA-5: ❖ veiklos sritis Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimui LEADER-19.2-SAVA-5.2 4. Priemonė Vietos projektų priešėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas LEADER-19.2-SAVA-3

		V kvietimą planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms: 1. Priemonė NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1 2. Priemonė Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2 3. Priemonė Vietos projektų priešėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas LEADER-19.2-SAVA-3 4. Priemonė Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklą rėmimas LEADER-19.2-SAVA-5: veiklos sritis Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimuisi LEADER-19.2-SAVA-5.2 Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su I ir II kvietimo priemonėmis ir veiklos sritimis.
10.4.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kelmės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams. 2. Siekiant sudominti vietos organizacijas, gyventojus ir vietos verslininkus bus surengti informaciniai „Smegenų šturmo“ seminarai, kurių metu bus „išgrynintos“ vietos projektų idėjos ir aptartos jų įgyvendinimo galimybės. 3. Siekiant, kad vietos projektų paraiškos būtų parengtos kokybiškai, bus organizuojami praktiniai mokymai, susiję su paraiškos pildymu, pridedamų dokumentų būtinumu ir jų rengimo eiga. Informaciniai renginiai, susiję su Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimais, Statybos techninio reglamento ir kitų dokumentų reikalavimais, susijusiais su vietos projekto rengimo veiklomis. 4. Siekiant, kad vietos projektai būtų įgyvendinami kokybiškai ir be klaidų, bus organizuojami mokymai, susiję su viešųjų pirkimų vykdymu, mokėjimo prašymų ir ataskaitų rengimu. 5. Siekiant parengti kokybišką tarpinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklą aprašymu ir pagrindimu. 6. Bus atliekama vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas. Atsižvelgiant į	1-3 veiklos susiję su III, IV ir V kvietimo metu planuojamomis finansuoti VPS priemonėmis ir veiklos sritimis. 4-5-6 veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.

	apklausos rezultatus bus organizuojami mokymai ir informaciniai renginiai aktualūs potencialiems vietos projektų vykdytojams.	
10.5.	2019 m.	
10.5.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 2017 m. ir 2018 m. vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas: ❖ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai); ❖ vietos projektų patikros vietoje; ❖ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo. VI, VII ir VIII kvietimai teikti vietos projektų paraiškas: ❖ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas; ❖ vietos projektų paraiškų rinkimas; ❖ gautų vietos projektų vertinimas; ❖ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas; ❖ paramos sutarčių sudarymas. Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu administravimo taisyklių reikalavimais. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas. Tarpinis VPS vertinimas, ataskaitos rengimas.	VI kvietimą planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms: 1. Priemonė Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas LEADER-19.2-SAVA-7: ❖ veiklos sritis Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-7.1 2. Priemonė NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1 VII kvietimą planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms: 1. Priemonė Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2 2. Priemonė Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas LEADER-19.2-SAVA-6: ❖ veiklos sritis Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui LEADER-19.2-SAVA-6.1 ❖ veiklos sritis Parama žemės ūkio produktų perdirbimui ir realizavimui LEADER-19.2-SAVA-6.2 VIII kvietimą planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms: 1. Priemonė Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2 2. Priemonė Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas LEADER-19.2-SAVA-7: ❖ veiklos sritis Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-7.1 ❖ veiklos sritis Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui LEADER-19.2-SAVA-7.2 Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su I, II, III, IV ir V kvietimo priemonėmis ir veiklos sritimis.
10.5.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kelmės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams.	1-3 veiklos susiję su VI, VII ir VIII kvietimų metu planuojamomis finansuoti VPS priemonėmis ir veiklos sritimis.

	2. Siekiant sudominti vietos organizacijas, gyventojus ir vietos verslininkus bus surengti informaciniai „Smegenų šturmo“ seminarai, kurių metu bus „išgrynintos“ vietos projektų idėjos ir aptartos jų įgyvendinimo galimybės. 3. Siekiant, kad vietos projektų paraiškos būtų parengtos kokybiškai, bus organizuojami praktiniai mokymai, susiję su paraiškos pildymu, pridedamų dokumentų būtinumu ir jų rengimo eiga. Informaciniai renginiai, susiję su Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimais, Statybos techninio reglamento ir kitų dokumentų reikalavimais, susijusiais su vietos projekto rengimo veiklomis. 4. Siekiant, kad vietos projektai būtų įgyvendinami kokybiškai ir be klaidų, bus organizuojami mokymai, susiję su viešųjų pirkimų vykdymu, mokėjimo prašymų ir ataskaitų rengimu. 5. Siekiant parengti kokybišką tarpinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu. 6. Bus atliekama vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas. Atsižvelgiant į apklausos rezultatus bus organizuojami mokymai ir informaciniai renginiai aktualūs potencialiems vietos projektų vykdytojams.	4-5-6 veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.
10.6.	2020 m.	
10.6.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 2017 m., 2018 m. ir 2019 m. vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas: ❖ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai); ❖ vietos projektų patikros vietoje; ❖ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo. IX, X, XI ir XII kvietimai teikti vietos projektų paraiškas: ❖ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas; ❖ vietos projektų paraiškų rinkimas; ❖ gautų vietos projektų vertinimas; ❖ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas; ❖ paramos sutarčių sudarymas.	2020 metais bus atliekamas tarpinis strategijų vertinimas. Ataskaita bus teikiama apie I, II, III, IV, V, VI, VII ir VIII kvietimo VPS priemones ir veiklos sritis. 1. IX kvietimą planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms: Priemonė Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas LEADER-19.2-SAVA-5: ❖ veiklos sritis Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui LEADER-19.2-SAVA-5.1 ❖ veiklos sritis Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimui LEADER-19.2-SAVA-5.2 2. Priemonė Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas LEADER-19.2-SAVA-7: ❖ veiklos sritis Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-7.1

	Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu administravimo taisyklių reikalavimais. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	❖ veiklos sritis Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui LEADER-19.2-SAVA-7.2 X kvietimą planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms: 1. Priemonė Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklą rėmimas LEADER-19.2-SAVA-5: ❖ veiklos sritis Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui LEADER-19.2-SAVA-5.1 ❖ veiklos sritis Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimuisi LEADER-19.2-SAVA-5.2 2. Priemonė Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas LEADER-19.2-SAVA-8: ❖ veiklos sritis Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas LEADER-19.2-SAVA-8.1 XI kvietimą planuojama skelbti sekančioms priemonėms: 1. Priemonė Vietos projektų priešėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas LEADER-19.2-SAVA-3 2. Priemonė Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas LEADER-19.2-SAVA-7: ❖ veiklos sritis Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-7.1 ❖ veiklos sritis Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui LEADER-19.2-SAVA-7.2 XII kvietimą planuojama skelbti sekančioms priemonėms: 1. Priemonė NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-1 2. Priemonė Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2 3. Priemonė Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas LEADER-19.2-SAVA-7: ❖ veiklos sritis Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui LEADER-19.2-SAVA-7.2 Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su I, II, III, IV, V, VI, VII ir VIII kvietimo priemonėmis ir veiklos sritimis.
10.6.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kelmės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams.	1-3 veiklos susiję su IX, X, XI ir XII kvietimų metu planuojamomis finansuoti VPS priemonėmis ir veiklos sritimis.

	2. Siekiant sudominti vietos organizacijas, gyventojus ir vietos verslininkus bus surengti informaciniai „Smegenų šturmo“ seminarai, kurių metu bus „išgrynintos“ vietos projektų idėjos ir aptartos jų įgyvendinimo galimybės. 3. Siekiant, kad vietos projektų paraiškos būtų parengtos kokybiškai, bus organizuojami praktiniai mokymai, susiję su paraiškos pildymu, pridedamų dokumentų būtinumu ir jų rengimo eiga. Informaciniai renginiai, susiję su Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimais, Statybos techninio reglamento ir kitų dokumentų reikalavimais, susijusiais su vietos projekto rengimo veiklomis. 4. Siekiant, kad vietos projektai būtų įgyvendinami kokybiškai ir be klaidų, bus organizuojami mokymai, susiję su viešųjų pirkimų vykdymu, mokėjimo prašymų ir ataskaitų rengimu. 5. Siekiant parengti kokybišką tarpinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu. 6. Bus atliekama vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas. Atsižvelgiant į apklausos rezultatus bus organizuojami mokymai ir informaciniai renginiai aktualūs potencialiems vietos projektų vykdytojams.	4-5-6 veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.
10.7.	2021 m.	
10.7.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 2017 m., 2018 m., 2019 m. ir 2020 m. vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas: ❖ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai); ❖ vietos projektų patikros vietoje; ❖ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo. XIII ir XIV kvietimai teikti vietos projektų paraiškas: ❖ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas; ❖ vietos projektų paraiškų rinkimas; ❖ gautų vietos projektų vertinimas; ❖ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas; ❖ paramos sutarčių sudarymas.	Kvietimus planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms: XIII kvietimą planuojama skelbti sekančioms priemonėms: 1. Priemonė Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra LEADER-19.2-SAVA-2 2. Priemonė Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas LEADER-19.2-SAVA-6: ❖ veiklos sritis Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui LEADER-19.2-SAVA-6.1 XIV kvietimą planuojama skelbti sekančioms priemonėms: 1. Priemonė Vietos projektų priešėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas LEADER-19.2-SAVA-3

	Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu administravimo taisyklių reikalavimais. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	2. Priemonė Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas LEADER-19.2-SAVA-7: ❖ veiklos sritis Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-7.1 3. Priemonė Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas LEADER-19.2-SAVA-8: ❖ veiklos sritis Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas LEADER-19.2-SAVA-8.1 4. Priemonė Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-9 Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII ir IX, X, XI, XII kvietimo priemonėmis ir veiklos sritimis.
10.7.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kelmės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams. 2. Siekiant sudominti vietos organizacijas, gyventojus ir vietos verslininkus bus surengti informaciniai „Smegenų šturmo“ seminarai, kurių metu bus „išgrynintos“ vietos projektų idėjos ir aptartos jų įgyvendinimo galimybės. 3. Siekiant, kad vietos projektų paraiškos būtų parengtos kokybiškai, bus organizuojami praktiniai mokymai, susiję su paraiškos pildymu, pridedamų dokumentų būtinumu ir jų rengimo eiga. Informaciniai renginiai, susiję su Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimais, Statybos techninio reglamento ir kitų dokumentų reikalavimais, susijusiais su vietos projekto rengimo veiklomis. 4. Siekiant, kad vietos projektai būtų įgyvendinami kokybiškai ir be klaidų, bus organizuojami mokymai, susiję su viešųjų pirkimų vykdymu, mokėjimo prašymų ir ataskaitų rengimu. 5. Siekiant parengti kokybišką tarpinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu. 6. Bus atliekama vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas. Atsižvelgiant į	1-3 veiklos susiję su kvietimų metu planuojamomis finansuoti VPS priemonėmis ir veiklos sritimis. 4-5-6 veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.

	apklausos rezultatus bus organizuojami mokymai ir informaciniai renginiai aktualūs potencialiems vietos projektų vykdytojams.	
10.8.	2022 m.	
10.8.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 2017 m., 2018 m., 2019 m., 2020 m. ir 2021 m. vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas: ❖ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai); ❖ vietos projektų patikros vietoje; ❖ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo. XV ir XVI kvietimai teikti vietos projektų paraiškas: ❖ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas; ❖ vietos projektų paraiškų rinkimas; ❖ gautų vietos projektų vertinimas; ❖ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas; ❖ paramos sutarčių sudarymas. Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu administravimo taisyklių reikalavimais. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	Kvietimus planuojama skelbti sekančioms VPS priemonėms: XV kvietimą planuojama skelbti sekančioms priemonėms: 1. Priemonė Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas LEADER-19.2-SAVA-6: ❖ veiklos sritis Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui LEADER-19.2-SAVA-6.1 2. Priemonė Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas LEADER-19.2-SAVA-7: ❖ veiklos sritis Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-7.1 3. Priemonė Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas LEADER-19.2-SAVA-8: ❖ veiklos sritis Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas LEADER-19.2-SAVA-8.1 4. Priemonė Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-9 XVI kvietimą planuojama skelbti sekančioms priemonėms (EURI): 1. Priemonė Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas LEADER-19.2-SAVA-6: ❖ veiklos sritis Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui LEADER-19.2-SAVA-6.1 2. Priemonė Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas LEADER-19.2-SAVA-7: ❖ veiklos sritis Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse LEADER-19.2-SAVA-7.1 Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII ir IX, X, XI, XII, XIII, XIV kvietimo priemonėmis ir veiklos sritimis.
10.8.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kelmės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių, <i>kuriose buvo sutaupytos lėšos</i>, pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams.	1-3 veiklos susiję su kvietimų metu planuojamomis finansuoti VPS priemonėmis ir veiklos sritimis. 4-5-6 veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.

	2. Siekiant sudominti vietos organizacijas, gyventojus ir vietos verslininkus bus surengti informaciniai „Smegenų šturmo“ seminarai, kurių metu bus „išgrynintos“ vietos projektų idėjos ir aptartos jų įgyvendinimo galimybės. 3. Siekiant, kad vietos projektų paraiškos būtų parengtos kokybiškai, bus organizuojami praktiniai mokymai, susiję su paraiškos pildymu, pridedamų dokumentų būtinumu ir jų rengimo eiga. Informaciniai renginiai, susiję su Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimais, Statybos techninio reglamento ir kitų dokumentų reikalavimais, susijusiais su vietos projekto rengimo veiklomis. 4. Siekiant, kad vietos projektai būtų įgyvendinami kokybiškai ir be klaidų, bus organizuojami mokymai, susiję su viešųjų pirkimų vykdymu, mokėjimo prašymų ir ataskaitų rengimu. 5. Siekiant parengti kokybišką tarpinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu. 6. Bus atliekama vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas. Atsižvelgiant į apklausos rezultatus bus organizuojami mokymai ir informaciniai renginiai aktualūs potencialiems vietos projektų vykdytojams.	
10.9.	2023 m.	
10.9.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 2017 m., 2018 m., 2019 m., 2020 m., 2021 m. ir 2022 m. vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas: ❖ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai); ❖ vietos projektų patikros vietoje; ❖ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo. Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu administravimo taisyklių reikalavimais. Planuojamas XVII (rezervinis) kvietimas teikti vietos projektų paraiškas: ❖ kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas;	Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV ir XVI kvietimo priemonėmis ir veiklos sritimis. XVIII (rezervinis) kvietimas teikti vietos projektų paraiškas, susijęs su visomis VPS priemonėmis ir veiklos sritimis. Kvietimas bus skelbiamas atsižvelgiant į sutaupytas VPS lėšas.

	❖ vietos projektų paraiškų rinkimas; ❖ gautų vietos projektų vertinimas; ❖ vietos projektų vertinimo ataskaitų rengimas; ❖ paramos sutarčių sudarymas. Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu administravimo taisyklių reikalavimais. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	
10.9.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Kelmės rajono vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių, <i>kuriose buvo sutaupytos lėšos</i>, pristatymas ir detalus išaiškinimas potencialiems vietos projektų vykdytojams. 2. Siekiant sudominti vietos organizacijas, gyventojus ir vietos verslininkus bus surengti informaciniai „Smegenų šturmo“ seminarai, kurių metu bus „išgrynintos“ vietos projektų idėjos ir aptartos jų įgyvendinimo galimybės. 3. Siekiant, kad vietos projektų paraiškos būtų parengtos kokybiškai, bus organizuojami praktiniai mokymai, susiję su paraiškos pildymu, pridedamų dokumentų būtinumu ir jų rengimo eiga. Informaciniai renginiai, susiję su Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos reikalavimais, Statybos techninio reglamento ir kitų dokumentų reikalavimais, susijusiais su vietos projekto rengimo veiklomis. 4. Siekiant, kad vietos projektai būtų įgyvendinami kokybiškai ir be klaidų, bus organizuojami mokymai, susiję su viešųjų pirkimų vykdymu, mokėjimo prašymų ir ataskaitų rengimu. 5. Siekiant parengti kokybišką tarpinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu. 6. Bus atliekama vietos organizacijų, gyventojų ir vietos verslininkų apklausa apie jiems aktualias mokymų ir informacinių renginių temas. Atsižvelgiant į apklausos rezultatus bus organizuojami mokymai ir informaciniai renginiai aktualūs potencialiems vietos projektų vykdytojams.	1-3 veiklos susiję su XVIII (rezervinio) kvietimo metu planuojamomis finansuoti VPS priemonėmis ir veiklos sritimis. 4-5-6 veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.

10.10.	2024 m.	
10.8.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 2017 m., 2018 m., 2019 m., 2020 m., 2022 m. ir 2023 m. vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas: ❖ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai); ❖ vietos projektų patikros vietoje; ❖ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI ir XVII (rezervinio) kvietimo priemonėmis ir veiklos sritimis.
10.8.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Siekiant parengti kokybišką tarpinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu.	Veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.
10.11.	2025 m.	
10.11.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 2017 m., 2018 m., 2019 m., 2020 m., 2021 m., 2022 m., 2023 m. ir 2024 m. vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas: ❖ projekto įgyvendinimo dokumentų vertinimas (mokėjimo prašymai, ataskaitos, viešieji pirkimai); ❖ vietos projektų patikros vietoje; ❖ vietos projektų priežiūra po projektų įgyvendinimo. Visi veiksmai atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos administravimo taisyklėse ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu administravimo taisyklių reikalavimais. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas.	Vietos projektų įgyvendinimas ir priežiūra susiję su I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI ir XVII (rezervinio) kvietimo priemonėmis ir veiklos sritimis.
10.11.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Siekiant parengti kokybišką galutinę VPS vertinimo ataskaitą bus organizuojami informaciniai renginiai susiję su vietos projektų kiekybinių ir kokybinių rezultatų skaičiavimu ir aprašymu, vykdytų vietos projektų veiklų aprašymu ir pagrindimu.	Veiklos susijusios su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.

11. VPS finansinis planas				
11.1.	VPS finansinis planas pagal prioritetus:			
	Prioriteto Nr.	VPS prioriteto pavadinimas	Planuojama paramos lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.1.1.	I	Ekonomiškai patrauklios aplinkos kaime kūrimas	1 646 957,00 (iš jų 130 120 EURI lėšos)	75,66
11.1.2.	II	Patrauklios aplinkos gyventi kaime kūrimas	529 784,00	24,34
		Iš viso:	2 176 741,00 (iš jų 130 120 EURI lėšos)	100
	iki 108 837 Eur (5 proc. nuo 2 176 741 Eur) galimas virškontraktavimas pagal VPS prioritetus			

11.2.	VPS finansinis planas pagal priemones:				
	VPS priemonės pavadinimas	VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė	VPS priemonės kodas	Planuojama lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.2.1.	NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra	I prioritetas	LEADER-19.2.-SAVA-1	194 244	8,92
11.2.2.	Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra	I prioritetas	LEADER-19.2.-SAVA-2	73 159	3,36
11.2.3.	Privataus verslo sektoriaus ekonominio gyvybingumo skatinimas	I prioritetas	LEADER-19.2.-SAVA-6	503 686 (iš jų 74 245 EURI lėšos)	23,14
11.2.3.1.	Veiklos sritis. Parama alternatyvių žemės ūkio veiklų vykdymui	I prioritetas	LEADER-19.2.-SAVA-6.1	471 219 (iš jų 74 245 EURI lėšos)	21,65
11.2.3.2.	Veiklos sritis. Parama žemės ūkio produktų perdirbimui ir realizavimui	I prioritetas	LEADER-19.2.-SAVA-6.2	32 467	1,49
11.2.4.	Bendruomeninių ir kitų pelno nesiekiančių organizacijų verslo iniciatyvų kūrimosi skatinimas	I prioritetas	LEADER-19.2.-SAVA-7	875 868 (iš jų 55 875 EURI lėšos)	40,24

11.2.4.1.	<i>Veiklos sritis. Parama buitinių ir kitų paslaugų plėtrai kaimo vietovėse</i>	I prioritetas	LEADER-19.2-SAVA-7.1	762 036 (iš jų 55 875 EURI lėšos)	35,01
11.2.4.2.	<i>Veikos sritis. Parama maisto tiekimo grandinės organizavimui ir žemės ūkio produktų perdirbimui</i>	I prioritetas	LEADER-19.2-SAVA-7.2	113 832	5,23
11.2.5.	Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	II prioritetas	LEADER-19.2.-SAVA-9	169 691	7,80
11.2.6.	Kaimo tradicijų puoselėjimas, mokomųjų, švietėjiškų veiklų rėmimas	II prioritetas	LEADER-19.2.-SAVA-8	168 515	7,74
11.2.6.1.	<i>Veiklos sritis. Kultūros savitumo ir tradicijų išsaugojimas, sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio skatinimas</i>	II prioritetas	LEADER-19.2-SAVA-8.1	139 936	6,43
11.2.6.2.	<i>Veiklos sritis. Laisvalaikio ir turizmo veiklų skatinimas saugomose teritorijose</i>	II prioritetas	LEADER-19.2-SAVA-8.2	28 579	1,31
11.2.7.	Jaunimo užimtumo ir integravimosi į vietos bendruomenės veiklų rėmimas	II prioritetas	LEADER-19.2.-SAVA-5	121 819	5,60
11.2.7.1.	<i>Veiklos sritis. Parama laisvalaikio, sporto, kultūros ir neformalaus švietimo iniciatyvų skatinimui</i>	II prioritetas	LEADER-19.2-SAVA-5.1	84 395	3,88
11.2.7.2.	<i>Veiklos sritis. Parama jaunimo verslumo iniciatyvų kūrimui</i>	II prioritetas	LEADER-19.2-SAVA-5.2	37 424	1,72
11.2.8.	Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas	II prioritetas	LEADER-19.2.-SAVA-3	69 759	3,20

	Iš viso:	2 176 741 (iš jų 130 120 EURI lėšos)	100
	iki 108 837 Eur (5 proc. nuo 2 176 784 Eur) galimas virškontraktavimas pagal VPS priemonės/veiklos sritis.		

11.3.	VPS administravimo išlaidų finansinis planas:		
	VPS administravimo išlaidų (KPP kodas 19.4) kategorijos	Planuojama lėšų (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.3.1.	VVG veiklos išlaidos	408 139	75
11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos	136 046	25
11.3.3.	Iš viso:	544 185 (iš jų 32 530 EURI lėšos)	20

[illegible]

12.1. VPS pasiekimų produkto (*anglų k. „output“*) rodikliai

12.1.2.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-4.2										
12.1.2.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-		-	-	-	-	-	
12.1.3.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-6.2										
12.1.3.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-			-	-	
12.1.4.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-6.4										
12.1.4.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)										
12.1.5.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-7.2										
12.1.5.1.	Paremtų vietos projektų, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-			
12.1.5.2	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-			
12.1.6.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-7.6										

[illegible]

[illegible]

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną		
13.1.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus	
13.1.1.	VVG nariai	❖ tvirtina parengtą vietos plėtros strategiją; ❖ vertina ir tvirtina kasmetinę vietos plėtros strategijos įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą; ❖ vykdo VVG darbo skaidrumo, viešumo, tinkamo finansų panaudojimo užtikrinimą ir priežiūrą; ❖ tvirtina vietos plėtros strategijos pakeitimus; ❖ įgyvendina kitas steigimo dokumentuose nustatytas pareigas.
13.1.2.	VVG valdymo organo nariai	❖ vadovauja VVG veiklai laikotarpiuose tarp visuotinių narių susirinkimų; ❖ priima sprendimus dėl dalyvavimo kitoje projektinėje veikloje ❖ priima ir atleidžia vietos plėtros strategijos administracijos vadovą, finansininką (-us), administratorių (-ius), viešųjų ryšių specialistą (-us); ❖ tvirtina kvietimų teikti vietos projektus dokumentus; ❖ priima sprendimus dėl vietos projektų finansavimo; ❖ priima sprendimus dėl dalyvavimo VVG tinklo veikloje; ❖ atlieka projektų lankymą vykdymo vietose ir rekomendacinio pobūdžio vertinimą (bent vieną kartą per projekto priežiūros laikotarpį); ❖ įgyvendina kitas steigimo dokumentuose nustatytas pareigas.
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	❖ atlieka vietos plėtros strategijos įgyvendinimo stebėseną ir teikia kasmetines ataskaitas visuotiniam narių susirinkimui; ❖ rengia ir VVG valdymo organui tvirtinti teikia kvietimų teikti vietos projektus dokumentus; ❖ vykdo VVG veiklos dokumentų (siunčiamų ir gaunamų raštų, įsakymų, sutarčių) registrą; ❖ rengia VVG viešųjų pirkimų dokumentus ir atlieka pirkimus; ❖ vykdo pateiktų vietos projektų registravimą ir vertinimą; ❖ administruoja vietos plėtros strategiją: pildo vietos plėtros strategijos įgyvendinimo ataskaitas ir kartu su papildomais dokumentais pateikia juos Nacionalinei mokėjimo agentūrai; ❖ administruoja vietos projektus: vertina vietos projektų vykdytojų viešuosius pirkimus; ❖ atlieka vietos projektų bylų formavimą (vedimą); ❖ organizuoja vietos projektų atrankos posėdžius; ❖ atstovauja VVG interesus nacionalinių ir tarptautinių tinklų veikloje; ❖ dalyvauja „Leader“ metodo įgyvendinimo darbo grupių ir priežiūros komitetų veikloje.
13.1.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	❖ vykdo VVG apskaitos politiką; ❖ organizuoja finansinę ir buhalterinę apskaitą ir kontroliuoja, kad ataskaitinių metų duomenys būtų teisingai ir savalaikiai pateikti finansų bei statistikos organams; ❖ vykdo VVG finansinių dokumentų registrą; ❖ vykdo pateiktų vietos projektų vertinimą; ❖ administruoja vietos plėtros strategiją: pildo vietos plėtros strategijos mokėjimo prašymus ir kartu su papildomais dokumentais pateikia juos Nacionalinei mokėjimo agentūrai; ❖ administruoja vietos projektus: priima ir tikrina vietos projektų vykdytojų mokėjimo prašymus; rengia vietos projektų vykdymo sutartis ir atlieka jų pakeitimus; atlieka vietos projektų patikras vietoje.

13.1.5.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	❖ vykdo VVG teritorijos gyventojų, organizacijų, verslo subjektų konsultavimą projektinių idėjų atitikimo vietos plėtros strategijos klausimais; ❖ vykdo potencialių vietos projektų vykdytojų mokymą paraiškų pildymo, mokėjimo prašymų ir ataskaitų pildymo, ir su jais susijusių papildomų dokumentų rengimo klausimais; ❖ kviečia VVG narius į visuotinius ir valdybos posėdžius, rengia posėdžių protokolus; ❖ administruoja vietos projektus: atlieka projektų vykdytojų pateiktų veiklų grafiko priežiūrą bei pakeitimų derinimą; vertina savanoriškų darbų apskaitos lenteles ir jose pateiktą informaciją; atlieka nemokamų savanoriškų darbų patikras vietoje; priima ir tikrina vietos projektų ataskaitas ir papildomus dokumentus.
13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	❖ vykdo nuolatinį VVG teritorijos gyventojų, organizacijų, verslo subjektų informavimą apie parengtą vietos plėtros strategiją, jos tikslus, prioritetus bei priemones; ❖ vykdo viešųjų ryšių kampanijas, vykdo bendravimą su vietos žiniasklaida, rengia straipsnius, organizuoja mokymus VVG nariams ir potencialiems projektų vykdytojams; ❖ organizuoja susitikimus su potencialiais projektų vykdytojais ir vykdo reguliarius vietos plėtros strategijos įgyvendinimo pristatymus, užtikrina, kad įgyvendinant vietos plėtros strategiją būtų laikomasi visų LEADER metodo bei horizontaliųjų principų.
13.2.	VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	Turi turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje.
13.2.3.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.2.3.1.	VPS administratorius	Turėti aukštąjį išsilavinimą arba ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį projektų valdymo arba VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	Turi turėti aukštąjį išsilavinimą, taip pat turėti žinių LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse arba turėti ne mažesnę negu 3 m. darbo patirtį vietos plėtros strategijos administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.3.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas	
13.3.1.	VVG nariai stengiasi praktiškai vadovautis apibrėžtomis vertybėmis tiek vietos plėtros strategijos rengimo, tiek jos įgyvendinimo laikotarpiu. Siekiant efektyviai organizuoti VVG narių darbą, užtikrinti vietos plėtros strategijos įgyvendinimo valdymą ir stebėseną buvo priimtos darbo taisyklės: ❖ kiekvienų metų pabaigoje VPS administravimo vadovas teikia kasmetines VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitas visuotiniam narių susirinkimui; ❖ VVG valdyba į susirinkimus renka ne rečiau nei 1 kartą į ketvirtį. Susirinkimai protokoluojami, protokolas sutvarkomas per 3 darbo dienas ir pateikiamas saugoti VVG biure; ❖ VVG valdybos nariai nedalyvavę susirinkime supažindinami su priimtais sprendimais, tačiau jie negali reikalauti pakeisti priimtų sprendimų; ❖ VVG valdybos susirinkimų metu yra taikomi komandinio darbo principai – vykdomas darbas grupėse, išklausa kiekvieno nuomonė, sprendimus stengiamasi priimami konsensuso būdu išdiskutavus visus pasiūlymus; ❖ siekiant išvengti interesų konflikto kiekvienas VVG valdybos narys ir administracijos darbuotojas deklaruoja viešus ir privačius interesus;	

	❖ siekiant užtikrinti sprendimų skaidrumą tvirtinant vietos projektus, VVG valdybos nariai, kurių interesai galimai susiję su interesais projekte, nuo vietos projekto svarstymo nusišalina; ❖ siekiant išvengti klaidų, kylančių įgyvendinant vietos projektą ir užtikrinant jo tęstinumą, VVG valdybos nariai atlieka projektų lankymą vykdymo vietose ir rekomendacinio pobūdžio vertinimą (bent vieną kartą per projekto priežiūros laikotarpį).
--	--

VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus 2011 metais																						
		Pagal amžių						Pagal lytį		Pagal gyvenamąją vietovę					Pagal užimtumą					Pagal socialinę padėtį		
		iki 7 m.	7–16 m.	16–25 m.	25–45 m.	45–65 m.	iki 7 m.	vyrų	moteris	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	bedarbiai (išskyrus: gaunančius senatvės pensiją; nedirbančius dėl negalios)	gaunantys senatvės pensiją	skurdą patiriantys asmenys	socialinės rizikos šeimų skaičius	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius
VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius iš viso:																						
Pagal amžių	iki 7 m.	1415	x	x	x	X	x	723	692	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	14	x
	7–16 m.	x	2289	x	x	X	x	1196	1093	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	16–25 m.	x	x	3688	x	X	x	1926	1762	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	25–45 m.	x	x	x	6414	X	x	3459	2955	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	45–65 m.	x	x	x	x	6454	x	3402	3052	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	65 m. ir vyresni	x	x	x	x	X	5182	1735	3447	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pagal lytį	vyrų	x	x	x	x	X	x	12441	x	78	6137	3797	1017	-	x	x	x	x	x	x	x	x
	moteris	x	x	x	x	X	x	13001	80	6633	4235	1285	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pagal gyvenamąją vietovę	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x	X	x	x	x	158	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-*	-*	-*
	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x	X	x	x	x	x	12770	x	x	x	x	x	x	x	x	-*	-*	-*
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x	8032	x	x	x	x	x	x	x	-*	-*	-*
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x	x	2302	x	x	x	x	x	x	-*	-*	-*
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	-*	-*	-*
Pagal užimtumą	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x	x	x	x	8832	x	x	x	x	x	x	x
	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x	x	x	x	x	685	x	x	x	x	x	x
	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2513	x	x	x	x	x
	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios)	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1802	x	x	x	x
	gaunantys senatvės pensiją	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	8944	x	x	x
Pagal socialinę padėtį	skurdą patiriantys asmenys	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	4293	x	x
	socialinės rizikos šeimų skaičius	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	121	x
	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	x	x	x	x	X	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	321
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai		entojų skaičius pagal amžių ir lytį skaičiuojamas naudojant seniūnijų pateiktus duomenis iš gyvenamosios vietos deklaravimo informacinės sistemos (2011 m.), Gyventojų ir būstų 2011 m. surašymo rezultatai, Valstybinės mokesčių inspekcijos teikiami statistiniai duomenys apie asmenis, dirbančius pagal verslo liudijimą (2011 m.), Kelmės rajono savivaldybės socialinių paslaugų plano duomenys (2011 m.), Lietuvos darbo biržos duomenys apie kaimo gyventojus (2011 m.).																				
Paaškinimai		Amžiaus klasifikacija naudojama pagal gyventojų gyvenamosios vietos deklaravimo informacinę sistemą.Dirbantys gyventojai skaičiuojami kaip užimti Kelmės r. sav. gyventojai, pagal 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatus. Asmenys, gaunantys senatvės pensiją, skaičiuojami pagal gyventojų pagrindinį pragyvenimo šaltinį – pensiją. Skurdą patiriantys asmenys skaičiuojami kaip socialinės pašalpos gavėjai. *Nėra duomenų																				

VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus 2014 metais																						
VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius iš viso:		Pagal amžių						Pagal lytį		Pagal gyvenamąją vietovę					Pagal užimtumą					Pagal socialinę padėtį		
		iki 7 m.	7–16 m.	16–25 m.	25–45 m.	45–65 m.	iki 7 m.	vyrų	moterų	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankančias asmenys	bedarbiai (išskyrus: gaunančius senatvės pensiją; nedirbančius dėl negalios)	gaunantys senatvės pensiją	skurdą patiriantys asmenys	socialinės rizikos šeimų skaičius	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius
Pagal amžių	iki 7 m.	1267	x	x	x	x	x	669	598	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	28	x
	7–16 m.	x	1939	x	x	x	x	965	974	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	16–25 m.	x	x	3130	x	x	x	1744	1437	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	25–45 m.	x	x	x	5805	x	x	3164	2641	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	45–65 m.	x	x	x	x	6550	x	3449	3101	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	65 m. ir vyresni	x	x	x	x	x	4881	1670	3211	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pagal lytį	vyrų	x	x	x	x	x	x	1166	1	-*	-*	-*	-*	-*	x	x	x	x	x	x	x	x
	moterų	x	x	x	x	x	x	11962	-*	-*	-*	-*	-*	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pagal gyvenamąją vietovę	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x	x	x	x	x	186	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-*	-*	-*
	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	13451	x	x	x	x	x	x	x	x	-*	-*	-*
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	7761	x	x	x	x	x	x	x	-*	-*	-*
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2225	x	x	x	x	x	x	-*	-*	-*
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	-*	-*	-*
Pagal užimtumą	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-*	x	x	x	x	x	x	x
	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	832	x	x	x	x	x	x
	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankančias asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2362	x	x	x	x	x
	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1559	x	x	x	x
	gaunantys senatvės pensiją	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-*	x	x	x
Pagal socialinę padėtį	skurdą patiriantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2395	x	x
	socialinės rizikos šeimų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	130	x
	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	321
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai		Gyventojų skaičius pagal amžių ir lytį skaičiuojamas naudojant seniūnijų pateiktus duomenis iš gyvenamosios vietos deklaravimo informacinės sistemos (2014 m.), seniūnijų pateikti duomenys (2014 m.), Valstybinės mokesčių inspekcijos teikiami statistiniai duomenys apie asmenis, dirbančius pagal verslo liudijimą (2014 m.), Kelmės rajono savivaldybės Švietimo skyriaus duomenys (2014 m.), Kelmės rajono savivaldybės socialinių paslaugų plano duomenys (2014 m.), Lietuvos darbo biržos duomenys apie kaimo gyventojus (2014 m.).																				
Paaiškinimai		Amžiaus klasifikacija naudojama pagal gyventojų gyvenamosios vietos deklaravimo informacinę sistemą. Skurdą patiriantys asmenys skaičiuojami kaip socialinės pašalpos gavėjai. *Nėra duomenų																				